

Torsdagen den 26 november

Kl. 12.00–19.31

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 5 november justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2020/21:165

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:165 Den tillfälliga lagen om utökat mandat för regeringen under pandemin
av Jan Ericson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 december 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 25 november 2020

Socialdepartementet

Lena Hallengren (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelse

2020/21:53 till finansutskottet

EU-dokument

COM(2020) 667 till miljö- och jordbruksutskottet

§ 4 Huvudmannaskap för personlig assistans

Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU10
Huvudmannaskap för personlig assistans
föredrogs.

Anf. 1 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! En majoritet i utskottet föreslår riksdagen att regeringen ska ta initiativ till en utredning som har ett statligt helhetsansvar för personlig assistans som målsättning. Lagen ska träda i kraft redan under denna mandatperiod.

I grunden är vi överens om att delat huvudmannaskap för personlig assistans inom LSS är ett problem. Regeringen tillsatte för flera år sedan LSS-utredningen, vars betänkande heter *Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen*. Där drar man samma slutsats och föreslår ett huvudmannaskap. Även SKR, Sveriges Kommuner och Regioner, har samma åsikt.

Trots att vi har en ganska stor samsyn i sakfrågan väljer vi socialdemokrater att reservera oss mot förslaget.

Fru talman! Om vi nu har en så stor samsyn mellan partierna i fråga, varför väljer då vi socialdemokrater att säga nej? Huvudskälet är att utredningen av huvudmannaskapet är en del av överenskommelsen mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna i det så kallade januariavtalet. Ett direktiv för utredningen bereds för närvarande inom Regeringskansliet och ska färdigställas så snart som möjligt, vilket också de partier som står bakom utskottsinitiativet borde känna till.

Fru talman! Ett annat skäl att säga nej till förslaget är att det ska träda i kraft redan under denna mandatperiod. När det gäller en så stor och omfattande förändring av den personliga assistansen är tidsramen alldeles för kort, och risken är att flera assistansberättigade blir utan hjälp. Detta kan skapa en rättsosäkerhet för dem som i dag har gällande beslut, och i värsta fall kan de bli utan stöd. Detta vill i alla fall inte jag medverka till.

Vi står inte ensamma i denna oro; även Försäkringskassan gör samma bedömning. Myndigheten har varnat för att om staten blir huvudman väntar gigantiska administrativa problem, vilket i värsta fall kan leda till att assistansberättigade blir utan stöd om processen går för snabbt. I dag har över 5 000 personer personlig assistans via kommunala beslut.

Det är självklart att individer som har rätt till stöd ska få det, och personer med funktionsnedsättning ska ges möjlighet att leva ett liv som alla andra. Detta är grundförutsättningen i LSS-lagstiftningen och assistansersättningen.

Det finns dock flera delar inom LSS som är problematiska. Vi kan se i dag att många nekas genom beslut där rättspraxis tillämpas. Att byta huvudman tror inte vi ändrar lagen när det gäller hur behovsbedömningar görs. Därför måste en förändring av huvudmannaskapet för personlig assistans ses som en del i en helhet för att öka kontinuiteten, förutsägbarheten, rättssäkerheten och tryggheten för den enskilde samt för samhället och också bidra till ökad kvalitet.

Fru talman! Regeringen har gjort mycket under mandatperioden när det gäller LSS. I går tog riksdagen beslut om bland annat en kraftig höjning av schablonen för assistansersättningen. Vi har förändringen när det gäller

grundläggande behov som andning och sondmatning. Vi har en utredning som ska vara klar till våren när det gäller att föräldraansvaret ska bli smälare och egenvårdsinsatser tydligare.

Det är sådana delar i LSS-lagstiftningen som vi måste ta i. Detta var också syftet med LSS-utredningen, som för närvarande bereds. Även om flera förslag i den är kontroversiella och aldrig kommer att bli verklighet var det just den vetskapen regeringen hade, att vi måste förändra själva den juridiska texten. Att bara byta huvudman löser inte bekymren, som jag sa, utan vi måste se till helheten.

Avslutningsvis befinner sig Sverige och stora delar av världen i en extremt svår situation. Covid-19 sätter oss alla på prov, och speciellt utsatta är människor i svårigheter. Jag vill påminna riksdagen om att Regeringskansliet jobbar stenhårt med att bekämpa pandemin och mildra dess effekter. Det är klart att det i en sådan extraordinär situation tar lite längre tid än det brukar när det gäller olika propositioner, men det finns naturliga förklaringar. Håll i, håll ut och kom ihåg att det blir ljusare i tunneln så småningom!

Avslutningsvis vill jag säga att Socialdemokraterna yrkar avslag på utskottsinitiativet och bifall till reservationen.

Anf. 2 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Dagens debatt handlar om huvudmannaskap för personlig assistans. Men debatten handlar egentligen inte om sakfrågan i sig, för sedan en tid tillbaka finns det en majoritet för att huvudmannaskapet ska bli statligt. Nej, debatten handlar mer om vem som vill göra lagändringen kring huvudmannaskapet fortast.

I fredags, den 20 november, deltog jag i det årliga panelsamtal som Intressegruppen för assistansberättigade, Ifa, anordnar. Den första frågan handlade om just huvudmannaskapet. Det jag kan konstatera utifrån i fredags är att vi vill ungefär samma sak men att vi har lite olika sätt att se på hur fort vi kan komma till slutmålet och vad som krävs för att komma i mål på ett bra sätt.

Samtliga partier vill se ett samlat huvudmannaskap för assistansen, och alla partier utom Socialdemokraterna har satt ned foten när det gäller att huvudmannaskapet ska vara statligt.

Från Centerpartiets sida har vi länge fört fram vår åsikt att det är orimligt att huvudmannaskapet är delat på två, alltså mellan stat och kommun. Kommuners ekonomi ska inte vara avgörande för hur din assistans ska se ut. Därför ställer vi oss positiva till att staten tar över ansvaret för att skapa en mer likvärdig assistans i hela landet.

Vi drev även tillsammans med Liberalerna igenom en punkt i januariavtalet som tar fasta på att huvudmannaskapet ska utredas. Denna utredning ska starta under början av nästa år och sedermera ligga till grund för en ny lagstiftning under nästa mandatperiod som tar fasta just på att skapa en huvudman för assistansen.

Centerpartiet vill gå tillbaka till det som är ursprungstanken med LSS: att ge personer med funktionsnedsättning rätten att leva som alla andra. LSS är en rättighetslagstiftning och en frihetsreform. Ingen ska behöva känna oro för att inte få den hjälp man behöver. Det vi behöver göra är att skapa långsiktiga villkor för att slå fast rätten till stöd och skapa trygghet för dem som har behov av hjälp. Vi behöver modernisera och kanske skapa

Prot. 2020/21:42
26 november

*Huvudmannaskap för
personlig assistans*

en 2.0-version av LSS-lagstiftningen. Här ser vi det statliga huvudmannaskapet som en viktig nyckel och något som skulle öka likvärdigheten över hela landet.

Fru talman! Om vi då är överens, vad är det då vi ska debattera i dag? Det som debatten handlar om är, som jag inledde med, vem som vill komma i mål snabbast.

Jag är själv en person som vill framåt, som vill se resultat och som gärna vill komma till beslut så fort som möjligt. Så resonerar jag även i denna fråga. Jag är absolut ingen anhängare av att dra ut på saker i onödan eller att ha långa och tunga utredningar bara för sakens skull. Jag vill naturligtvis att vi ska lagstifta om detta så fort det bara går, eftersom frågan är mycket viktig för många människor som dagligen berörs.

Fru talman! Än viktigare i denna fråga för alla som berörs är att det måste bli rätt. Vi måste lägga grunden för en personlig assistans med stor kontinuitet, rättssäkerhet och förutsägbarhet. Det som vi behöver är lagändringar som rustar och reparerar LSS. En avgörande faktor för att det ska bli rätt från början när det gäller frågan om huvudmannaskapet är tiden. Vi måste låta utredningen få den tid som faktiskt krävs. Vi ska nämligen inte glömma att detta är den mest omfattande och komplicerade förändringen för den personliga assistansen sedan den infördes 1994.

Det handlar inte bara om att flytta en påse pengar från en huvudman till en annan, utan här krävs en ordentlig utredning som ger konkreta svar på utformning, gränsdragningar och målgrupper – allt för att säkra assistansen för dem som berörs i dag och i morgon och allt för att de som har assistans i dag även ska få fortsätta att ha det när huvudmannaskapet har förändrats.

Min bedömning är att den tidsram som utskottet nu har lagt fram som förslag är alldeles för snäv och riskerar att leda till att det underlag som krävs inte blir tillräckligt bra för att kunna ligga till grund för en trygg fortsättning. Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 3 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Inledningsvis yrkar vi från Liberalerna bifall till reservationen.

Fru talman! Detta är en mycket viktig debatt. Samtidigt tror jag att den är ganska obegriplig för människor utanför denna kammare. Jag har fått väldigt många frågor den senaste tiden med ungefär innebörden: Vad håller ni på med? Jag förstår att man undrar det.

I sak är vi rörande överens, som föregående talare också sa. Vi är överens över i princip alla partigränser. Den personliga assistansen behöver *en* huvudman, och de allra flesta av oss har fastnat för att det är staten. Det som vi definitivt är oense om är *hur* detta ska gå till, och egentligen ännu mer om i vilken takt det kan ske. Den tidtabell på totalt 19 månader som anges i detta utskottsinitiativ anser vi liberaler är oseriös. Det måste också de som står bakom initiativet egentligen inse.

Fru talman! Det är bra att partierna bakom förslaget uppfattat att ett förstatligande behövs. Det har vi liberaler kämpat för i 23 år – oftast ensamma. Det är bra att fler partier ansluter sig till vår politik som vi drev igenom i januariavtalet, att vi ska utreda huvudmannaskapet för den personliga assistansen. Det är redan beslutat, och enigheten i denna kammare

i dag visar ganska exakt vägen för var det så småningom kommer att landa. Det är bra, och arbetet är redan påbörjat.

Men, fru talman, vi måste också vara ärliga och seriösa. Ett förstatligande innebär inte i sig att det blir lättare för någon att få assistans. För att det ska bli möjligt måste man också ändra ett antal lagar och regelverk, bland annat när det gäller hur behovsprövningarna genomförs. Ord som integritetsnära behov och kvalificerade hjälpbehov måste permanent strykas.

De som får assistans av sin kommun i dag får knappast en mer generös bedömning av Försäkringskassan bara genom att huvudmannaskapet byts. Försäkringskassans hårda bedömningar behöver vi egentligen inte diskutera just nu. Men det är en hotfull verklighet som alla assistansberättigade lever med varje dag. Jag menar att dagens märkliga debatt flyttar fokus från att på riktigt återupprätta rättigheterna i LSS till att vinna det politiska spelet på assistansanvändarnas bekostnad. Det tycker jag är väldigt tråkigt.

Fru talman! Att ändra huvudmannaskapet är, som föregående talare sa, den största förändringen av den personliga assistansen sedan den infördes 1994. Det går inte att sno ihop det under några få månaders utredning och några veckors remisstid, vilket är vad som krävs om man ska följa regeringsformen och budgetlagen och ändå genomföra detta redan 2022. Den tidtabell som föreslås är helt enkelt oseriös.

Därför kommer vi att rösta nej till detta förslag, som så tydligt riskerar att beröva medborgare den assistans som de i dag har. Vi kommer från Liberalernas sida aldrig att acceptera en politik som riskerar att betyda att runt 5 000 personer med kommunala assistansbeslut förlorar sin assistans, sin frihet och sin värdighet.

Vi fortsätter inom ramen för januariavtalet att oförtrutet arbeta med att återupprätta LSS och den personliga assistansen. Det är en utmaning i sig, det ska i ärlighetens namn sägas. Det är en kamp varje dag. I det fortsatta arbetet kommer vi att hårt driva behovet av en genomgripande översyn av behovsprövningarna med det självklara målet att komma bort från omprövningar och minuträknande och i stället se helheten i behovet. Det är ett mödosamt arbete där Liberalerna steg för steg flyttar fram positionerna. Sedan ska vi parallellt med detta varsamt utreda, konsekvensbeskriva och genomföra ett förstatligande av den personliga assistansen.

Nu senast var det vi som drev igenom den årliga höjningen av schablonersättningen på 3 ½ procent. Vi för en politik som innebär verkliga förbättringar och inte bara effektsökeri. Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 4 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Miljöpartiet och Socialdemokraterna har tillsammans med Liberalerna och Centern kommit överens om en rad frågor i det som vi kallar januariavtalet.

En viktig punkt är nummer 64 om personlig assistans. Det som vi är överens om är att vi ska utreda huvudmannaskapet för personlig assistans. Vi ska efter utredningen, om vi är överens, föreslå riksdagen att besluta om ett nytt statligt huvudmannaskap för assistansen.

Vårt avtal är såklart ingenting som oppositionen har något som helst ansvar att hedra. Men som riksdagsledamot tycker jag att man har ett an-

Prot. 2020/21:42
26 november

*Huvudmannaskap för
personlig assistans*

svar att lägga fram välgrundade förslag. Detta ansvar ser jag inte att alla tar i denna fråga.

Nu har vi ett snabbt formulerat förslag på bordet om hur detta ska gå till. Det är en fråga som kräver största möjliga ansvar att utreda. Januaripartierna kommer att göra precis det som vi har lovat varandra och våra väljare. Vi kommer noggrant att utreda ett statligt huvudmannaskap, och vi kommer att göra det på ett sätt som är rättssäkert och tryggt för dem som har personlig assistans i dag.

Ibland är det, som några tidigare har sagt, svårt att förestå varför regeringspartier reserverar sig mot sådant som de säger att de vill göra. Det handlar om att det är regeringen som har ansvaret att utreda och bereda alla underlag för propositioner som man lämnar till riksdagen. Därför yrkar vi från Miljöpartiet avslag på initiativet och bifall till vår reservation.

För mig handlar detta om respekt för alla som har assistans. De ska inte behöva stå ut med snuttifierade utredningar som inte gör det jobb som behöver göras. Nu kommer vi att ta ansvar för att ta vara på allt som redan har gjorts och komplettera med den utredning som behövs för att vi ska kunna fatta ett beslut på goda grunder. Vi tar ansvar för en hög kvalitet på underlagen och en tidsplan som är genomförbar på riktigt.

Anf. 5 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! I dag talar en majoritet i Sveriges riksdag om att det går för långsamt och att det inte räcker. Regeringens och dess samarbetspartier Liberalernas och Centerpartiets arbete med LSS och den personliga assistansen är inte tillräckligt prioriterat, och det går för långsamt.

Den debatt vi har här i dag gäller huvudmannaskapet för den personliga assistansen. I dag är huvudmannaskapet för personlig assistans delat mellan stat och kommun, vilket innebär att bedömningarna kan skilja sig åt mellan olika kommuner. Det kan också skilja sig åt mellan stat och kommun. Detta är ett system som har fött oro och otrygghet och som i grunden är rättsosäkert. Det har också lett till att människor hamnar i kommunarrest när en kommuns bedömning kan skilja sig från en annans.

Vi moderater anser att människor som behöver samhällets stöd för att kunna ha en meningsfull sysselsättning och ett fungerande liv inte ska riskera att användas som kommuners budgetregulatorer när den kommunala ekonomin är svag. Därför, fru talman, har vi moderater tillsammans med Vänsterpartiet och Kristdemokraterna väckt ett utskottsinitiativ i socialutskottet för att skicka en stark signal om att detta arbete måste prioriteras. Trots olika politiska förhållningssätt i många frågor, och så även i denna fråga, har vi alltså hittat en samsyn i en sakpolitisk fråga där vi vill driva på regeringen – en regering som inte har prioriterat frågor som rör människor som behöver samhällets stöd. Ett annat tragiskt exempel på detta är att vi under året med pandemin har sett en förhaling och fördröjning av ekonomisk ersättning till riskgrupper. Bilden av Socialdemokraterna håller verkligen på att krackelera.

Vårt utskottsinitiativ har nu vunnit majoritet i socialutskottet, och regeringen måste lyssna. Men under de gångna veckorna, fru talman, har en rad frågor uppstått. I lördags kunde vi höra en intervju i *Ekot* där Socialdemokraterna företrädde av Mikael Dahlgvist, som hävdade att Socialdemokraterna ännu inte bestämt om det är statlig eller kommunal huvudman som Socialdemokraterna vill se. Delat huvudmannaskap vill man inte ha,

men om det ska vara stat eller kommun är fortfarande uppe för diskussion. Vi har också hört Centerpartiets Sofia Nilsson säga att Socialdemokraterna ännu inte har bestämt sig.

Mot den bakgrunden är det ju lättare att förstå varför det inte händer så mycket. Januariöverenskommelsens partier tycks inte vara överens, och då händer det inte så mycket. Det vore alltså en välgärning för oss alla om Socialdemokraterna i dag kunde klargöra om det som står i reservationen gäller, om det är intervjun från i lördags som gäller eller om det är uppgifterna från de övriga kamraterna i januariöverenskommelsen som gäller.

Fru talman! Nästa fråga är hur Liberalerna kan acceptera att det inte händer mer. Varför har man undertecknat en överenskommelse som inte ger en tydligare prioritet till den här frågan, som man säger sig värna så mycket? Varför valde Liberalerna inte att sälla sig till oss moderater, vänsterpartister och kristdemokrater när förslaget om statlig assistans nu kom upp? Orden om att man var först i Sverige med att driva kravet på statlig assistans klingar ju tomma när man inte tar chansen att genomdriva det.

Dessutom, fru talman, vill jag lyfta fram att Liberalernas företrädare i dessa frågor har försökt misskreditera detta förslag. Det har anförts att människor nu bör känna oro för att förlora sin kommunala assistans. Det är i grunden djupt ohederligt och naturligtvis inte sant. Därtill har vi den intervju som jag tidigare hänvisade till, där Mikael Dahlqvist uttryckte att Socialdemokraterna ännu inte har bestämt sig. Där sa samme liberale företrädare, Bengt Eliasson, att han ser ett möjligt genomförande först 2025. Det, mina vänner, är ett svek mot alla de människor som behöver ett beslut och ett besked i den här frågan.

Fru talman! Flera företrädare har här i talarstolen talat om tiden. Ja, hur kan man inte se tiden som viktig? Det har redan gått två år på den här mandatperioden, och det arbete som januariöverenskommelsens partier pratar om har ännu inte inletts. Det är klart att tiden är oerhört viktig. Jag hörde också Miljöpartiets företrädare säga ”om vi är överens”. Det skickar ännu mer oroväckande signaler och gör ju det initiativ som i dag har vunnit majoritet i socialutskottet än viktigare. Det är än viktigare att riksdagen skickar denna signal till regeringen.

Utredningar finns, men ytterligare arbete behöver göras. Jag noterar att de reserverande partiernas uppfattning om huruvida det går att hantera komplicerad lagstiftning skyndsamt skiljer sig åt beroende på vilken lagstiftning vi pratar om. Vi har börjat bereda ett utskottsinitiativ från Centerpartiet, som tycker att lagstiftningsprocessen runt pandemilagar måste ske betydligt snabbare än vad regeringen planerar. Jag delar den uppfattningen; det vill jag verkligen understryka. Men när det gäller de mest utsatta människorna i Sverige kan det alltså gå år efter år. Nej, kära januaripartier – det här duger inte! Vi måste se till att det händer någonting betydligt snabbare för dessa människor.

Jag har en sista fråga till januaripartierna. I den budget som diskuterades här i går, och som vi diskuterar i samtliga utskott, finns det i tabell 7.11 Volymer inom olika transfereringssystem – jag anger detta så att ni alla kan kontrollera att jag verkligen läser ur regeringens egna papper – en kolumn som anger antal personer med assistansersättning och hur regeringen anser att detta kommer att utvecklas under de kommande åren. Min fråga till januaripartierna är: Hur kan det komma sig att utfallet 2019 var 14 295 personer och att januaripartierna och regeringen räknar med att detta ska

Prot. 2020/21:42
26 november

*Huvudmannaskap för
personlig assistans*

minska till 12 921 till 2023? Det vore mycket intressant att få ett svar. Jag tycker att frågan förtjänar att få ett svar i kammaren i dag, när vi ska fatta beslut om den personliga assistansen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 6 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Camilla Waltersson inleder med att tala om likvärdighet över landet. Det är bra, för det vi ser är ju väldigt stora skillnader. Vi är helt överens med varandra om att 290 olika beslutssystem är förödande för den här typen av lagstiftning och beslut. Förslaget om större likvärdighet genom ett förstatligande är vi helt överens om, och att detta behöver förstatligas är vi helt överens om. Men skillnaderna mellan olika kommuner är som sagt jättestor.

Risken är ju uppenbar att man har en likvärdighet som är lika dålig för alla – att likvärdigheten betyder att alla hamnar på den sämre nivån. Det blir i och för sig likvärdigt, men det räddar inte någon.

Jag menar allvar med att det är väldigt stora risker förknippade med tidsplanen i det förslag som nu ligger på bordet och som vi debatterar. Jag skulle vilja ställa en fråga om detta och ge Camilla Waltersson Grönvall möjligheten att förklara sig. Vilka risker är det ni ser? Eller ser ni inga risker över huvud taget med det förslag som i dag ligger på bordet?

Anf. 7 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Jag tror att det går att vara överens om att den absolut största risk vi kan se är att människor fortsätter att ramla mellan stolarna. Med den situation vi har nu lever människor de facto i kommunarrest därför att en bedömning man har fått i en kommun inte behöver gälla i någon annan kommun.

Fru talman! Jag kan försäkra att det förslag som ligger på bordet i dag handlar om att säkerställa att alla ska kunna få en rättssäker och bra bedömning. Det är just därför detta måste ske mer skyndsamt.

Jag kan förstå, fru talman, att den person som är utsedd att utreda denna fråga kanske inte känner sig fullständigt nöjd när det här inte går fortare. Men jag skulle, som första fråga till Bengt Eliasson, vilja fråga vad det är som gör att vi måste dröja till 2025? Ser inte Bengt Eliasson detta som ett enormt svek mot de människor som han har lovat att han ska driva på för LSS och assistansersättningen? Kan vi få ett besked om vad det är som gör att vi ska behöva vänta fem år?

Fru talman! Jag tycker att Bengt Eliasson är skyldig oss – sina kollegor – och framför allt alla de människor som jag vet lyssnar på den här debatten att förklara varför Liberalerna inte har ställt sig bakom att kunna driva igenom detta mer kraftfullt.

Anf. 8 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Att beskriva de kommunala riskerna är helt korrekt. Men vi kommer tillbaka till frågan om dagens system, utan att först titta på behovsbedömningar, utan att först komma till rätta med de förödande domar i samband med vilka Försäkringskassan dessutom har valt att ställa sig på den allra yttersta kanten och utan att först ha en enighet i Sveriges riksdag om att vi ska driva fram förändringar som innebär att fler personer än i dag

får assistans. Det gäller bland annat de 2 000–2 500 människor som har blivit av med sin personliga assistans sedan 2015.

Vad är Moderaternas målbild? Hur många personer anser ni är i behov av personlig assistans? Hur mycket av återupprättande ser ni jämfört med i dag? Vilken är målbilden? När ni nu inte kan beskriva riskerna med att genomföra en gigantisk reform på 19 månader, vad är då målbilden? Är målbilden att människor faktiskt ska få återupprättelse och komma tillbaka till ett liv i värdighet och i frihet med sin personliga assistans?

Tidsaspekten på utredningen är ju grundläggande för att hinna med att göra dessa vitala och livsnödvändiga förändringar först. Att rusa in i en snabb förändring anser vi vara huvudlöst. Vi anser det vara förödande och ett verkligt svek mot de personer som vi diskuterar i detta.

Anf. 9 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Jag tror inte att det går att hänvisa till 19 månader och säga att man rusar in i någonting. Det låter på Liberalernas Bengt Eliasson som att det inte ens har påbörjats en utredning i den här frågan, men alla vi här inne vet ju att detta inte är sant.

Fru talman! Det handlar om vilken ambitionsnivå man har när det gäller dessa människor. Det finns många andra frågor där man tydligen har en helt annan ambitionsnivå; där är nämligen 19 månader väldigt lång tid.

Nej, fru talman, det här rusas inte in i. Det hade varit välgörande för den här frågan om Bengt Eliasson som utredare åtminstone hade rusat lite mer än vad som är fallet just nu.

Bengt Eliasson hänvisar till domar och påverkan som har gjort situationen för många människor i behov av assistans väldigt svår under de senaste åren. Detta är domar som har fallit under en tid med en regering som Bengt Eliassons parti har valt att samordna sig med och samarbeta med. Man har valt att genomföra ett antal punkter som innebär att man inte ens påbörjar denna reform under innevarande mandatperiod. När vi nu dessutom får besked från parti efter parti om att det inte finns någon överensstämmelse i synen ser på frågan skulle jag vilja säga att Bengt Eliasson och Liberalerna har stora bekymmer. Socialdemokraterna har fortfarande inte riktigt satt ned foten.

Jag försäkrar att det för Moderaternas del handlar om en återupprättelse. Det handlar om att vi ska kunna se till att den frihetsreform som vi moderater är väldigt stolta över att en borgerlig regering med en moderat statsminister införde åter blir värd namnet.

Anf. 10 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Camilla Waltersson Grönvall angrep många punkter i sitt anförande. Det är svårt att gå i polemik och bena ut alla påståenden hon gjorde, men jag ska försöka att svara ärligt på några av de viktigaste punkterna.

Det stämmer att Socialdemokraterna inte har satt ned foten när det gäller huvudmannaskapsfrågan. Vi är övertygade om att det behövs en huvudman, men vi är ett seriöst parti och tycker därför att det krävs en seriös utredning för att få reda på för- och nackdelar.

Det är så här, Camilla Waltersson Grönvall: Man löser inte detta bekymmer bara genom att tillsätta en huvudman; det vet du mycket väl. Vi kan exempelvis titta på hur det gick när man förstatligade delar av sjuk-

Prot. 2020/21:42
26 november

*Huvudmannaskap för
personlig assistans*

vården i Norge, fru talman. Det var inte så enkelt. Det är precis det ingångsvärdet vi har i denna fråga.

Vi förstår problematiken med delat huvudmannaskap. Man kan fundera på varför den tidigare borgerliga regeringen införde en LSS-lagstiftning med två huvudmän, men det är en annan diskussion.

Vi vill tillsammans med januaripartierna titta på den här frågan i lugn och ro – seriöst – och se vad som är plus för staten och vad som är plus för kommunerna. Grunden är ju ändå, precis som Bengt Eliasson sa, lagstiftningen i detalj. Lagstiftningen handlar ju mycket om hur vi ser på grundläggande behov.

Dessutom, fru talman, har Försäkringskassan, som är den myndighet som har ansvar för denna fråga, varnat för att ett alltför snabbt genomförande kommer att ge rättsosäkerhet och riskerar att leda till att människor hamnar utanför.

Därför vill jag fråga Camilla Waltersson Grönvall om hon är beredd att genomföra en så snabb utredning att det riskerar att människor får stå utan hjälp.

Anf. 11 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Inte blev vi något klokare av detta. Den fråga vi däremot kan lägga till alla övriga frågor jag har är om den reservation som i dag finns i våra handlingar inte gäller. Där säger nämligen Socialdemokraterna tillsammans med de övriga tre januaripartierna att det är ett statligt huvudmannaskap man vill se. Det är ganska allvarligt att det finns handlingar som inte gäller och som inte vilar på sanning.

Första frågan att bolla tillbaka till Mikael Dahlgvist är: Vad är det egentligen som gäller? Vad är det för förhandlingar? Vad är det man har sagt?

Fru talman! Jag tror att även Mikael Dahlgvist hörde Miljöpartiets representant säga ”om vi är överens”. Jag skrev ned det. Jag hörde också Centerpartiets representant säga att S ännu inte har satt ned foten och bestämt sig. Vi har ett stort bekymmer när man inte kan lita på det största regeringspartiet. Jag tycker att det vore bra med ett väldigt klart svar.

Jag vill också lyfta upp frågan om antal personer med assistansersättning, som jag tog upp i talarstolen. Det är en väldigt prioriterad fråga när man blir anklagad för att färre personer skulle riskera att få assistans av en regering som i sina egna dokument skriver att det är precis det som kommer att hända med en fortsatt socialdemokratisk rödgrön regering, stödd av januaripartier.

Det står, Mikael Dahlgvist, att utfallet 2019 var 14 295. Men med en fortsatt socialdemokratisk regering 2023 blir utfallet 12 921. Varför?

Anf. 12 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Det är intressant att Camilla Waltersson Grönvall inte svarar på min fråga vad det innebär om utredningen går för snabbt fram och vi riskerar att människor hamnar utanför systemet. Det vore intressant om ledamoten kunde svara på den frågan i stället för att kasta ur sig fullt av nya påståenden.

Det är intressant också att Moderaterna har läst vår januariöverenskommelse, men tyvärr inte riktigt så bra som jag hade hoppats. Det står näm-

ligen i vår överenskommelse att vi ska utreda huvudmannaskapet för den personliga assistansen. Det står inte vilken huvudman.

Sedan kan det mycket väl bli, fru talman, precis som Camilla Waltersson Grönvall och många partier vill, så att staten tar över den personliga assistansen. Det är inte alls omöjligt, men jag tycker att det är seriöst att först titta på frågan i lugn och ro och, som jag sa tidigare, väga för- och nackdelar.

Sedan vet också Camilla Waltersson Grönvall, fru talman, att budgeten när det gäller insatser för LSS bygger på prognoser. När året är slut betalar staten den summa som det blivit. Det bygger på hur många vi räknar med kommer att få insatsen. Blir det fler, ja, då betalar vi den summan. Blir det färre blir det ett överskott. Detta är utifrån den gällande lagstiftningen. Regeringen gör en seriös bedömning av hur LSS-lagstiftningen ser ut i dag, hur domarna ser ut och hur de bedöms. Det handlar inte om något annat.

Fru talman! Följande fråga kvarstår till Camilla Waltersson Grönvall: Är ni alltså beredda att genomföra den här förändringen under denna mandatperiod när vår största myndighet varnar för konsekvenserna?

Anf. 13 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Min enda möjlighet att ställa frågor som jag kunde få besvarade av Socialdemokraternas representant var att göra det i min första replik, för på denna replik finns det ingen möjlighet för Mikael Dahlgqvist att svara.

Jag börjar med att notera att utfallet för 2019, hur många människor de facto det var som fick personlig assistans, var 14 295. Mikael Dahlgqvist står här och säger att man grundar sig på nuvarande lagstiftning. Han kan inte tala om varför antalet minskar, inte ökar, från ungefär 14 300 till 12 900, och jag hör ingen som kan förklara varför. Det innebär alltså att den assistans som vi talar om i dag garanterat kommer att bli minskad. Det är en minskning under 2020, 2021 och 2022 för att 2023 hamna på så mycket färre personer som ska få assistans med en socialdemokratiskt ledd regering, och jag hör ingen förklaring. De här människorna har väldigt stor anledning att känna sig oroade för en fortsatt rödgrönledd regering.

Fru talman! Jag kan försäkra Socialdemokraternas riksdagsledamot att det här förslaget handlar om att göra en rättssäker trygg bedömning för alla. Men vi har en högre ambition, också när det gäller att styra Försäkringskassan. Det jag återigen hör från Socialdemokraterna är att man inte tycks förstå att det är den regering som leder landet som också styr sina egna myndigheter, det vill säga att Försäkringskassan styrs av regeringen.

Mina vänner! Med vårt förslag kan jag försäkra att det kommer att bli en tryggare och betydligt snabbare genomförd assistans.

Anf. 14 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag kände att jag fick en fråga tydligt riktad till mig, så jag tänkte att det är bäst att jag förtydligar lite vad funktionen för en statlig utredning är och hur man kan förhålla sig till den som riksdagsledamot även för ett regeringsparti.

Vi i vårt parti brukar vara måna om att ha ett gediget underlag för våra beslut, och det är vi också i den här frågan. Men det är inte taget ur tomma luften att vi har kommit överens i januariavtalet om att utreda förutsättningarna för huvudmannaskapet för assistansen. När utredningen är klar

Prot. 2020/21:42
26 november

*Huvudmannaskap för
personlig assistans*

föreställer jag mig att vi har ett underlag som tydligt visar på vilka risker det finns och vilka fördelar det finns, för jag tror ändå att vi kan vara överens om att ett förstatligande aldrig är ett självändamål. Jag tror att det finns en del som kan tänka på verksamheter som har förstatligats eller ändrat sin organisationsform där det inte alltid har blivit lyckat.

Jag är därför mån om att ha ett gediget underlag. När vi har ett gediget underlag är jag övertygad om att regeringspartierna och hela januarisällskapet kommer att hitta en väldigt bra och stark överenskommelse. Det är så jag ser på utredningars funktion.

Anf. 15 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Det är underbart att vi har ytterligare en representant här från regeringsunderlaget, för det innebär att jag kanske kan få svar på de frågor som jag bär på och som Mikael Dahlqvist inte hade förmåga eller möjlighet att förklara.

Camilla Hansén talar om gediget underlag. Det är väldigt bra, och det vill vi också ha. Det finns ingen annan ambition med det förslag och det beslut som vi fattar i dag.

Jag hörde dock för en liten stund sedan Camilla Hansén säga ”om vi är överens”. Det gör mig orolig, och jag tror att det också är väldigt många andra som blir oroliga. Vad innebär det? Vad kommer att hända med utredningen?

Liberalernas företrädare har sagt att genomförandet kan ske framemot 2025. Då blir min fråga till Camilla Hansén och Miljöpartiet: Delar ni uppfattningen att det kommer att ta ytterligare fem år innan vi ser ett genomförande av ett samlat huvudmannaskap, oavsett om det skulle bli statligt eller kommunalt? Men inriktningen från vår sida är ju att det ska bli statligt, och det hoppas jag att även Miljöpartiet står bakom.

Har Miljöpartiet tagit tydlig ställning? Är det alltså tre partier inom januariöverenskommelsen som bär fram ett statligt huvudmannaskap, medan Socialdemokraterna inte har bestämt sig?

Den andra frågan gäller de underlag som vi får. Man får ändå säga att det måste vara ganska gediget förberett när man framöver lägger budgeten och prognoserna på bordet. Där finns det fortfarande inget svar på varför det från 2019 finns 14 295 personer som har varit beviljade assistansersättning, medan regeringen, där Miljöpartiet ingår, hävdar att det 2023 kommer att minska så mycket att det går ned till 12 921. Varför? Går det att få ett svar på den frågan?

Anf. 16 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag ska göra mitt bästa och försöka besvara de två frågorna.

Behöver man vara orolig för vad regeringspartierna håller på med? Nej, vi kommer att se till att vi har ett gediget beredningsunderlag och kommer att fatta beslut utifrån det. Jag tror ju att många skulle bli besvikna om jag sa så här: Det spelar ingen roll vad utredningen visar. Vi har bestämt oss. Även om det är förenat med nackdelar kommer vi att förstatliga assistansen. Det vore ju förskräckligt. Så arbetar inte vi.

Den andra frågan gäller siffrorna i budgeten och prognosen. Där tycker jag att Mikael Dahlqvist gav en bra förklaring. Vi ser ändå inte in i framtiden. Prognoser bygger på många olika underlag. Det handlar inte om att

regeringspartier ska gå in och styra självständiga myndigheters eller domstolars beslut. Det vore ju förskräckligt.

Det här är en prognos utifrån de underlag som finns i dag om hur assistansen kan utvecklas framöver och beviljandegrader. Jag tänker mig också att det tillkommer nya personer som får assistans och att det försvinner personer som har assistans från siffrorna. Jag kan inte redogöra mer i detalj än så för siffrorna.

Anf. 17 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! En sak kan jag i alla fall säga om dagens debatt: Jag blir inte mycket klokare, för svaren står inte direkt som spön i backen.

Man reserverar sig mot förslaget och lägger ut dimridåer om att alla egentligen är överens men att det handlar om tiden. När det gäller vissa utredningar är 19 månader lång tid. Jag vill understryka att denna frågan inte börjar utredas till våren, utan det finns redan ett antal utredningar som man givetvis kan använda sig av.

Utifrån detta är min slutsats att man försöker dölja att man inte är överens. Jag kan föreställa mig att det förs ganska tuffa diskussioner inom januaripartierna. Någon kanske skakar på huvudet, men jag har fått höra sådant som ”om vi är överens” och ”S har ännu inte satt ned foten”. Då är det ganska tydligt att man inte är överens.

Vi har dessutom fått bekräftat av Socialdemokraternas ledamot att man inte har bestämt sig, trots att den gemensamma reservationen pekar åt ett visst håll.

Så till att styra myndigheter. Låt mig återigen ta upp Försäkringskassan. Miljöpartiet har suttit i regeringen i ganska många år nu och får också stå till svars för vad som har skett de senaste åren.

Någon tog upp domarna som har varit vägledande, men det är fortfarande så att regleringsbrev och annat skrivs av den styrande regeringen. Så visst har en regering möjlighet att påverka sina myndigheter. Men så har inte skett.

Nej, jag får tyvärr fortsätta att vara orolig för vad som ska hända, men jag är tacksam över att det i dag finns en majoritet i Sveriges riksdag som är beredd att gå vidare.

Anf. 18 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Wow, vilken passion för dessa frågor! Det är härligt att höra.

Statligt huvudmannaskap för assistansen är en fråga som Sverigedemokraterna har drivit i många år, och faktum är att det redan 2018 fanns en majoritet för detta. Men nu står vi här två år senare, och det är äntligen dags. Jag är stolt över att våra sverigedemokratiska vågmästarröster ser till att vi får ett statligt huvudmannaskap och att det äntligen blir en utredning som ska se till att detta också sker på bästa sätt.

Som många tidigare sagt har det delade huvudmannaskapet ställt till med en rad olika problem. Personer som har bedömts ha ett behov som understiger 20 timmar i veckan har blivit hänvisade till sin kommun, och det säger sig självt att med ett sådant system finns det ingen möjlighet att få till likvärdiga bedömningar och beslut. Vilket stöd man får har alltså varit beroende av var i landet man bor. Men vi kan inte ha ett system där

Prot. 2020/21:42
26 november

*Huvudmannaskap för
personlig assistans*

det är kommunernas ekonomi som avgör vilket stöd som ska ges, utan vi måste tillbaka till att det är behoven som styr.

Tyvärr har det inte varit så på länge, och läget har bara blivit värre och värre med regeringens signalpolitik. Det har blivit allt svårare, för att inte säga omöjligt, att få statlig assistans, och både ansvar och kostnader har i stället vältrats över på kommunerna.

Regeringen har sänt tydliga signaler som har gjort att nedskärningarna har accelererat. Det handlar inte minst om regleringsbrevet till Försäkringskassan om att bryta utvecklingen när det gäller antalet assistanstimmar. Det handlar också om Magdalena Anderssons tydliga uttalande om att spara pengar för att klara de ökade kostnaderna för flyktingmottagandet genom att dämpa kostnadsutvecklingen för till exempel assistansersättningen.

Detta uttalande förnekade hon för övrigt i riksdagens talarstol under en frågestund och sa att min historieskrivning inte var korrekt och att det inte fanns något sådant citat eftersom hon aldrig hade sagt det.

Detta är såklart bara en parentes för att visa regeringens trovärdighet. Men det visar också att det finns områden där regeringen har en tydlig strategi.

Det är precis denna politik tillsammans med de senaste årens striktare rättspraxis som har medfört att färre personer har kvalificerat sig för statlig assistansersättning. Flera har i stället, som jag tidigare beskrivit, hänvisats till sin kommun och den kommunala assistansen med rättsosäkra och olika utfall beroende på bostadsort och kommuneekonomi.

Därför är det viktigt att det nu blir en huvudman för den personliga assistansen, och jag yrkar även bifall till utskottsinitiativet om att det ska tillsättas en utredning för att komma fram till hur detta uppnås på bästa sätt.

Fru talman! Som personlig assistans ser ut i dag är det, precis som flera har påpekat, viktigt att det också görs andra förändringar. Att bara flytta över ansvaret för något som inte fungerar löser givetvis inte problemen. Den som i dag mister eller blir nekad assistans kommer att sitta i precis samma sits om vi inte ökar möjligheten att beviljas assistans och upprätthåller intentionerna med reformen.

Det har i talarstolen räknats upp ett antal saker vi måste komma till rätta med innan vi förstatligar assistansen.

Det verkar finnas en majoritet för att de grundläggande behov som ligger till grund för beslut måste räknas i sin helhet, det vill säga att hela momentet måste räknas. Denna fråga har Sverigedemokraterna för övrigt drivit sedan 2012.

Det verkar också finnas en majoritet för att de omotiverade omprövningarna och kränkande minuträkningarna måste stoppas.

Det verkar även finnas en majoritet för att det måste säkerställas att de som har ett kommunalt beslut om personlig assistans behåller den rätten.

Många av dessa frågor ligger i dagsläget på utskottet, och vi kan faktiskt få ett beslut i dem väldigt snart. Med tanke på att många här har sagt att de vill dithän förutsätter jag att de står upp för det när besluten ska tas.

Den utredning som regeringen ska tillsätta ska alltså lämna förslag på ökad rättssäkerhet och kontinuitet med en fungerande övergång. Det är viktigt att de som är i behov av stöd också får det. Sverige måste börja ta FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning på

större allvar. Kanske borde vi till och med göra konventionen till svensk lag för att uppnå vad vi har förbundit oss att göra.

Precis som många andra har sagt blir denna debatt lite märklig eftersom det låter som om vi alla vill exakt samma sak. Det kanske vi vill, men som jag ser det finns det en del skillnader. Den största skillnaden är att majoriteten säger att ansvaret ska vara statligt och vill utreda hur det bäst ska gå till medan regeringen vill tillsätta en utredning som ska se över huvudmannaskapet, även om detta redan utretts flera gånger. Det framgår inte i reservationen att det ska vara statligt utan att det ska utredas. Det är en stor och viktig skillnad.

Vi menar att genom att flytta huvudmannaskapet från kommunen till staten börjar bygget av morgondagens assistans.

Jag kan också försäkra alla om att ingen här kommer att släppa igenom ett lagförslag man inte är nöjd med.

Anf. 19 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Det är en stor dag för oss alla, inte minst för oss i Vänsterpartiet som har jobbat för detta i flera år. Jag är otroligt glad över att vi har samlats här i dag för att inleda arbetet med att förstatliga den personliga assistansen. Detta krav kommer inte ur tomma intet, utan det är ett krav som vi har lyft fram för att funktionshindersrörelsen ansåg att det var helt nödvändigt.

Eftersom detta är så viktigt går vi in i en ohelig allians med Moderaterna och Kristdemokraterna för att se till att det här blir verklighet.

Den personliga assistansen är en av de största frihetsreformer vi har i det här landet. Det är en insats vars grund bygger på alla människors rätt att leva ett liv som andra med självakt och med inflytande i samhället. Det är inte en insats som vilken som helst, utan det är en rättighet för oss alla att leva våra liv oavsett funktionalitet.

I dag är ansvaret för den personliga assistansen delat mellan stat och kommun. Personer som har mer än 20 timmars grundläggande behov av assistans i veckan får statlig assistansersättning. De som hamnar under gränsen får sin personliga assistans via kommunerna. Själva idén med uppdelningen mellan huvudmän var från början en konstruktion för att den assistansberättigade å ena sidan skulle vara nära beslutsfattandet, å andra sidan inte skulle riskera att pekas ut som en belastning för kommunernas ekonomi när behoven var omfattande. I teorin skulle det inte spela någon roll om man hade insatsen via kommunen eller staten.

Verkligheten har dock varit en annan. Exempelvis har bedömningarna i vissa fall framstått som rättsosäkra när kommunen och staten gjort helt olika bedömningar. I små resurssvaga kommuner har gruppers behov av stöd och hjälp ställts mot varandra. Kommuner gör väldigt olika bedömningar av vem som har rätt till assistans. 20-timmarsgränsen har blivit ett incitament för en ekonomisk kamp mellan kommunen och staten. Det här är inte värdigt. På detta sätt ser man inte varje människas behov.

Men det kanske absolut största problemet är att det har visat sig att många som hamnar hos kommunen förlorar rätten till sin assistans och i stället får mindre omfattande insatser via till exempel hemtjänsten. Det var väl aldrig tanken att det skulle bli så med den här reformen.

Med utskottsinitiativet om att staten blir ensam huvudman kommer förutsättningarna för likvärdiga bedömningar i hela landet att öka. Risker

Prot. 2020/21:42
26 november

*Huvudmannaskap för
personlig assistans*

för att enskilda kommuners ekonomi ska påverka benägenheten att ge insatsen kommer att försvinna. För inte vill väl någon av partierna i riksdagen ha osäkra bedömningar, eller att det ska vara skillnad från vilken kommun man bor i.

För oss i Vänsterpartiet är det helt centralt att en så här viktig och rent av livsavgörande insats ska bedömas jämlikt och rättssäkert. Vi anser att den här frihetsreformen aldrig får bli en fråga för kommunala budget-avvägningar. Den måste täcka det essentiella. Ingen ska bli satt i husarrest i sin egen kommun av rädsla för att förlora sin assistans. Det är just därför som frågan om det delade huvudmannaskapet för personlig assistans är så viktig.

Fru talman! Vi vill att staten ska vara huvudman för samtliga personer som har rätt till personlig assistans enligt LSS, oavsett om den assistansberättigade i dag har statlig eller kommunal insats. Om man menar allvar när man påstår att man värnar om frihetsreformen är det helt nödvändigt att våga gå från ord till handling, anser vi i Vänsterpartiet. Politiker som värnar om frihetsreformen måste se till att renodla huvudmannaskapet, så att staten tar över hela ansvaret.

Fru talman! Det har, som vid alla stora förändringar, framkommit viss oro över vårt initiativ. Det är såklart helt rimligt. Det här är en stor reform och ingen liten grej. De människor som i dag är i behov av personlig assistans för att leva ett liv som andra har varit utsatta för ett svårt trauma. Det har vi sett på nyheterna. Människor är livrädda för att förlora sina mest grundläggande rättigheter. Just därför har vi i vårt uppdrag till regeringen understrukit att absolut ingen som har assistans i dag, oavsett huvudman, ska förlora den. Målet med vår reform är att fler ska beviljas assistans, inte färre.

En annan farhåga som lyfts fram är att vår tidsram är för snäv. Jag tror att ingen som har kommit i kontakt med frågan om LSS kunnat undgå det faktum att det här är ett område som utretts på längden och tvären i all oändlighet, utan att någon av de stora reformer som krävs blivit genomförda. Det har varit ett effektivt sätt för den regering som för tillfället bär ansvaret att om och om igen prata om frågan men aldrig ta ansvar för de extremt akuta frågor som tillkommer.

Regeringen och samarbetspartierna var på väg att göra exakt detsamma med huvudmannaskapsfrågan. Att lägga utredningar och flytta fram kan vi inte acceptera. Jag menar att det farligaste som kan hända är att politiken inte vågar agera kraftfullt för att säkra frihetsreformerna för att situationen är som den är. De styrande kan alltid skjuta upp de viktigaste delarna och bara ägna sig åt mindre justeringar, det vill säga aldrig förändra i grunden, trots att vi ser det systematiska felet och hur det drabbar människors liv. Nu lägger vi ansvaret på regeringen att ta fram direktiv till utredningen, där funktionsrättsrörelsen såklart ska vara en aktiv del.

Den personliga assistansen är den största frihetsreform vi har. Vi har lovat väljarna att vi ska slåss för att återfå en funktionsduglig rättighetslagstiftning och göra allt vi kan för att en lag som utgår från konventionen om mänskliga rättigheter och ger människor full makt över sina liv ska bli så bra som möjligt. För att uppnå detta har vi haft tre huvudkrav som parti. Vi vill att lagen ska justeras efter alla domar och att man ser till att få en behovsbedömning utan integritetskränkning, vi vill få bort vinstjakten på assistansen och vi har utlovat ett statligt huvudmannaskap. När vi lovar

något håller vi det. Vi försöker hitta sätt att driva fram våra politiska frågor. Nu har vi tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna påbörjat ett arbete gällande ett av de huvudkraven. Det, fru talman, är vi mycket stolta över.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 20 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja få några förtydliganden.

Våra båda partier har ganska stora åsiktsskillnader i väldigt många frågor, även i grundläggande politiska frågor. Men det är intressant att vi just när det gäller LSS och den personliga assistansen kanske är de partier som genom åren har stått allra närmast varandra i synen på vad som behöver göras och vad lagen ska vara till för.

Jag måste säga att jag uppskattar att Vänstern, vad jag förstår efter kritik och larmrop från funktionshindersrörelsen under beredningsprocessen fram till initiativet, till sist på förra utskottsmötet lade till detta med övergångsregler och lade till att det behövs lite mer hängslen för att genomföra det här.

Men det räcker inte. Försäkringskassan ska ju bedöma nyansökningar och kommer att göra omprövningar av vart och ett av de beslut som kommer att föras över från kommunerna. Detta skrivs det inte en rad om i utskottets text. I dag får 82 procent avslag på sin förstaansökan hos Försäkringskassan, och samtliga dessa kommer att bli förstaansökningar. I dag får man en andra chans hos sin kommun. Men denna chans vill ni ta bort, utan att ersätta den med något annat. Jag måste ställa frågorna: Vad innebär egentligen övergångsreglerna? Vad är essensen i detta? Ni säger att ingen ska bli av med sitt assistansbeslut. Det är det grundläggande och viktiga – om det är vi helt överens.

Anf. 21 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Vi har sagt att inga personer ska förlora sin rätt till assistans genom detta. Det är upp till regeringen att göra det arbetet så att det sker.

Det viktiga här är att vi vill förtydliga att huvudmannaskapet ska vara förstatligt eftersom vi ser de problem som finns i dag. Vi vill ta det steget för att kunna säkerställa rättssäkra bedömningar i assistansfrågan.

Anf. 22 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Tack, Lorena Delgado Varas, för svaret! Jag måste erkänna att jag inte riktigt blev mycket klokare av det.

Övergångsreglerna överlämnas till regeringen. Följdfrågorna blir: När ska de införas? Ska de införas samtidigt som överflyttningen sker och lagen införs? Hur ser det ut under tiden och framför allt efter övergångsreglerna? Övergångsregler tar slut någonstans. Vad händer då?

Det finns väldigt många frågetecken som reses i den här processen. Detta med övergångsregler är enkelt att säga, men hur ska de se ut? Hur ska vi säkerställa att inte en enda person till ramlar mellan stolarna? Det är den stora diskussionen vi har här i dag. Vi har hört av de talare som hittills har varit uppe i debatten att vi ser väldigt olika på de processerna.

Anf. 23 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Man har lyft fram frågan om tidsramen väldigt mycket, att det är ett framhastat beslut och så vidare. Vi måste ändå vara väldigt tydliga med att säga att sådana utredningar har pågått länge. Det här är ingen ny fråga.

Man borde snarare fundera på hur tidsramen ser ut för de personer som drabbas av ett systemfel som finns i dag. Det finns väldigt stora behov och väldigt stora problem med systemet som finns i dag.

Jag tycker att Liberalerna ska vara tydliga med att det är ett viktigt steg att ta. Det är inte det enda steget som vi behöver ta för att få en bra LSS. Men det är ett av de viktigaste stegen.

Anf. 24 SOFIA NILSSON (C) replik:

Fru talman! Under förra mandatperioden satt Vänsterpartiet väldigt nära regeringen och hade både insyn och en stor påverkansmöjlighet. Under förra mandatperioden tillsatte man även en utredning om LSS. Det är en utredning som har fått enormt stor kritik från många av partierna men även från branschorganisationerna.

En del i den utredningen handlar om att vi ska ändra huvudmannaskapet. Just det kapitlet har egentligen blivit sågat på många sätt i och med att det inte står för sig självt. Min fråga till ledamoten är: Varför drev inte Vänsterpartiet på hårdare under förra mandatperioden och såg till att huvudmannaskapet utreddes tydligare och fick en större plats i LSS-utredningen så att ni hade kunnat komma framåt i ett fortare tempo?

Då hade vi varit i ett annat läge i dag. Vi hade kanske haft en bättre utredning att grunda våra beslut på. Hur resonerade Vänsterpartiet under förra mandatperioden i och med att man då inte gjorde mer för huvudmannaskapet?

Anf. 25 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Även vi har varit kritiska till utredningen och resultaten som kom ur den. Att staten ska vara huvudman i de här frågorna har vi drivit länge. Det är inte så att det är en ny fråga för oss.

Vi kommer att bevaka frågan ordentligt, och inte bara vi utan även funktionshindersrörelsen. Vi var såklart inte överens om hela resultatet av den tidigare utredningen. Men i huvudmannafrågan har vi stått på samma fot hela tiden.

Anf. 26 SOFIA NILSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Lorena Delgado Varas!

Vi har numera en majoritet för att huvudmannaskapet ska bli statligt. Det känner jag personligen är väldigt positivt. Jag hoppas att vi kan jobba framåt i frågan. Det som fortfarande oroar mig är just tempot och tiden.

Hur ställer sig Vänsterpartiet till just tidsaspekten? Vilka konsekvenser ser Vänsterpartiet i att vi nu ska stressa fram en utredning där vi på 19 månader ska vara framme med en färdig lagstiftning?

Vilka konsekvenser ser Vänsterpartiet i just den delen? Hur svarar ni branschorganisationerna som ser en stor risk med att vi nu stressar fram en av de absolut största förändringarna inom LSS?

Anf. 27 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Jag skulle inte vilja säga att det är att stressa fram ett förslag. Vi har nu gjort ett utskottsinitiativ. Regeringen får ta ansvar för det. Vi har en stor del av funktionshindersrörelsen bakom oss. Flera av partierna är överens om att det här är en viktig fråga och att den bör drivas åt det här hållet.

Det är väl bara att sätta igång. Vi kan inte vänta hur många år som helst. Det har redan gått två år in i mandatperioden, och man har inte ens påbörjat frågan. Det handlar om människors liv och deras förutsättningar. Det drabbar väldigt olika och väldigt olika hårt i olika delar av landet.

Anf. 28 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! För oss kristdemokrater är det självklart att en person med funktionsnedsättning ska ha rätt till den assistans som personen behöver för att leva ett liv som andra, oavsett var i landet personen bor. Så är det inte i dag eftersom stat och kommun har ett delat ansvar för assistansen. Jag ska utveckla problematiken med detta lite grann.

Staten ansvarar för de personer som bedöms ha behov av assistans 20 timmar eller mer per vecka av det som kallas grundläggande behov. Kommunen ansvarar för dem som bedöms ha behov under 20 timmar.

Dessvärre har S-MP-regeringens förödande direktiv till Försäkringskassan 2016 drivit på en mycket striktare bedömning av vad som anses ingå i de grundläggande behoven.

När det gäller exempelvis det grundläggande behovet personlig hygien räknas nu bara den tid som används för att hålla kroppen ren från smuts och inte den tid det tar att använda deodorant, att klippa naglarna, att använda balsam eller att torka håret.

Den striktare bedömningen har medfört att det är oerhört svårt att i dag komma över 20-timmarsgränsen. Det gäller oavsett om det är ett barn som föds med en funktionsnedsättning eller om det är en kille som bryter nacken i en oturlig olycka i skidbacken.

Därtill har tusentals personer som har haft assistansersättning under flera år, kanske hela livet, bedömts på nytt efter 2016 och då inte längre ansetts komma upp till gränsen på 20 timmar. De ramlar då ur statens skyddsnät, trots att det är bedömningen – inte deras verkliga behov av assistans – som är förändrad.

Kommunen ska då fånga upp och ta över ansvaret. Men, fru talman, vi ser fall efter fall där kommunerna inte mår med att ge det stöd som krävs i enlighet med intentionen i LSS. Framför allt i små kommuner är det en överhängande risk att det är kommunens budget – inte personens behov – som avgör hur omfattande assistansen blir.

Den kommunala assistansen skapar också en inlåsningseffekt, en kommunarrest. En person som har assistans via en kommun måste få rätten till assistans prövad på nytt om personen vill flytta. Beslutet från den nya kommunen kan ha en helt annan omfattning, eller kanske till och med vara ett helt avslag. Den risken är det många som inte vågar ta. En ung person kanske inte kan flytta hemifrån. En annan tvingas tacka nej till arbete eller studier på annan ort. Det är uppenbart att den kommunala assistansen begränsar friheten och valfriheten för personer med funktionsnedsättning. Kort sagt: Den begränsar livet och strider mot intentionen i LSS. Så kan vi inte ha det!

Prot. 2020/21:42
26 november

*Huvudmannaskap för
personlig assistans*

Fru talman! Jag är därför väldigt glad att riksdagen i dag har möjlighet att fatta ett beslut som, när det blir verklighet, kan öka tryggheten för personer med funktionsnedsättning och stärka rätten till assistans. Tack vare ett initiativ från oss kristdemokrater tillsammans med Moderaterna och Vänsterpartiet kan riksdagen i dag ta ett första steg för att staten ska kunna bli ensam huvudman för assistansen. Alla vi partier som stöder förslaget är ytterst måna om att detta ska leda till att det blir bättre än vad det är i dag.

Den utredning som vi nu vill att regeringen ska tillsätta, och som också Försäkringskassan har efterfrågat, ska vara grundlig. Den ska konsekvensbereda och föreslå nödvändiga övergångsregler och alla övriga detaljer kring hur lagförslagen ska vara utformade för att rättssäkerheten och kontinuiteten ska öka för personer som är i behov av assistans. En sådan regeländring kan vara att ta bort 20-timmarsgränsen. Den behövs ju inte längre när ansvarsfördelningen inte ska spridas ut mellan kommun och stat.

Vi ställer också uttryckligen krav på att de personer som i dag har ett kommunalt beslut ska få behålla sin rätt till assistans när staten blir ensam huvudman. De ska också omfattas av det rådande omprövningsstoppet för assistansersättning.

Fru talman! Jag och Kristdemokraterna ställer oss därför helhjärtat bakom utskottets förslag till beslut i dag.

Att det nu finns en majoritet i riksdagen som vill tillsätta en utredning med målet att just staten ska vara ensam huvudman för assistansen är ett nytt politiskt ställningstagande. Tyvärr finns det dock inte enighet i riksdagen i frågan. Januariöverenskommelsen mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna säger att frågan om huvudmannaskapet ska utredas. Dessa partier har alltså inte gemensamt uttalat om det ska vara kommunen eller staten som ska ha det samlade huvudmannaskapet. Jag vill tacka min kollega Camilla Waltersson Grönvall från Moderaterna för att detta tydliggjordes i dagens debatt.

Socialdemokraterna vill utreda vem som ska ha ansvaret för assistansen. Samtidigt blir jag väldigt konfunderad när jag läser reservationstexten. Jag skulle vilja att Mikael Dahlgvist förtydligade varför Socialdemokraterna har ställt sig bakom denna reservationstext när de uppenbarligen inte har bestämt sig.

Så här står det i reservationen: ”I enlighet med betänkandet Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen ... bör personlig assistans vara ett statligt ansvar.” Det hedrar Mikael Dahlgvist att han står upp för januariöverenskommelsen, men det här gör att det blir väldigt förvirrat.

Jag hade faktiskt tänkt ställa samma fråga till Miljöpartiets representant, men när jag nu tittar ut över kammaren ser jag att hon har lämnat den. Jag hoppas att hon kommer tillbaka.

Liberalerna och Centerpartiet uttalar att de, precis som vi kristdemokrater, vill att det ska vara staten som har det ensamma ansvaret för assistansen. Ändå säger deras ledamöter i dag att de kommer att rösta nej när det nu ligger ett skarpt förslag på bordet.

Fru talman! Det finns en splittring inom januaripartierna. Återigen sätter januariöverenskommelsen käppar i hjulet för förslag som skulle vara bra för Sverige, denna gång ett förslag som skulle stärka rätten till assistans oavsett var i landet du bor.

Det som händer nu är att riksdagen, efter att det formella beslutet är fattat vid dagens votering, uppmanar regeringen att skyndsamt tillsätta utredningen om att staten ska vara ensam huvudman för assistansen. Men därefter sitter regeringen på makten. De kan välja om de vill agera eller avstå från att tillsätta utredningen. Om de tillsätter en utredning är det de som styr direktiven.

Fru talman! Debattreglerna för dagens debatt hindrade mig från att ta replik på föregående talare. Det vore dock angeläget om exempelvis Liberalernas Bengt Eliasson tog ordet igen och då förtydligade om hans parti genom samarbetet med regeringen kommer att säkerställa att regeringen, till skillnad mot januariöverenskommelsen, kommer att tillsätta en utredning om att det är just staten som ska vara ensam huvudman. Det beskedet tror jag att många väntar på.

Människor far illa i dag. Det är angeläget att verkställa riksdagens vilja. Tillsättandet av en kompetent utredare måste ske omgående, och regeringen måste säkerställa att direktiven blir riktigt bra i enlighet med riksdagens krav.

Januaripartierna har nu faktiskt en möjlighet att styra upp även behovsbedömningen. Jag har upprepade gånger kallat socialministern till riksdagen. Hon säger att hon förstår problematiken – det krävs en översyn för att samtliga grundläggande behov ska vara assistansgrundande i sin helhet – men säger att frågan är för svår och komplicerad. Det duger inte. Processen måste sättas igång, och vi måste säga det. Kristdemokraterna lade fram ett skarpt förslag om detta i riksdagen i juni i år. Dessvärre var det bara Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna som röstade ja.

Liberalerna, till exempel, röstade nej till att samtliga grundläggande behov skulle vara assistansgrundande i sin helhet. Det rimmar illa med att deras ledamot i dag i kammaren säger att staten ska vara huvudman men att vi först måste se till att samtliga grundläggande behov blir assistansgrundande i sin helhet. När kommer det att ske? Det finns inte i januariöverenskommelsen.

Fru talman! Jag ber om ursäkt att jag har överskridit min talartid.

Regeringen har svikit personer med funktionsnedsättning och deras familjer under alldeles för lång tid. De personer som far illa i dagens system med det delade huvudmannaskapet kan inte – orkar inte – vänta mycket längre.

Anf. 29 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att svara på en av de frågor som Pia Steensland sände till mig från talarstolen om beskedet. Beskedet gav jag i mitt anförande. Det var väldigt enkelt att bara lyssna där.

Jag skulle ändå i detta korta replikskifte vilja fästa uppmärksamheten på det intressanta med tidsaspekten i initiativet. Hela initiativet bygger ju på att det nu ska tillsättas en utredning snabbt. Det är vi överens om. Den kommer i januari, så tidigt som möjligt. Jag hade gärna velat se den före jul, men departementet orkar inte riktigt med att få fram direktiven till dess. Vi får den direkt efter nyår, är det utlovat. Det vet de flesta som finns i den här kammaren.

Vidare står det om tidsaspekten i initiativet att utredningen ska presenteras i januari 2022 och lagstiftningen vara på plats innan mandatperioden

är slut, det vill säga beslut i riksdagen före sommaren och ikraftträdande någon gång under sommaren. Så måste det bli.

Man kan tycka att det kan gå fort, om man vill. Jag har dock försökt erinra mig ett enda snabbbehandlat beslut här i riksdagen som blivit riktigt bra. Det finns alltför många där vi har fått backa, ta om och göra rätt. Vi vill ju verkligen tillsammans att det ska bli bra för dem som behöver assistansen.

Jag skulle vilja be Pia Steensland förtydliga: Hur ser du på beredningsprocessen? Du har pekat på den långa raden förändringar som måste göras för att detta ska bli bra. Beskriv, snälla, beredningsprocessen så att det blir tydligt hur den ska hinnas med på de här 18–19 månaderna!

Anf. 30 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill bara påpeka att vi talar genom talmannen.

Anf. 31 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Fru talman! Ledamoten säger att utredningen från regeringen ska komma i januari. Ledamotens januaripartikollega säger dock att det är en utredning som ska ta fram beslut om *huruvida* det är staten eller kommunen som ska ha det samlade ansvaret. Det är det som är den stora skillnaden här. Vi säger, precis som Liberalerna, att det är staten som ska ha det ansvaret. Det är detaljerna kring det som vi nu ska utreda.

Jag skulle önska att ledamoten återigen förtydligade svaret på min fråga i talarstolen tidigare: Kommer ledamoten från Liberalerna att säkerställa att den utredning som kommer från regeringen i januari har målet att det är just staten som ska vara ensamt ansvarig?

Angående utredningstiden ska utredningen vara på plats våren 2022. Vi är oerhört angelägna om att det här ska bli en bra och fullgod utredning. Skulle det visa sig på vägen att det behövs längre tid kan man förlänga tiden något. Det är inte det som är problemet. Det stora problemet är att regeringen inte får rumpan ur vagnen och sätter igång.

Utredningen måste komma på plats nu med en kompetent utredare som ser till att de här detaljerna blir bra. Januaripartierna har genom sitt samarbete med regeringen möjlighet att styra direktiven precis dit de vill.

Hur vill ledamoten att direktiven till den här utredningen ska se ut?

Anf. 32 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag brast i att följa ordningsreglerna i kammaren.

Jag vill understryka att jag väldigt gärna vill ha svar på hur den tänkta beredningsprocessen ska se ut. Det är extremt kort om tid, och det står uttryckligen i initiativet att det ska finnas en utredning på plats i januari 2022 och att det ska finnas lagstiftning på plats. Enligt min tolkning betyder det ikraftträdad lagstiftning innan mandatperioden är slut.

Vi vet hur riksdagen fungerar. Under ett valår stänger den precis före midsommar, och sedan går samtliga här inne till val. Det betyder att med de här processerna som måste till enligt regeringsformen, budgetregler och annat ska det konsekvensbeskrivas på några få månader. Remisstiden blir ohyggligt kort om detta ska hinnas med.

Hur ska vi klara den största reformen som den här lagstiftningen har sett sedan den infördes 1994? Och hur ska vi säkerställa att den faktiskt

blir så mycket bättre som jag är övertygad om att ledamoten Steensland vill lika mycket som jag att den ska bli?

Fru talman! Det här är den vitala grundfrågan i den här debatten. Det är tiden som nu springer ifrån oss.

Anf. 33 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Fru talman! Utredningen ska vara på plats våren 2022. Om det sedan krävs en sommarriksdag, om det så är ett valår, är i alla fall vi kristdemokrater villiga att träda in i riksdagen när det handlar om en fråga som är så angelägen som den här.

Min fråga till Bengt Eliasson kvarstår. Dessvärre kan du ju inte svara på den nu, så jag önskar att vi kan hitta ett forum för det. Hur kommer direktiven att se ut? Skulle det vara möjligt att faktiskt trycka på och se till att man får till en bra bedömning även i det här? Skulle det vara så är jag övertygad om att även tidsplanen behöver förskjutas, ja, men jag är också övertygad om att det skulle vara välkommet om vi faktiskt får till den helheten.

Den springande punkten är, tycker jag, varför ledamoten inte har pratat med mig från Kristdemokraterna, med representanter för Moderaterna eller med representanten för Miljöpartiet och frågat om det här under utredningsprocessen i utskottet om det bara är tidsplanen som bekymrar ledamoten i det här beslutet. Varför har inte ledamoten lyft luren och frågat hur vi tänker och om det går att hitta ett sätt att komma vidare? Det, fru talman, hade jag uppskattat.

Anf. 34 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Pia Steensland ställde en fråga till mig gällande hur vi ser på frågan om statligt huvudmannaskap. Jag tycker väl ändå att jag har redogjort ganska tydligt för vårt argument för hur processen ska se ut framöver. Jag anser att ett seriöst parti ska ha bra underlag att ta ställning till.

Vi är överens om att *en* huvudman för den här reformen är bra av olika skäl, vilket har redogjorts för, men vi är inte överens om huruvida huvudmannaskapet ska vara statligt, kommunalt eller någonting annat. Det lutar dock åt statligt huvudmannaskap, det kan jag villigt erkänna. Men jag tycker också att man måste se frågan däran.

Fru talman! Det finns en lite raljerande ton när det gäller kommunernas sätt att hantera personlig assistans, tycker jag. Man använder uttryck som ”kommunarrest” och ”i mindre kommuner” och så vidare. Jag tycker att det är på sin plats, fru talman, att säga att det brister även i större kommuner. Det har inte alltid med kommunstorleken att göra.

Det finns faktiskt också ett kommunalt skatteutjämnningssystem i det här landet där kommunerna kompenseras för exempelvis kostnader som man har för omsorg. Jag tycker att man ska vara ärlig i den här diskussionen när det gäller att det finns olika parametrar.

Jag har mött många som är väldigt nöjda med det kommunala omhändertagandet – kommunerna ser närmiljön och kan fatta kloka beslut. Det är precis det här utredningen ska titta på: för- och nackdelar.

Jag vill ställa följande fråga till ledamoten Pia Steensland från Kristdemokraterna: Försäkringskassan har varit tydlig med att en för kort utredning gör att personer riskerar att hamna utanför. Hur ser du på den frågan?

Prot. 2020/21:42
26 november

*Huvudmannaskap för
personlig assistans*

Anf. 35 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Det som Försäkringskassan har varit tydlig med i de delar som jag har läst är att man säger att det krävs en grundlig utredning. Ja, vi instämmer i det. Det är den utredningen som vi tillsätter nu.

Alla de här myndigheterna och instanserna – SKR och funktionshindersorganisationer – är överens om att det är staten som bör ha det samlade huvudmannaskapet. Jag undrar därför vad det är som gör att Socialdemokraterna inte kan sätta ned foten i den här frågan och säga att det faktiskt blir bättre med staten som huvudman.

Jag vet att väldigt många kommuner kämpar hårt med att försöka få till ett så bra stöd som de här personerna behöver. Men det är otroligt svårt, för det är kostnader förknippade med det här.

Det är också väldigt svårt i de kommuner där personer faktiskt får beviljad assistans utifrån det faktiska behovet. Det kan göra att det blir prioriteringar i kommunen på andra delar. Man kanske inte kan göra den där fotbollsplanen som det var tänkt, eller man kanske inte kan bygga simhallen och så vidare. Det där blir stigmatiserande i framför allt små kommuner där väldigt många ofta vet vem det är som har slukat resurser bara för att man behöver det för att klara att leva ett liv som andra. Det är därför staten måste gå in. Var i landet du bor ska inte kunna avgöra hur din assistans ska bli.

Ledamoten har varit tydlig, och jag uppskattar det. Det hedrar dig, Mikael Dahlqvist. Men vi kan inte under flera år igen utreda om det är kommunen eller staten som ska ha ansvaret. När kommer ni att sätta ned foten?

Anf. 36 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Vi vet att Kristdemokraterna älskar staten. Man vill förstatliga sjukvården och så vidare. Om det vore så enkelt med en sådan lösning skulle vi ha gjort det för länge sedan, och det gäller precis den här frågan. Bara för att man byter huvudman, Pia Steensland, löser man inte problemen.

Fru talman! Det gläder mig att ledamoten tidigare i debatten sa att man är beredd att förlänga tidsperioden om så krävs eftersom det kan bli problem med den korta utredningstiden.

Du frågade också tidigare varför Bengt Eliasson inte har hört av sig. Då måste jag ändå säga att vi socialdemokrater har tagit kontakt med Kristdemokraterna. Och en av våra frågeställningar handlade om just tidsperioden. Vi upplevde då att den var huggen i sten. Därför blev jag lite förvånad över hur du uttryckte dig i det tidigare replikskiftet. En av de viktigaste frågorna vi diskuterar här i dag är just tidsperioden för utredningen, eftersom det står tydligt i ert underlag.

Jag tycker fortfarande att jag inte får svar på hur vi med er tidsperiod ska hantera en rättssäker process, Pia Steensland. Hur ska vi se till att de som i dag har kommunal personlig assistans inte hamnar utanför? Jag vill gärna få svar på den frågan.

Anf. 37 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill även här påpeka att vi inte duar varandra utan talar genom talmannen eller använder ledamotens namn. Det blir lite enklare för oss och för dem som tittar på debatten.

Anf. 38 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Fru talman! Som jag sa i mitt anförande och som har hörts tidigare har vi i och med utskottets ställningstagande en kravställning i uppdraget om att personer som i dag har kommunal assistans ska få behålla den när staten tar över ansvaret. De ska omfattas av omprövningsstoppet. Det här ska bli bättre. Det ska inte bli sämre.

I samtalen med Socialdemokraterna har vi angående tidsaspekten sagt att man kan fundera på det.

Jag blir bekymrad när jag hör på ledamoten och Socialdemokraternas vänner i januariöverenskommelsen att det råder stor oenighet i den här frågan. Vi måste säkerställa att var i landet man bor inte får avgöra. Det är så många liv och familjer som nu trasas sönder. Så är det, på riktigt!

Fru talman! Det är hjärtskärande att höra föräldrar som beskriver att de har sina barn på lånad tid. Allt de vill är att leva ett liv tillsammans, som en vanlig familj. I stället får de kämpa mot myndigheter för att få det stöd de behöver för att klara sin vardag. Det är oanständigt.

Jag önskar att ledamoten nu i ett första steg ser till att staten blir den som ska ansvara för assistansen. Jag önskar också att ledamoten trycker på mer inom sitt parti för att säkerställa att samtliga grundläggande behov ska vara assistansgrundande i sin helhet. Det finns sådana skarpa förslag i socialutskottet nu. Jag önskar att Socialdemokraterna stöder dem.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 7.)

Prot. 2020/21:42
26 november

*Huvudmannaskap för
personlig assistans*

§ 5 Avgiftsfritt pneumokockvaccin för vissa grupper

Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU11
Avgiftsfritt pneumokockvaccin för vissa grupper
föredrogs.

*Avgiftsfritt
pneumokockvaccin
för vissa grupper*

Anf. 39 INGE STÅHLGREN (S):

Fru talman! Det ämne som nu ska debatteras är pneumokockvaccin för vissa grupper.

Jag vill börja med att yrka avslag på utskottets förslag till riksdagsbeslut och bifall till den gemensamma reservationen från oss socialdemokrater, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet.

Ärendet handlar om en rekommendation till landets regioner från myndigheten angående pneumokockvaccin.

Fru talman! Det finns som bekant tre regelverk för vaccinationer. Det finns ett nationellt allmänt program som gäller hela befolkningen i definierade åldersgrupper. Det är bindande för regionerna samt avgiftsfritt. Det finns även ett nationellt särskilt program för definierade riskgrupper som även är bindande för regionerna samt avgiftsfritt. Och det finns rekommendationer, som detta ärende gäller. De inkluderar hela befolkningen, men regionerna har eget ansvar och beslutar om avgiften.

Det regionala självstyret är en viktig del av vårt samhällssystem. Regionen avgör själv hur verksamheten fungerar kopplat till dess resurser och ekonomiska ramar. Så länge vi har regionalt självstyre kommer vi att få

uppleva olika avgiftsbilder beroende var i landet man bor. Det gäller inte bara vaccinationer utan många andra avgifter som tas ut inom sjukvården.

Ett exempel är min egen hemregion, Sörmland. Häromåret tog regionen ut avgift för pneumokockvaccin. I år togs beslut om avgiftsfritt för dem som är över 65 samt för riskgrupper. Jag har förstått att även Örebro och Kalmar har gjort det.

Av 21 regioner är det avgiftsfritt i 15. En bidragande orsak kan vara de stora anslag, både kompensation för merkostnader och ökade generella bidrag, som regionerna har fått under 2020 av den socialdemokratiskt ledda regeringen. Som bekant har det även aviserats tillskott för 2021.

Av de sex regioner som tar ut en avgift styrs fyra av Moderaterna och Kristdemokraterna. Då har jag en stilla undran: Varför har ni inte tagit kontakt med era partivänner i dessa regioner och förklarat hur viktigt ni tycker att det är att införa avgiftsfria pneumokockvaccinationer?

Vi fyra partier som står bakom reservationen bedömer att regionerna klarar att själva göra de prioriteringar som behövs för att klara av denna kostnad. De som har behov ska få tillgång, och avgifterna ska inte vara sådana att någon tackar nej endast på grund av avgiftens storlek.

Jag tror nog att alla regioner snart kommer att erbjuda avgiftsfri vaccination för detta. Jag har ett exempel på hur det kan gå. Efter en rekommendation från myndigheten för några år sedan om att alla spädbarn borde vaccineras mot hepatit B erbjuder alla regioner sedan 2011 vaccinationen avgiftsfritt inom sina regionala vaccinationsprogram. Det är ett exempel på att regionerna har tagit till sig rekommendationen fullt ut. Jag tror som sagt att vi snart är där även när det gäller pneumokockvaccinet.

Enligt Socialdepartementet är Folkhälsomyndighetens förslag om att vaccination mot pneumokocker ska ingå i det särskilda vaccinationsprogrammet under beredning. Det är ytterligare en orsak till mitt ställningstagande.

Jag avslutar med en fundering om var vi ska dra gränsen. Nästa vaccin som håller på att komma upp ordentligt på dagordningen gäller bältros. Om det blir en rekommendation kan man undra om staten ska stå även för den kostnaden. Det kommer hela tiden nya vaccin, och vi har valt ett system där regionerna är ansvariga för sjukvården. Vi kanske ska låta dem ta sitt ansvar.

Anf. 40 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Denna debatt handlar om utskottsinitiativet om avgiftsfritt pneumokockvaccin för vissa grupper.

I Sverige finns unika system för hälsovård i form av exempelvis barnhälsovård, skolhälsovård och företagshälsovård. Genom vårt förebyggande arbete har vi bland världens lägsta mödradödlighet och spädbarnsdödlighet, för att bara nämna några. Vi har ett robust system med god samordning på plats.

Kunskap finns även kring hur god hälsa kan främjas hos äldre. Men det är ett område där det saknas nationell samordning, och där finns inget vaccinationsprogram. Centerpartiet har därför de senaste åren drivit på i frågan. Vi vill införa ett äldrehälsovårdsprogram där ett nationellt vaccinationsprogram ska ingå.

Folkhälsomyndigheten har gjort ett gediget arbete och har konkreta belägg för att vaccinationsprogram hjälper. Det finns också brett vetenskap-

ligt stöd för att ett strukturerat vaccinationsprogram som innehåller vaccin mot exempelvis säsongsbunden influensa och pneumokocker leder till samhällsekonomiska besparingar och minskad dödlighet bland äldre och riskgrupper.

Fru talman! I stället för att lägga tid på att debattera huruvida vi ska ha avgiftsfritt pneumokockvaccin eller inte borde vi alltså debattera och trycka på för att regeringen ska sätta ned foten och införa ett strukturerat nationellt vaccinationsprogram för alla våra äldre i hela landet.

Om vi i Centerpartiet nu vill ha ett vaccinationsprogram, där Folkhälsomyndigheten har pekat ut att bland annat pneumokockvaccin kommer att ingå, varför säger vi då i dag nej till förslaget och det specifika vaccinet?

Mitt svar är att jag inte anser att vi ska frånga den ordning och de principer vi i dag har gällande införandet av vaccinationer. Den ordning vi har införde alliansregeringen 2012, och den bygger på att de regleras genom smittskyddslagen. Det är sedan regeringen som fattar beslut om vilka sjukdomar som ska omfattas av nationella vaccinationsprogram, allmänna och särskilda, baserat på underlag från Folkhälsomyndigheten.

Därefter utfärdar Folkhälsomyndigheten föreskrifter om programmen, såsom till vilka grupper vaccin ska erbjudas, antalet doser som ska ges och med vilka intervall. Regioner och kommuner ansvarar sedan för genomförandet, och de är skyldiga att göra detta kostnadsfritt om det är ett nationellt vaccinationsprogram eftersom staten står för kostnaderna. Att regeringen bestämmer vilka sjukdomar som ingår i det nationella vaccinationsprogrammet är rimligt med tanke på att det handlar om stora kostnader. Således bör det vara regeringen som fattar dessa beslut. Det är så det fungerar i dag, och det är så jag vill att det ska fungera även i fortsättningen.

Vad händer annars om vi plötsligt frångår den vanliga ordningen och öppnar upp för att riksdagen ska komma med förslag om vilka sjukdomar man ska vaccinera mot eller vilka vaccin som ska ges? Den vägen känns varken patientsäker eller trygg.

Det vi i stället behöver, fru talman, är ett beslut som leder till ett snabbt införande av ett särskilt nationellt vaccinationsprogram för äldre som baseras på forskning och vetenskap och som följer utvecklingen som sker runt om i världen. På så sätt skapar vi en jämlik hälsa för våra äldre och vi löser även ut frågan om kostnaden för den äldre eftersom nationella vaccinationsprogram alltid är kostnadsfria för individen.

Jag yrkar bifall till vår reservation.
(forts. § 8)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.51 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Prot. 2020/21:42
26 november

*Avgiftsfritt
pneumokockvaccin
för vissa grupper*

§ 6 Frågestund

Anf. 41 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av statsrådet Per Bolund, statsrådet Ardalán Shekarabi, statsrådet Matilda Ernkrans och arbetsmarknadsminister Eva Nordmark.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Statsrådet Per Bolund besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Förtur för nyanlända i bostadskön

Anf. 42 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Över 1,1 miljoner människor i Sverige står i de kommunala bostadsköerna i våra fyra största städer. Totalt är det ännu fler människor som står i bostadskö i Sverige. Över 80 procent av våra kommuner uppger att det råder bostadsbrist.

I det här läget väljer regeringen att låta nyanlända gå före i bostadskön, det vill säga gå före alla de människor som står och har stått i bostadskö i många, många år. Vi menar att det är orättvist. Vi menar att det inte gynnar integrationen i Sverige.

Med anledning av detta vill jag fråga bostadsminister Per Bolund: Varför vill regeringen låta nyanlända gå före i bostadskön?

Anf. 43 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Josefin Malmqvist, för en väldigt viktig fråga! Det är tyvärr så att det har underinvesterats i bostäder under en väldigt lång tid, tyvärr under många regeringar. Därför är jag glad över att vi nu har en investeringstakt som är långt mycket högre än på årtionden.

Vi kan också se att regeringens aktiva bostadspolitik har haft effekt. Det byggs hyreslägenheter på en extremt hög nivå, detta tack vare att vi samfinansierar och gör det möjligt att bygga hyreslägenheter med en rimlig hyresnivå som nu kommer ut på marknaden i större utsträckning.

Samtidigt har vi också såklart ansvaret att försörja alla våra medborgare med bostäder efter de behov som finns. Har man ett akut bostadsbehov är det många kommuner som också ger möjlighet till företräde i bostadskön, just för att till exempel barnfamiljer inte ska tvingas att leva på gatan eller flacka runt mellan olika boenden och därmed inte kunna ge barnen en trygg boendemiljö. Många kommuner tar ett stort ansvar för det sociala välmåendet i kommunen.

Anf. 44 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Just av den anledningen ställer jag mig ännu mer frågande till varför Bolund den här hösten inte har lagt fram en enda proposition i riksdagen för att öka bostadsbyggandet i Sverige.

Moderaterna vill minska mottagandet av nyanlända till Sverige, och vi vill att bara de som har beviljats uppehållstillstånd ska bli aktuella för bostad i en kommun över huvud taget. Varför tycker inte regeringen att det är ett bra förslag?

Anf. 45 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det stämmer inte att vi inte har lagt någon proposition för att öka bostadsbyggandet. Det ligger just nu en budgetproposition på riksdagens bord som innebär ökade stöd till att bygga ännu fler hyreslägenheter med rimliga hyresnivåer. Om riksdagen ställer sig bakom den kommer det att innebära ett ytterligare ökat bostadsbyggande, vilket verkligen behövs.

Vi ser nu också hur bostadsbyggandet vänder uppåt generellt. Det byggs fler bostäder under den innevarande perioden än under samma period förra året. Vi är alltså på väg mot en bättre situation.

Anpassning av gymnasielagen

Anf. 46 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD):

Fru talman! Regeringen beslutade i måndags om att via förordningsförändringar luckra upp tolkningen av den tillfälliga lagen, eller gymnasieamnestin, för personer utan skyddsskäl. Jag citerar migrationsminister Morgan Johansson: ”Man ska ha klart för sig att de här ungdomarna bedömts sakna skyddsbehov, det är därför de inte har fått asyl. De skulle egentligen ha avvisats redan för ett par år sedan.”

Faktum är att det inte heller rör sig om ungdomar längre utan om fullvuxna män.

Sedan 2016 har det i alla fall krävts att utlänningar ska ha en varaktig försörjning för att kunna få permanent uppehållstillstånd. Det har i praktiken och enligt praxis tolkats som två års tillsvidareanställning. Den tiden vill regeringen nu halvera. Man har upptäckt att den förtäckta amnestin inte fungerar tillräckligt effektivt under coronapandemin.

Min fråga till statsrådet Bolund är: När tänker regeringen erkänna att det rör sig om just en förtäckt amnesti?

Anf. 47 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det är viktigt att påminna om bakgrunden till gymnasielagen. Vi vet alla att det under en period kom väldigt många människor till Sverige, bland dem väldigt många ensamkommande ungdomar. Vi hade en situation där våra myndigheter inte klarade av att genomföra asylprövningen under den tid som vi har föresatt oss och som lagen kräver. Detta gjorde att många unga som var under 18 år under prövningens gång hann fylla 18 år och då fick en helt annan prövning än de skulle ha haft om vi hade följt de principer som vi skulle ha arbetat efter.

Nu har de här ungdomarna varit kvar i Sverige. De har gått i gymnasiet. De har en hög utbildning. De har lärt sig svenska och är integrerade i det svenska samhället. Vi tycker därför att det är rimligt att Sverige också får tillgång till den resurs som dessa unga människor utgör. Det här är personer som Sverige kommer att ha fantastiskt stor nytta av i framtiden och som kommer att bygga ett ännu bättre och starkare Sverige.

Självklart tycker vi också att vi måste anpassa oss till att vi är mitt inne i en pandemi och att detta skapar andra förutsättningar på arbetsmarknaden, det vill säga det är svårare att få den typen av anställning som vi har krävt. Då är det rimligt att vi också anpassar regelverket.

Anf. 48 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det är i alla fall skönt att väljarna får svar på hur regeringens prioriteringar i coronatider ser ut. Det är fler undantag, det är fler kryphål, det är fler anpassningar av migrationslagstiftningen för att förhålla sig till särintressen, till exempel Miljöpartiet.

Min följdfråga blir: Kommer regeringen att genomföra det här som en amnesti fullt ut, eller kommer man att nöja sig med att steg för steg öka utrymmet för alla tolkningar tills alla får stanna ändå?

Anf. 49 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Nej, vi har genomfört den förändring som vi tycker är vällovlig. Det är också en helt felaktig beskrivning av regeringens agerande under pandemin.

Vi har genomfört enorma satsningar på hundratals miljarder kronor för att skydda svenska företag och svenska jobb under pandemin. Vi har lagt ned enorma resurser på att tillgodose sjukvårdens behov av resurser för att kunna ge vård till alla som har blivit sjuka under pandemin.

Vi har gjort insatser som ingen tidigare regering har gjort i modern tid, och det är jag enormt stolt över. Självklart måste vi också se till att anpassa regelverken till den befintliga situationen.

EU:s taxonomiförordning

Anf. 50 PETER HELANDER (C):

Fru talman! Min fråga går till finansmarknadsminister Per Bolund och handlar om EU:s taxonomiförordning.

Kommissionen har alltså arbetat fram ett förslag till delegerade akter som kom ut i fredags och nu är ute på konsultation fram till den 18 december. Sedan ska kommissionen fatta beslut den 31 december.

Jag får en del larmsignaler kring de delegeradeakterna, bland annat att biobränslesektorn inte kommer att räknas som hållbar. Inte heller förbränning av restfiber, det vill säga till kommunernas kraftvärmeverk, kommer att räknas som hållbart, och det svenska sättet att sköta skogen är, trots dubbla miljöcertifieringar, inte hållbart. Svensk energiproduktion ska till 75 procent inte räknas som hållbar. Gruvor med de metaller som vi behöver för att ställa om till elektrifiering räknas inte heller som hållbara. Resultatet blir att dessa branscher klassas ned och får svårt med innovation, investeringskapital och forskningsanslag. Vilken är finansmarknadsministerns analys av situationen?

Anf. 51 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Peter Helander, för en viktig fråga!

Vi ska vara glada över att det nu kommer en grön taxonomi på EU-nivå. Det är ett stort steg framåt som Sverige också har arbetat för. Till sammans med Frankrike drev vi igenom en grön finansmarknadslagstiftning på EU-nivå, och det gör det möjligt för Sverige att få tillgång till investeringar för den omställning som vi ligger långt framme i.

Nu är det här ett omfattande förslag på 600 sidor, som kom till regeringen i fredags. Vi håller nu på att gå igenom och nagelfara förslaget i detalj. När det är så omfattande förslag som berör så många olika områden

finns självklart mycket som är gynnsamt för Sverige. Det finns också delar där vi kommer att ha synpunkter.

Det finns också en bred referensgrupp med representanter för många olika delar av näringslivet och det svenska samhället som hela tiden ger oss input och kunskap som vi sedan kan använda i vårt arbete gentemot kommissionen. Sverige har varit aktivt i arbetet, och vi kommer att fortsätta att vara aktiva för att förslaget ska landa så nära svenska intressen som det över huvud taget är möjligt.

Anf. 52 PETER HELANDER (C):

Fru talman! En grupp länder har redan anmält oro och skickat brev till kommissionen med en genomgång av olika länders situation och möjligheter. Sverige har, enligt uppgift, inte deltagit på grund av tidsbrist. Förslaget kommer, paradoxalt nog, att omöjliggöra att Sverige når klimatlagens mål och kommer att kosta tusentals arbetstillfällen i svenska företag.

Kommer Sveriges regering att delta i den öppna konsultationen för att rätta till det katastrofala taxonomiförslaget?

Anf. 53 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Den bilden stämmer inte. Sverige har tvärtom deltagit enormt aktivt i arbetet. Vi har fört in många synpunkter, och vi har också fått gehör för många svenska synpunkter. Till exempel har vi fått in en skrivning om koppling mellan bioenergi och förnybarhetsdirektivet, som är ett direktiv för att uppmuntra användningen av förnybara energikällor.

Men vi kommer självklart att fortsätta att arbeta aktivt under den vidare processen fram till den 18 december, och vi kommer att vara tydliga med Sveriges ingångar i diskussionen. Där har vi alla möjligheter att ta oss vidare i arbetet.

Anställningstryggheten

Anf. 54 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Tidningen Dagens ETC har avslöjat hårresande förhållanden på Apotea, Sveriges största nätapotek. Det var fråga om sent beordrad övertid i kombination med blockerad utgång och låsta toaletter som straff.

Sydsvenskan har granskat gigföretaget Foodora med slavliknande arbetsförhållanden och obefintlig anställningstrygghet. Pågatågen vill hyvla personalens arbetstidsmått. Arbetsköparen gav ett "erbjudande" om att gå ned till 80 procent. Om man tackade nej kunde det innebära uppsägning. Nu sägs tolv lokförare upp.

Fru talman! Det är rimligt att bli både överraskad och upprörd, men det räcker inte. Givet alla problem vi ser på arbetsmarknaden med otrygga anställningar, med hyvling, med gigjobb, varför vill arbetsmarknadsministern, en tidigare facklig företrädare, försämma anställningstryggheten ytterligare när vi egentligen behöver förbättra den?

Anf. 55 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Tack, Ciczie Weidby, för frågan!

Detta är en allvarlig missuppfattning från Vänsterpartiets sida. Det den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen vill åstadkomma är att

se till att vi får fler, bättre och tryggare jobb i vårt land. Det kan man göra på olika sätt.

Vi har vidtagit en hel del åtgärder under våren som skapar bättre förutsättningar att behålla jobb i Sverige. Vi har också stärkt arbetslöshetsförsäkringen. Vi har bidragit med Äldreomsorgslyftet, som skapar fler och tryggare jobb bland annat inom vård och omsorg. Ambitionen är hög att se till att vi kan öka tryggheten på svensk arbetsmarknad.

Anf. 56 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Varför arbetar i dag var tionde arbetare på timme efter behov, och varför är mer än varannan kvinna deltidsanställd?

Under flera år har arbetsköparnas makt ökat på bekostnad av folkets trygghet. Näringslivet och högern arbetar intensivt med att försämrare anställningstryggheten. Det är min uppfattning att det är den socialdemokratiska regeringen som vill utföra försämringarna.

Anf. 57 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Vi behöver förändra arbetsrätten och se till att det inte går att missbruka visstidsanställningar. Vi behöver stärka trygghetssystemen. Jag nämnde a-kassan. Men det handlar också om att se till att de trygghetssystem som finns generellt, även sjukförsäkringen, anpassas utifrån den situation som finns på svensk arbetsmarknad.

Vi behöver säkerställa att fackförbund och arbetsgivare tillsammans kan fortsätta att utveckla kollektivavtalsmodellen. Det är framgången för Sverige.

Utredning om föräldraansvaret

Anf. 58 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Min fråga går till socialförsäkringsministern.

Dagens utformning och bedömning av det så kallade normala föräldraansvaret gör att många föräldrar till barn med funktionsnedsättning inte får det stöd de behöver för att klara vardagen. Det gäller bedömning av personlig assistans och även andra LSS-insatser och ersättningsformer.

Det pågår en utredning om att avsmalna föräldraansvaret, och vi kristdemokrater anser att utredningen bör utvidgas och omfatta samtliga insatser och ersättningsformer som är till stöd för dessa familjer. Jag är glad att statsrådet under ett samtal i socialförsäkringsutskottet gav beskedet att man är villig att göra detta. Dessvärre har jag nu fått ett helt annat besked på samma fråga när jag ställde den skriftligen till socialministern. Hon är *inte* villig att bredda utredningen.

De olika beskeden oroar. Vad vill regeringen när det gäller föräldraansvaret hos föräldrar till barn med funktionsnedsättning?

Anf. 59 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Pia Steensland, för den viktiga frågan, och tack för engagemanget i frågor som rör socialförsäkringen! Det är glädjande att det sker saker i kammaren på socialförsäkringsområdet. Det skapar förutsättningar för bättre samarbete.

Vi tittar på den fråga som Pia Steensland också lyfte upp i samband med mitt besök i socialförsäkringsutskottet. Det är oerhört viktigt att vi säkerställer att de olika delarna av socialförsäkringarna samspelar med varandra och att det är människans behov som sätts i fokus.

Inte minst utifrån ett perspektiv som handlar om personer med funktionsnedsättning måste de allmänna systemen anpassas till människans behov. Därför har vi tagit med oss den fråga som Pia Steensland har väckt, och vi har tittat närmare på hur vi kan verka för att de olika delarna av socialförsäkringarna ska samspela bättre när det gäller inte minst skyddet för barn med funktionsnedsättning.

Anf. 60 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Den pågående utredningen tittar specifikt bara på föräldraansvaret för den personliga assistansen. Vi bör skriva in i lagen, i föräldrabalken, att föräldraansvaret ska vara på ett sätt för assistansen men inte för det övriga. Den otydligheten råder nu.

Regeringen måste ge ett entydigt besked om att ansvaret ska gälla för samtliga insatser och ersättningsformer till föräldrarna. Föräldraansvaret är detsamma.

Anf. 61 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Mitt besked är att vi har samma utgångspunkt. Nu gäller det bara att hitta ett förhållningssätt som gör att vi kan säkerställa att det sker en koordinering av de olika lagstiftningarna. Vi avser naturligtvis att titta närmare på frågan.

Översyn av sjuk- och aktivitetsersättningen

Anf. 62 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Min fråga går också till statsrådet Shekarabi.

Den senaste tiden har många vittnat om att fler nekas sjuk- och aktivitetsersättning av Försäkringskassan, som gör allt hårdare bedömningar fast egentligen inga lagar eller regler har ändrats. Människor med redan mycket låga inkomster drabbas hårt.

Nu har vi kommit överens om mycket bra förändringar inom sjukförsäkringen, men den här delen omfattas inte av dem. Människor med intellektuella funktionsnedsättningar sitter oförtjänt fast i fattigdomsfällor och har ingen möjlighet att påverka sin situation till följd av Försäkringskassans allt hårdare beslut.

Avser regeringen att se över dessa människors mycket svåra situation?

Anf. 63 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Bengt Eliasson, för den viktiga frågan!

Låt mig först tacka de partier som har samarbetat för att lösa de problem som finns med sjukpenningen. Nästa steg är att lösa de problem som finns i sjuk- och aktivitetsersättningen.

Mot den bakgrunden har vi tillsatt en utredning som leds av regeringens särskilde utredare Samuel Engblom. Till den utredningen finns en parlamentarisk referensgrupp. Vår förhoppning är att det ska ske ett samarbe-

te mellan riksdagspartierna så att vi löser de problem som finns inom sjuk- och aktivitetsersättningen.

Låt mig understryka att vi har ett extremt restriktivt regelverk. Vi har ett extremt restriktivt regelverk sedan förändringarna 2008. Det är dags att förändra det regelverket och anpassa stödet i sjuk- och aktivitetsersättningen till de behov som våra medborgare har. Det kräver lagändringar. Jag är väldigt glad att det nu pågår en utredning som kommer att lägga fram förslagen redan nästa sommar.

Låt oss lägga undan prestige, ideologiska låsningar och blame games. Låt oss räcka ut en hand till varandra precis som vi nu har gjort med sjukpenningen och lösa också frågan om sjuk- och aktivitetsersättningen.

Anf. 64 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Ja, faktum är ju att många i den här gruppen måste söka försörjningsstöd för att kunna överleva – eller ha föräldrar som betalar.

De som inte kan jobba på grund av funktionsnedsättning har rätt till sjukersättning men nekas det i dag. Det har till och med förekommit fall där personer skickats till Arbetsförmedlingen för att söka jobb som inte finns.

Avser regeringen att inkludera även de här människorna i den fortsatta processen, efter utredningen?

Anf. 65 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Det gläder mig att Bengt Eliasson lyfter fram det här. Det var inte så länge sedan den här kammaren gång efter gång visade en majoritet mot förbättringar av sjukförsäkringen. Jag är så otroligt glad att vi står och diskuterar frågan om sjuk- och aktivitetsersättningen.

Mitt svar till Bengt Eliasson är ja, vi avser att inkludera den gruppen. Det är en skyldighet vi har gentemot våra svenska medborgare att sjuk- och aktivitetsersättningen ska fungera för dem. Det gör den inte i dag, och det är vår skyldighet att förändra lagstiftningen.

Sjukförsäkringen

Anf. 66 JOAKIM SANDELL (S):

Fru talman! Även min fråga går till statsrådet Shekarabi.

Någons mamma, din sambo, mig – en olycka eller svår sjukdom kan drabba oss alla. Just därför slår vi socialdemokrater vakt om det starka samhället. Just därför måste våra gemensamma trygghetssystem fungera.

Just nu hör många av sig till oss ledamöter med egna berättelser och erfarenheter av sjukförsäkringen. För några fungerar det, men för tusentals slutar det med ett obegripligt avslag vid dag 180.

I dagarna har det rapporterats om hur avslagen vid 180-dagarsgränsen ökat dramatiskt. Det är flera partier som både ser och vill göra något åt det minst sagt kantiga systemet. På andra sidan har vi Moderaterna, som vill lösa problemet i sjukförsäkringen med ytterligare karensdagar och besparingar på 7 miljarder kronor.

Min fråga är vad regeringen har gjort för att lösa denna situation.

Anf. 67 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Det kom ju ett väldigt viktigt besked i morse om att sjukpenningen nu reformeras. Vi justerar reglerna för prövningen dag 180. Det sker efter ett nära samarbete mellan flera partier i denna kammare. Moderaternas ställningstagande får stå för dem. Det har ingen förankring i verkligheten.

Vi har ett allvarligt problem i sjukpenningen. Människor blir av med sjukpenningen dag 180 trots att de har gjort rätt för sig, trots att de har gjort större insatser i vårt samhälle än samhället kan förvänta sig av dem. Våra sjuksköterskor och undersköterskor som har tagit risker för oss och jobbat ute i verksamheterna mitt under pandemin blir utförsäkrade på grund av det regelverk som gäller i dag.

Det är väldigt glädjande att flera partier här inne har tänkt om och tänkt rätt så att det nu finns majoritet för att ändra reglerna i sjukpenningen och för dag 180. Det kommer vi att göra så fort som möjligt.

Anf. 68 JOAKIM SANDELL (S):

Fru talman! Det är som sagt ett mycket glädjande besked som har lämnats i dag. Ni har beskrivit det som ett första steg. Skulle statsrådet kunna redogöra för vad som kan bli nästa steg i ytterligare en förstärkning?

Anf. 69 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Ja, det finns flera förslag på regeringens bord som vi arbetar med.

Nästa steg handlar om att lösa de problem som finns i prövningen dag 365. Där finns exakt samma behov av att se till att människor får slutföra sin rehabilitering och vårdinsats så att de kan återgå till sitt arbete.

Vi har frågan om att se till att deltidsanställda och behovsanställda omfattas av sjukpenningen, en central fråga inte minst i äldreomsorgen med anledning av pandemin.

Sedan har vi frågan om normalt förekommande arbete och de förslag som handlar om att reformera det begreppet.

Vi jobbar för fullt. Vi är öppna för att lägga undan prestigen för att samarbeta med riksdagspartier.

Finansieringen av industrins klimatomställning

Anf. 70 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Bolund.

Den tunga industrin står inför en stor omställning för att bli mer klimatsmart. Redan nu ligger vi långt fram i utvecklingen. Inte minst känner vi till Hybrit, satsningen på stål utan kol, som ju är världsunik. Sverige kan bli först i världen med att producera just stål utan kol.

I söndags kom nästa stora positiva nyhet – att LKAB nu avser att investera 400 miljarder kronor i en process för att ta fram helt koldioxidfri järnsvamp.

De här nyheterna är ju väldigt positiva, men vi vet att den tunga industrin också behöver riskdelning och extern finansiering.

Min fråga till statsrådet är därför hur regeringen jobbar för att kunna bidra till riskdelning och extern finansiering i den tunga industrins omställning.

Anf. 71 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Lorentz Tovatt, för frågan!

Det är en enorm styrka för Sverige att vi mitt under en brinnande pandemi kan se sådana enorma industriinvesteringar planeras. Det är för att vi skapat en långsiktighet och tydlighet från regeringens sida som gör att man nu vet att de hållbara investeringarna också är de lönsamma investeringarna. Genom till exempel klimatlagen och det klimatråmverk som vi har fått på plats vet hela näringslivet vilket håll man ska gå åt. Det här kommer att generera stora intäkter för Sverige och många nya arbetstillfällen.

Men vi behöver också se till att det finns finansieringsmedel för att man ska kunna genomföra de här investeringarna. Vi har gjort resurser tillgängliga genom budgeten – bland annat i Industriklivet, som är en samfinansiering där staten går in med pengar till den här typen av investeringar.

Vi har i den kommande budgeten också gröna kreditgarantier, som är ett sätt att dela risk med industrin så att man kan få tillgång till banklån och bankfinansiering.

Vi har även de gröna obligationerna, där Sverige är världsledande och nyligen har gjort den största statliga gröna obligationen. Där finns det också finansiella möjligheter.

Anf. 72 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag har en följdfråga om behovet av el till den här industrin.

Många av tekniksprången kommer att kräva mer el. För att lösa det kan man fokusera på två delar: att effektivisera redan befintlig elproduktion eller elanvändning och samtidigt bygga ut förnybar el.

Jag vill fråga statsrådet vad regeringen har för politik för att bidra med mer el till omställningen.

Anf. 73 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Även på det området ser vi nu en enorm investeringsvilja. Också det är tack vare att vi har gett långsiktiga villkor. Vi har pekat ut riktningen mot ett hundra procentigt förnybart elproduktionssystem i Sverige.

Nu finns det planer på att fördubbla vindkraften bara under de kommande tre åren. Det är en enorm tillgång på ny förnybar el som kommer.

Vi har energieffektiviseringsprogram där vi nu går in med pengar för att effektivisera bostadssektorn, som kommer att minska sin energianvändning.

Också havsbaserad vind kommer att möjliggöra att mycket ny el kommer in i systemet.

Anf. 74 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Jag riktar min fråga till statsrådet Ernkran.

Västmanland och Södermanland har i århundraden varit Sveriges industriella hjärta och är så än i dag. Näringslivet i regionen är världsledande inom allt från högkvalitativt stål till elektrifiering och automatisering. Etableringen av Northvolts forskningscentrum för framtidens batterier och Bombardier Transportations etablering av ett globalt utvecklingscentrum för elektrifiering inom transportsektorn stärker dessutom Västerås som energihuvudstad i Sverige.

Mälardalens högskola fyller i dag en viktig funktion för företagens kompetensförsörjning och bedriver sin forskning i nära samarbete med företagets forskning och utveckling. Genom att låta Mälardalens högskola utvecklas till ett tekniskt universitet skulle man ytterligare stärka utvecklingen i Sveriges industriella hjärta.

Jag vill därför fråga statsrådet hur hon bedömer möjligheterna att utveckla Mälardalens högskola till ett tekniskt universitet.

Anf. 75 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack, Mikael Damsgaard, för en viktig fråga!

Det är ju ingen hemlighet att det parti som jag företräder, Socialdemokraterna, har identifierat att Mälardalens högskola kan ta vidare steg till att bli universitet. Detta utifrån just de perspektiv som ledamoten nämner. Detta är verkligen en högskola som skulle kunna bli ett universitet som bygger vidare på det starka engagemang som finns vid och omkring högskolan, inte minst från näringslivet och det lokala och regionala livet.

Det här är en fråga som vi behöver hantera klokt, för det är klart att om detta ska göras ska det ske med kvalitet så att vi kan känna oss trygga med att det blir bra. Därför är detta en fråga som vi från regeringen kommer att presentera den dag det är möjligt.

Tillfällig förordning om 180-dagarsregeln

Anf. 76 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! Jag ställer min fråga till Ardan Shekarabi. Att vårdpersonal som hjältemodigt arbetat mitt i pandemin och på grund av det har insjuknat i covid-19 sedan utförsäkrats visar vilket bristfälligt system vi har – ett sjukförsäkringssystem som redan före pandemin utförsäkrat många människor som varit för sjuka för arbete eller inte hunnit genomgå en full rehabilitering. Att regeringen i natt efter massiv kritik skridit till handling är såklart bra, men något behöver göras här och nu för dem som faller ur systemet.

Sverigedemokraterna har i dag i socialförsäkringsutskottet väckt frågan om en tillfällig förordning som innebär att man slopar 180-dagarsregeln för alla till dess att regeringens lagförslag finns på plats. Min fråga är: Hur ser statsrådet på en sådan lösning här och nu, med tanke på alla dem som hinner utförsäkras innan en lagförändring är på plats?

Frågestund

Anf. 77 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Linda Lindberg, för frågan och engagemanget! Jag måste säga att jag blir glad över att ett parti som fram till för några månader sedan ville återinföra den bortre gränsen i sjukförsäkringen i dag ställer frågor till socialförsäkringsministern om hur vi kan förbättra socialförsäkringen. Det är bara att välkomna detta. Jag lägger undan all prestige; det är bra att denna typ av förändringar sker.

Vi jobbar just nu med att titta på hur vi kan se till att förändringarna av regelverket för prövningen dag 180 sker så snabbt som möjligt. Vi har nu sett att andelen som blir av med sjukpenningen dag 180 ökar. Vi vet att rätt många av de människor som drabbades av covid och nu har långtids-symtom just nu befinner sig vid 180-dagarsgränsen.

Vi tittar alltså på vad vi kan göra rättsligt. Det regelverk som ska ändras nu, vilket vi gav besked om i morse, ska förändras så fort som möjligt så att så många som möjligt omfattas av ett bättre skydd. Det är väldigt bra att denna frågeställning väcks av fler partier i Sveriges riksdag.

Folkhälsomyndighetens riktlinjer och studenternas situation

Anf. 78 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Min fråga riktar sig till statsrådet Matilda Ernkrans. Från olika håll i landet får jag signaler från oroliga studenter. Oron handlar om de moment som måste göras fysiskt, på plats på högskolan eller universitetet. Vissa moment i studenternas utbildning är nämligen praktiska och behöver göras på plats – det har jag stor förståelse för. Exempelvis ingår praktiska moment i sjuksköterskeutbildningen. Om studenten vid det aktuella tillfället känner minsta lilla symtom och följer Folkhälsomyndighetens råd och stannar hemma kan detta leda till att man missar högskolepoäng, vilket i sin tur kan leda till att man får sitt CSN-stöd indraget.

Min fråga till statsrådet är om regeringen följer denna fråga och om man tänker vidta några åtgärder för att minska den ekonomiska oron bland studenterna.

Anf. 79 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack, Sofia Nilsson, för frågan! Studenter ska kunna känna sig trygga under sin utbildning. Det är också oerhört viktigt att vi under denna pandemi kan hålla igång undervisningen och att den sker smittskyddssäkert. Inte minst gäller detta fortsatt undervisning för exempelvis sjuksköterskor. Vi behöver kunna examinera fler sjuksköterskor – de behövs ute i vården.

Studenter lever, precis som vi alla, under Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Vi ska stanna hemma vid minsta symtom; det gäller också studenter. Det är väldigt viktigt att man rapporterar in detta till CSN så att det kan klaras ut och inte behöver leda till den ekonomiska oro som en del studenter kanske upplever.

Vi behöver självklart följa denna fråga så att studenterna kan känna sig trygga och ta sig igenom sin utbildning på absolut bästa sätt.

Anf. 80 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! I höstas antogs många studenter till våra lärosäten. Det är positivt att många vill studera, men studenterna har olika förutsättningar att klara sina studier. Nya rutiner och digital undervisning har inte gjort det lättare för dem som till exempel kommer från studieovana hem eller behöver extra stöd. Studenter behöver få stöd utifrån sina olika bakgrunder och förutsättningar för att klara en högre utbildning. Den rekordstora antagningen får inte leda till rekordstora avhopp.

Det är i dag oklart vad studenterna kan förvänta sig för stöd, och det ser olika ut på våra lärosäten då det saknas nationella riktlinjer. Jag vill fråga om statsrådet Matilda Ernkrans är beredd att utreda pedagogiska stödåtgärder för att få en större likvärdighet mellan lärosätena och garantera alla studenter det pedagogiska stöd de behöver.

Anf. 81 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack, Ilona Szatmari Waldau, för frågan! Vi ska som sagt vara rädda om våra studenter på den högre utbildningen. De gör en fantastisk insats och nu också stora uppoffringar för att vi ska kunna begränsa smittspridningen och ta oss igenom denna pandemi.

Den absoluta merparten av undervisningen på våra högskolor och universitet sker nu på distans. Det passar en del studenter väldigt bra, men det finns också andra som har det tufft med distansstudierna. Detta gör att regeringen har förstärkt i budgeten för att kunna utveckla och stödja lärosätena när det gäller hur man tar sig an distansundervisningen och hur man kan stärka kvaliteten och pedagogiken.

Det är naturligtvis viktigt att vi följer denna fråga. UKÄ har också ett särskilt uppdrag att följa universitet och högskolor genom pandemin för att komma fram till vad vi kan lära och vad vi behöver ta med oss in i framtiden. Detta är absolut en sak som vi behöver fortsätta att hålla ögonen på och utveckla.

Småhusbyggande

Anf. 82 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Under den nuvarande regeringens sex år vid makten har småhusbyggandet visat en nedåtgående trend under fyra år. Jämfört med för tio år sedan har byggandet av flerbostadshus ökat med 137 procent, enligt SCB:s statistik. För villaproduktionen är motsvarande siffra 2 procent. Underproduktionen av villor visar sig också i villapriserna, som rusar, och i att allt fler vittnar om svårigheterna att över huvud taget få tag på en egen villa, eller ens en bit mark att bygga på.

Sju av tio uppger att de vill bo i villa eller radhus. Samtidigt framstår regeringens politik som att det omvända skulle gälla. Allt fokus från regeringen ligger på hyresrätter och förtätning och på att bo högt och centralt. Jag vill fråga bostadsministern: När tänker regeringen börja föra en politik för att underlätta för familjer att få tag på en villa på en gräsplätt?

Frågestund

Anf. 83 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Larry Söder, för frågan! Regeringens politik handlar om att det ska finnas ett brett utbud av bostäder på marknaden och förutsättningar för varje familj och hushåll att få ett boende som passar deras villkor och behov.

Nu ser vi också hur bostadsbyggandet vänder uppåt. Det har varit på höga nivåer under lång tid. Vi har fattat beslut om ytterligare tillskott till bostadsbyggande, vilket gör att det kommer igång ännu mer.

Däremot bestämmer inte vi vilken sorts fastigheter som kommer att byggas, utan det är mycket upp till marknaden och även till kommunernas planering, där det kan planläggas för antingen flerbostadshus eller enbostadshus, villor. Jag vet att kommunerna anstränger sig att planera för så många bostäder som möjligt vid varje plantillfälle. Detta kan göra att flerbostadshus prioriteras.

Vi ska komma ihåg att vi har en ganska akut bostadssituation, där det finns ett stort behov av nya bostäder på grund av att vi har byggt för lite under lång tid. Det är alltså prioriterat att få fram många nya bostäder på kort tid.

Dyslexi och en reformering av lärarutbildningen

Anf. 84 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! ”Det var synd att det inte upptäcktes tidigare, för jag har mått dåligt.” Så skrev Matilda häromdagen i Dagens Nyheter om att hon först i årskurs 7 fick reda på att hon har både adhd och diagnosen dyslexi, läs- och skrivsvårigheter. Det smärtnar en skolpolitiker extra att runt om i landet se besparingar och neddragningar av kringresurser, olikvärdighet i skolan och brister i det pedagogiska stödet och i lärarnas kompetens. Förutom att förstatliga skolan är det oerhört viktigt att man från nationen, staten, går in och höjer lärarnas kompetens.

Min fråga till statsrådet Ernkran är om hon är beredd att se över lärarutbildningen när det gäller dyslexi och läs- och skrivsvårigheter eller genom andra åtgärder se till att fler elever får tidigare och bättre stöd.

Anf. 85 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack, Roger Haddad, för frågan! Vi ingår ju i ett samarbete i mitten av svensk politik, där vi – Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Liberalerna och Centerpartiet – i form av ett januariavtal har kommit överens om att vi ska reformera lärarutbildningen.

Vi har ju levererat på några av delarna. Vi har beslutat om ett nytt examensmål för alla lärarutbildningar när det gäller kunskap om NPF, alltså neuropsykiatriska diagnoser. Vi har också levererat ett nytt examensmål när det gäller sex och relationer. Vi har förstärkt övningsskolorna. Vi har sett till att vi utbildar fler lärare.

Förhoppningsvis kan vi också fortsätta med den reformering av lärarutbildningen som vi gav i uppdrag åt två utredare att titta på. Den utredningen handlar om kvaliteten på lärarutbildningen. Gemensamt ska vi nog kunna ta oss an fler viktiga frågor.

Anf. 86 ÅSA LINDESTAM (S):

Fru talman! Jag vill också ställa min fråga till statsrådet Ernkran.

Utbildningsnivån är olika i landet, och avståndet mellan högskolor och universitet är av största vikt för att våra ungdomar ska se utbildning som framtiden. Om jag jämför utbildningsnivån i Gävleborg med vårt grannlän Uppsala märks skillnaden tydligt.

Jobb och jämlikhet är viktiga för varje stad och för varje kommun, men tillgången till högre utbildning skiljer sig markant. Här finns massor att utveckla och förändra, särskilt nu när pandemin har tagit ett grepp om oss.

Forskningspropositionen är under framtagande, och det finns ett skriande behov av satsningar för att både säkra svensk konkurrenskraft och förbättra möjligheterna till omställning. Här behöver alla våra ungdomar se kopplingen mellan utbildning och forskning.

Min fråga är därför: Vad gör ministern för att skapa forskning i världsklass och bättre möjligheter att både växa och växla i hela landet?

Anf. 87 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack, Åsa Lindestam, för frågan!

Som ledamoten själv pekar på är vi verkligen i ett intensivt slutskede när det gäller att förhandla fram en ny forsknings- och innovationspolitisk proposition, som också förhandlas i mitten av svensk politik. Det är oerhört viktigt att vi tar vara på att Sverige faktiskt är en ledande forskningsnation, och vi behöver fortsätta att vara det. Mer kunskap är ju det sätt som vi har valt att konkurrera på, och det har varit framgångsrikt, skulle jag vilja hävda.

Detta bygger på att vi har högre utbildning i hela landet och också forskning. Ska vi kunna fortsätta utbilda till exempel lärare eller sjuksköterskor i hela landet måste man också ha en stark forskningsanknytning runt om i hela landet.

Detta är viktiga frågor som vi kan känna att vi har drivit på väl. Det finns en helt annan möjlighet för detta nu än för ett antal år sedan, men vi får fortsätta med jobbet, och jag lovar att återkomma när allt är klart.

Förändringar av sjukförsäkringen

Anf. 88 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Shekarabi. Det handlar om sjukförsäkringen.

Vi har nu under ganska lång tid sett att revor rispas upp i våra socialförsäkringssystem. Människor som är för sjuka för att arbeta får inte alltid det stöd och den ersättning de behöver för att komma tillbaka till friskhet, livskvalitet och arbete.

Ny statistik visar att andelen utförsäkrade från dag 180 nu ökar i snabb takt, men det finns också färdiga utredningar med förslag, och i morse fick vi från regeringen nyheten att åtgärder nu vidtas. Det handlar om permanenta åtgärder som gäller alla – inga gräddfiler eller sådant.

Men vad betyder då detta? Vad kan vi och de många oroliga och stressade långtidssjuka vänta oss av regeringen nu och framöver?

Frågestund

Anf. 89 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Mats Berglund, för frågan och engagemanget! Förändringen innebär att de som riskerar att bli utförsäkrade dag 180 trots att de antingen väntar på vårdinsats eller rehabilitering eller är inne i en vård- eller rehabiliteringsinsats men inte har hunnit slutföra den får behålla sin sjukpenning och därmed rehabiliteras och vårdas färdigt och sedan återgå till sitt arbete. Det är en bra och nödvändig förändring. Det är väldigt märkligt att det inte har funnits majoritet för det tidigare, men nu sker det. Det är det viktiga.

Nästa steg gäller dag 365. Det handlar om att de som behöver fortsatt rehabilitering och vård och är inne i en sådan process inte blir av med sjukpenningen dag 365 utan att vi också anpassar de beviskraven till de ändringar som vi aviserade i morse.

Sedan måste vi se till att människor inte faller mellan stolarna. Det är ju detta som har hänt. Försäkringskassan anser att de har arbetsförmåga, men det gör inte Arbetsförmedlingen. Där måste regelverket ändras, så att vi har ett samspel.

Konsekvenserna av EU:s taxonomiförordning

Anf. 90 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Jag återkommer till EU-förslaget om taxonomi. Begreppet är nog ganska okänt för de flesta, men i korthet innebär det alltså att man vill införa en EU-norm för hållbara investeringar på finansmarknaden. Denna norm får stor betydelse när det gäller tillgången till riskkapital, riktlinjer för företagens miljöcertifiering, regler för offentlig upphandling och en massa annat. Det är därför extremt viktigt för svenskt näringsliv och svenska jobb att denna nya EU-norm inte missgynnar Sverige.

Tyvärr ser vi nu hur både svensk vattenkraft och svenska biobränslen i det liggande förslaget kraftigt skulle missgynnas. Stora delar av svenskt skogsbruk riskerar också att betraktas som icke hållbart, liksom exempelvis vår kärnkraft, gruvindustri, stålproduktion och fordonsindustri. Ju mer man sätter sig in i frågan, desto allvarigare inser man att den är.

Jag vill ge ett tydligt exempel till statsrådet Bolund, nämligen det absurda förslaget att naturgasanvändning ska betraktas som miljömässigt hållbar samtidigt som svensk vattenkraft betraktas som icke hållbar. Anser statsrådet att detta är rimligt, och om inte, vad avser statsrådet att göra åt saken?

Anf. 91 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Jan Ericson, för en viktig fråga! Sverige kommer ju samtidigt på många sätt att gynnas av att vi får ett tydligare regelverk på EU-nivå när det gäller vad som är gröna investeringar och av att vi också uppmuntrar finansmarknaden att i ännu högre grad rikta sina investeringar mot sådant som är hållbart.

Vi vet att Sverige ligger långt framme i omställningen. Vi hörde exempel från en moderat ledamot om Bombardier, Northvolt och många andra företag som nu investerar i det gröna. De kommer med det här förslaget att få lättare att få finansiering.

Självklart finns det delar av förslaget som vi kommer att behöva ha synpunkter på. Den svenska regeringen har varit aktiv i arbetet och gjort

det bättre på många sätt. Samtidigt är detta såklart en kompromiss, som alla förslag på EU-nivå är, mellan många länders vilja. Men vi kommer att fortsätta att arbeta aktivt för att se till att det här förslaget landar så nära alla svenska intressen som över huvud taget är möjligt. I grunden är det dock ett förslag som möjliggör stora investeringar i ny, grön och hållbar industri i Sverige och i en grön, förnybar energiproduktion.

Vi kommer att fortsätta att se till att få alla detaljer att landa där vi vill att de ska landa.

Answaret för a-kassan

Anf. 92 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Väntetiderna för utbetalningar från a-kassorna har skjutit i höjden under pandemin. Vissa får gå arbetslösa i upp till fem månader i väntan på sin utbetalning. I september månad hade exempelvis Alfakassan den längsta väntetiden, hela 22 veckor. Dessa följder som pandemin har fått för a-kassesystemet var bortom allt rimligt tvivel väntade, men trots detta uppenbara uppsving i antalet sökande till a-kassorna har regeringen inte vidtagit de nödvändiga åtgärder som krävs. Hade man centraliserat och förstatligat a-kassan, som Sverigedemokraterna vill, hade också mycket av dessa konsekvenser och problem kunnat stävjas.

Min fråga till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark är: Är regeringen beredd att ompröva sin dogmatiska hållning när det gäller facketts ansvar för a-kassorna för att säkra och trygga arbetstagares väl på riktigt?

Anf. 93 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Tack, Dennis Dioukarev, för frågan! Arbetslöshetsförsäkringen är ju helt central för att skapa god omställningsförmåga och trygghet på svensk arbetsmarknad.

Det råder inget tvivel om att vi mitt under den värsta krisen på arbetsmarknaden i modern tid också har väldigt högt tryck på våra a-kassor liksom på till exempel Arbetsförmedlingen.

Det regeringen har gjort är att vi har tillfört 100 miljoner kronor för att säkerställa att arbetslöshetskassorna har möjlighet att anställa personer för att möta upp det stora behov som finns hos så många människor. Det jag ser framför mig är vikten av att pressa ned genomströmningstiderna.

Sverigedemokraterna tror att det skulle bli bättre genom att förstatliga a-kassan. Det tycker jag är en slutsats som man inte kan dra. Det är bara att titta på de a-kassor som har kortast och längst handläggningstider eller, för den delen, att titta på den forskning som finns om den modell som vi har i Sverige, som är väldigt flexibel och där olika arbetslöshetskassor har koll på branschens villkor.

Förebyggande åtgärder mot coronarelaterade arbetsskador

Anf. 94 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Eva Nordmark, med ansvar för arbetsmiljöfrågor. Jag tänker mer på det förebyggande för att man inte ska bli sjukskriven.

Sveriges Television rapporterade häromdagen att 7 000 coronarelaterade arbetsskador har anmälts till Försäkringskassan hittills i år. Det är personer som har smittats i sin yrkesutövning. Personal inom vård och omsorg står för över 80 procent av anmälningarna, och det är övervägande kvinnor, nämligen 83 procent. Det är sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor som utgör den största andelen smittade inom vården.

Detta måste vi nu ta på stort allvar. Vi måste se till att människor i dessa yrkesgrupper inte lämnar arbetsmarknaden och inte lämnar sina arbeten och går till något annat.

Min fråga är: Vad gör statsrådet för att minska riskerna för att smittas på jobbet, och väger regeringen in arbetsmiljöaspekter i sina coronastrategier?

Anf. 95 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Tack, Désirée Pethrus, för en oerhört viktig fråga! Ingen ska behöva smittas, bli sjuk, skada sig eller dö på våra arbetsplatser. Alla ska kunna känna sig trygga med att vara på sin arbetsplats.

Jag tycker att det har varit väldigt tydligt under pandemin hur otroligt centralt det är att det sker riskbedömningar. Det är ytterst arbetsgivaren som har ansvaret för arbetsmiljön. Där ska man göra riskbedömningar. Där ska man tillsammans med skyddsorganisationen, de fackliga organisationerna och skyddsombuden identifiera vad som kan göras.

Det är ingen tvekan om att vi behöver höja ambitionsnivån för arbetsmiljöpolitiken ytterligare och se till att människor ska kunna känna sig trygga med att gå till sitt arbete. Jag fortsätter väldigt gärna denna mycket viktiga dialog. Jag har också inlett en sådan dialog med parterna på arbetsmarknaden. Jag återkommer gärna till riksdagen, inte minst när vi ska anta en ny arbetsmiljöstrategi, som jag hoppas kunna presentera i början av nästa år.

Arbetsförmedlingens lokala närvaro

Anf. 96 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Min fråga går till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark. Arbetslösheten ökar i Sverige. Därför behöver Arbetsförmedlingen vara tillgänglig i hela landet. Regeringens uppdrag till myndigheten har varit tydligt från dag ett: Arbetsförmedlingens lokala närvaro ska säkerställas för att skapa goda möjligheter för arbetslösa. Vid behov ska det gå att boka fysiska möten, och de arbetslösa som behöver stöd ska få det. Arbetsförmedlingen har även fått uppdraget att tillgodose behov av samverkan med kommuner och andra aktörer.

Jag vill därför fråga arbetsmarknadsminister Eva Nordmark vad regeringen gör för att Arbetsförmedlingen ska vara närvarande i hela landet för att möta den ökande arbetslösheten.

Anf. 97 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Tack, Serkan Köse, för frågan! Vi befinner oss just nu i den mest allvarliga krisen på svensk arbetsmarknad i modern tid. Då är det extra viktigt att vi har en myndighet som finns tillgänglig och som funkar

och att arbetsmarknadspolitiken funkar i hela landet. Jag brukar säga att det måste funka på orten.

Det regeringen gjorde inför regleringsbrevet för i år för myndigheten var att peka just på att vi förväntar oss att myndigheten återställer och säkerställer den lokala närvaron. Det arbetet är påbörjat, och jag ser att det finns mer att göra. Därför har vi också aviserat att vi i budgeten för nästa år tillför 1 miljard kronor. En del av det handlar om att möta den ökande arbetslösheten. En annan del handlar om att fortsätta arbetet med att säkerställa och vid behov återställa den lokala närvaron. Det måste funka i hela landet, och det måste funka på orten.

Tillgången till studenthälsan

Anf. 98 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Jag har en fråga till Matilda Ernkrans. I dag sker mycket av undervisningen vid våra universitet och högskolor online eller digitalt. Lärosätenas egna undersökningar visar att många studenter upplever ökade problem med oro och ensamhet, och studiemotivationen faller.

Redan före pandemin såg vi oroande tendenser till ökad psykisk ohälsa. Just nu är det ovanligt många som söker hjälp hos studenthälsan. Här i Stockholm, till exempel, där 100 000 studenter vid tio högskolor och universitet delar på en studenthälsomottagning, är man just nu så överhoppad att det inte finns en enda tid att boka.

I höstbudgetpropositionen förstärkte regeringen studenthälsan för att öka möjligheten för studenthälsan att nå många studenter. Det är naturligtvis välkommet, för studenthälsan är ovärderlig. Vad tänker statsrådet göra för att skyndsamt öka tillgängligheten för studenterna?

Anf. 99 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack, Kristina Axén Olin, för frågan! Det är helt sant att det redan före pandemin var uppmärksammat att vi behöver hitta sätt att öka den psykiska hälsan bland våra studenter. Det var en ökad psykisk ohälsa bland våra studenter jämfört med de yrkesarbetande i samma ålder. Av den anledningen satte jag och regeringen igång ett sådant arbete redan före pandemin.

Pandemin och de uppostringar och påfrestningar som det innebär för studenterna när merparten av undervisningen är på distans gör att vi behöver ha ytterligare fokus på detta. Det är också anledningen till att det finns pengar till studenthälsan redan nu i höstens budget.

UKÄ, Universitetskanslersämbetet, har också ett uppdrag att kartlägga landets studenthälsa och återkomma till regeringen med förslag på hur vi kan stärka likvärdigheten. Den återslagberättelsen kommer att komma inom kort, och det får bli ett underlag för vidare arbete.

Äganderätten och skogsbruket

Anf. 100 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Vi har tidigare varit inne på grön taxonomi. Finansmarknadsministern var tacksam över detta. Jag kan meddela att den tacksamheten inte delas av alla branscher och privatpersoner i Sverige.

Svenska familjeskogsbruk vill fortsätta att bidra till en hållbar, fossilfri samhällsutveckling och substituera fossilberoende material och energi och genom sitt brukande hålla den svenska skogen i en hög tillväxt – med sitt årliga nettoupptag tar den nu upp ca 82 procent av Sveriges årliga utsläpp.

Hur kommer detta att påverkas av de föreslagna delegerade akterna för improved forest management, där man talar om att skogsbruksplaner ska godkännas av myndighet och följas upp vart femte år och att kolbalansstudier ska utföras före varje skogsbruksåtgärd? Detta är oerhört ingripande.

Min fråga är: Anser statsrådet att en sådan inskränkning av äganderätten är acceptabel?

Anf. 101 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Kjell-Arne Ottosson, för frågan! Vi ska komma ihåg att detta är ett förslag från kommissionen – det finns fortfarande möjligheter att påverka. Och som det ofta är i EU-sammanhang är förslagen självklart inte utformade exakt som varje enskilt medlemsland vill att de ska vara. Man får göra en avvägning.

Men vi har under resans gång gjort stora insatser från Sveriges sida för att påverka förslagen i en svensk positiv riktning. Det har också gett positiv effekt. Många förslag har rört sig i rätt riktning. Vi kommer att fortsätta att verka för detta under den vidare processens gång.

Men det är också viktigt att komma ihåg att den gröna taxonomin inte på något sätt utesluter aktiviteter. Det handlar om att klassificera vilka investeringar som betraktas som gröna ur finansmarknadens synvinkel. Men det är ingenting som förbjuder investeringar eller åtgärder till exempel inom skogsbruket.

Men, som sagt, regeringen har varit aktiv. Vi kommer att fortsätta att vara aktiva för att göra taxonomin så bra som möjligt ur svensk synvinkel och för att vi ska nå svenska miljömål.

Höjda polislöner

Anf. 102 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Vi hör återkommande hur regeringen talar sig varm för sina satsningar på polisen och att det utbildas ett rekordstort antal poliser. Men vad är detta egentligen värt när verkligheten är en annan?

Polistätheten i yttre tjänst har aldrig varit lägre än i dag, och på Polishögskolan står fyra av tio utbildningsplatser tomma några veckor in på utbildningen. Vi ser också hur poliser fortsätter att lämna yrket i förtid på grund av dåliga lönevillkor och en allt sämre arbetsmiljö.

Polismyndigheten har inte gjort någon medarbetarundersökning sedan 2013. Ledningen lovade att en sådan skulle genomföras hösten 2019, och nu är det 2020. I stället har Polisförbundet genomfört en liknande undersökning där det framkommit att 42 procent av poliserna funderar på att lämna yrket och att 54 procent svarade att högre lön är den enskilt viktigaste åtgärden för att få dem att stanna kvar.

Min fråga går till Per Bolund: Är regeringen beredd att i närtid skjuta till ytterligare resurser för att kraftigt förbättra lönevillkoren för våra poliser?

Anf. 103 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Katja Nyberg, för en viktig fråga!

Vi gör alla bedömningen att det behövs mer polisiära resurser i Sverige och fler som arbetar inom Polismyndigheten. Därför har regeringen satt upp målet att vi ska ha 10 000 fler polisanställda 2024, och glädjande nog rör vi oss i riktning mot det målet, i rätt takt. Polismyndigheten säger att målet kommer att nås.

Detta gör vi bland annat genom att utöka polisutbildningen, däribland med två nya polisutbildningsorter. Det gör att antalet platser har ökat kraftigt. Vi har också skjutit till mycket resurser till Polismyndigheten under årens gång, och även för nästa år kommer det ytterligare miljarder som tillförs polisen och som de sedan kan använda där de tycker att pengarna gör mest nytta.

När det gäller lönebildningen är det inte vi i Sveriges riksdag som bestämmer löner, utan det gör arbetsmarknadens parter. Detta tycker vi är en rimlig princip som bör gälla även fortsättningsvis.

Avrättning av svensk-iransk läkare

Anf. 104 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Vi har nåtts av den fruktansvärda nyheten att Iran inom kort kommer att avrätta den svensk-iranske KI-forskaren Ahmadreza Djalali. Hans fru Vida finns på läktaren. Hej, vi är många som står bakom dig och dina barn!

Jag, hans barn och miljontals andra svenskar och iranier förväntar oss att den svenska regeringen agerar kraftfullt för att stoppa avrättningen av Djalali. Min fråga är därför: Kommer regeringen att framföra ett ultimativt krav till Islamiska republiken Iran om frigivningen av Ahmadreza Djalali?

Jag menar att regeringen måste klargöra för regimen i Teheran att det kommer att få mycket negativa konsekvenser för de mellanstatliga och kommersiella förbindelserna mellan Iran och Sverige om Ahmadreza Djalali avrättas.

Anf. 105 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Amineh Kakabaveh, för en otroligt viktig och upprörande fråga!

Tyvärr är situationen för mänskliga rättigheter i Iran fortfarande enormt allvarlig. Mänskliga rättigheter är för Sveriges regering en tydlig utrikespolitisk prioritering, och detta gäller självfallet också i det här enskilda fallet.

Vår utrikesminister Ann Linde har tagit direktkontakt med sin motsvarighet i Iran och tydligt framfört att den svenska regeringen anser att dödsstraffet självfallet inte ska verkställas och att mänskliga rättigheter måste respekteras. Detta är en fråga där vi har haft en nära dialog med till exempel de anhöriga, och vi har tydligt framfört, via de kanaler som finns, att den nuvarande behandlingen är helt oacceptabel.

Vi tycker självfallet att Iran måste lyssna till dessa röster och se till att dödsdomen inte verkställs.

Prot. 2020/21:42

26 november

Frågestund

Industrins gröna omställning

Anf. 106 ISAK FROM (S):

Fru talman! Sverige och särskilt norra Sverige bärs till stor del upp av traditionell tung industri. Den är utan tvekan viktig för tillväxten, jobben och välfärden. Nu sker mycket inom industrin i norra Sverige. Mycket handlar om en övergång till ny, grön och elektrifierad industri och en industriproduktion utan kol.

För att klara detta krävs kompetensförsörjningsinsatser och forskning. Vilken forskning och vilka insatser anser Matilda Ernkrans, minister för forskning och högre utbildning, behövs, och vilken beredskap har regeringen för att klara den stora omställningen i städer som Skellefteå, Luleå och Kiruna?

Anf. 107 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack, Isak From, för frågan!

Det är verkligen en alldeles häpnadsväckande bra utveckling som vi ser i norra Sverige nu, och självfallet behöver det vara många som ser denna utveckling och kan understödja och se till att den blir bra. En del i detta är, utifrån mitt perspektiv, att se till att vi har högre utbildning i hela landet. Detta gäller inte minst i norra Sverige. Regeringen bygger ut möjligheten att utbilda sig genom 19 000 nya utbildningsplatser redan nästa år. Det är en historiskt stor utbyggnad av högre utbildning. Det gäller att vi kan understödja detta med forskning.

Som jag svarade på en tidigare fråga är det verkligen ett intensivt skede nu när det gäller en ny forskningspolitik. Vi har redan lämnat besked att vi lägger 3,4 miljarder på svensk forskning redan nästa år, och under de kommande fyra åren lägger vi 13,6 miljarder. Detta är viktiga satsningar för svensk konkurrenskraft.

Regeringens syn på taxonomiförordningen

Anf. 108 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Jag tänkte återkomma till en fråga som jag upplever att kammaren inte riktigt har fått svar på i dag, nämligen den om EU:s taxonomi och definitionen av vad som är hållbara investeringar framöver. Den kommer att få en enorm påverkan på vad banker lånar ut pengar till och var finansmarknader väljer att investera.

Statsrådet Bolund sa i ett svar på en tidigare fråga att han välkomnar regelverket, men det kan knappast vara välkommet att fossilfri energiproduktion eller svenskt skogsbruk klassificeras som ohållbara.

Regeringen har fått kritik för att inte ha varit involverad i förhandlingarna. Statsrådet Bolund pekade på att det skulle vara precis tvärtom. I så fall undrar jag vad statsrådet tycker om förslagen. Framför allt undrar jag: Är regeringen villig att rösta nej till förslagen om de fortsatt innebär att fossilfri energiproduktion och svenskt skogsbruk kommer att klassificeras som ohållbara framöver? Vi vet att de behövs för klimatomställningen.

Anf. 109 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Jessica Rosencrantz, för en fråga som har varit flitigt återkommande i debatten!

Jag välkomnar verkligen engagemanget och tycker att det är alldeles utmärkt. Det är ett engagemang som avspeglar sig i den svenska regeringen, där vi har varit aktiva under hela processens gång. Det har gjort att förslaget har blivit mycket bättre.

Nu finns det stora möjligheter för oss och för alla som är engagerade i frågan att påverka kommissionens förslag. Det låter i kammaren som att det redan är avgjort. Det är det självfallet inte, utan det finns stora möjligheter att påverka förslaget ytterligare.

Däremot tycker jag att vi alla ska välkomna att det nu kommer ett gemensamt ramverk på EU-nivå som gör att vi får en gemensam syn på vad som är en grön investering. Detta möjliggör till exempel utländska investeringar i Sverige i den omställning som vi nu gör i snabb takt.

Regeringen har redan röstat nej till den gröna taxonomin en gång därför att vi inte tyckte att den tillräckligt väl avspeglade den svenska ståndpunkten. Detta visar tydligt vad svaret på Jessica Rosencrantz fråga är. Vår ambition är självfallet att vi ska få ett bra ramverk som vi kommer att rösta ja till.

Frågestund

Arbetsmarknadspolitiska insatser i hela landet

Anf. 110 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M):

Fru talman! För ganska precis ett år sedan, den 28 november 2019, kunde vi höra arbetsmarknadsministern hålla presskonferens och lova: ”Arbetsmarknadspolitiken ska funka i hela landet” och ”Vi kommer att se Arbetsförmedlingens skyltar på fler orter runt om i landet. Det är en prioriteringsfråga.” Skyltar i all ära, men de tar sällan upp verkligheten utan att det är prioriterade frågor. Och det bör vara just prioriterade frågor.

Löfven lovade att Sverige skulle ha den lägsta arbetslösheten i hela EU. I stället ligger Sverige nu på plats 24. Visst, vi har drabbats av en pandemi som vi inte kunde förutspå, men det har faktiskt resten av världen också.

Mitt riksdagsmandat har jag från Sörmland, där kommunen nu tvingas ta ett extra stort ansvar i en situation där regeringen har angett att Arbetsförmedlingen har en prioriterad fråga att arbeta med. Min fråga med anledning av detta är: När kommer skyltarna upp? Eller snarare: När kan vi räkna med en aktiv jobbcoaching i landets alla kommuner?

Anf. 111 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag tackar Ann-Sofie Lifvenhage för hennes viktiga fråga.

Vi hamnade i en väldigt allvarlig situation när det gäller arbetsmarknadspolitiken i samband med att Moderaternas och Kristdemokraternas budget röstades igenom i denna riksdag.

Det som vi har gjort sedan dess är att i regleringsbrev tydliggöra att myndigheten ska återställa och säkerställa den lokala närvaron i hela landet. Men vi har också tillfört mer resurser. Detta är ett arbete som har påbörjats.

Jag delar verkligen bilden från ledamoten här om att det inte räcker att skylten kommer upp. Det handlar också om vad som finns bakom skylten, det vill säga att det funkar med samverkan med kommunen och att det

finns ett stöd för alla som behöver det, oavsett var i landet man bor. Detta är ett oerhört viktigt arbete där vi mitt i pandemin och med en tuff kris på arbetsmarknaden måste fortsätta att säkerställa att det funkar på olika orter i hela landet.

Mycket bra arbete är gjort så här långt. Men jag är ännu inte nöjd. Myn-digheten jobbar på och kommer under nästa år att få stärkta resurser för detta ändamål.

Frågestunden var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.10 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

§ 7 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SoU10 Huvudmannaskap för personlig assistans

1. utskottet
2. res. (S, C, L, MP)

Votering:

28 för utskottet

27 för res.

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD

För res.: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 –

*Avgiftsfritt
pneumokockvaccin
för vissa grupper*

§ 8 (forts. från § 5) Avgiftsfritt pneumokockvaccin för vissa grupper (forts. SoU11)

Anf. 112 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Jag börjar med att yrka avslag på förslaget i betänkandet och bifall till reservationen.

När det gäller vaccinationer är Sverige ett föregångsland. Vi började tidigt, och när det gäller barnvaccinationerna hör vi till dem som är mest framgångsrika – en bra bit över 90 procent av våra barn blir vaccinerade mot de olika sjukdomar som var vanliga när jag växte upp men som nu inte finns längre, till exempel polio. Lite mässling finns, och då tyvärr i områden där vaccinationsmotståndet är påfallande. Det är dock ett ringa

antal jämfört med hur det ser ut söderut i Europa, där dödstalen i mässling är påtagligt stora.

Detta är någonting vi ska vara stolta över, men när covid-19-vaccinationerna sätter igång ska vi också vara uppmärksamma så att vi verkligen blir framgångsrika där och så att en vaccinationsrädsla inte breder ut sig. Vi kan aldrig garantera att något läkemedel eller något vaccin är biverkningsfritt, men nu har vi ju lagt upp ett system för att göra detta så säkert som möjligt. Jag har haft anledning att följa utvärderingen i den europeiska läkemedelskontrollen och hur man går till väga för att på kort tid ändå göra samma djupdykningar i värderingarna för att detta ska bli så säkert som möjligt. Det gäller dock att hålla den positiva anda som framgår av opinionsundersökningar uppe, och till detta har vi lagt att vi ska ha ett register – precis som vi har för läkemedel i övrigt – för att kunna följa vilka som har vaccinerats och tidigt upptäcka biverkningarna. Det är en fråga vi nu behandlar i socialutskottet.

Jag går över till dagens fråga. Vi i Liberalerna har under många år velat införa ett vaccinationsprogram för åsrika människor, och det har av olika skäl dröjt. Det finns en ojämlikhet i landet när det gäller vaccination mot säsongsinfluensa. Här har dock regionerna fått pengar, både särskilda pengar och allmänna överföringar av pengar från staten till regionerna. Det är ganska betydande belopp, och vi anser att de pengarna i dagsläget bör kunna användas till vaccinationerna av åsrika människor. När vi sedan är hyggligt förbi den här pandemin kan vi ta upp ett brett vaccinationsprogram för åsrika människor – inte ett smalt, som det skulle bli om vi antog just detta yrkande om pneumokockvaccination.

Den vaccinationen är inte alldeles enkel, för när det gäller 75-plussarna är det ett visst vaccin man kan tänka sig. Där är kostnaden ungefär 310 000 kronor om året per vunnet qaly-år. För det andra vaccinet – det som ska användas för mer speciella behov, i speciella grupper, och där gränsdragningen mellan dem som har glädje av alla vacciner och dem som har glädje av detta mer snäva vaccin inte är tydlig – handlar det däremot om 1,4 miljoner kronor per vunnet qaly-år. Man måste alltså verkligen tänka efter vilken målgrupp man har för den vaccinationen.

Anf. 113 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Den här debatten handlar om en bakterie, pneumokockbakterien. Annars har vi ju under de senaste månaderna varit vana vid att det är ett virus vi samtalar om!

Sjukdomar till följd av pneumokockbakterier är vanliga. Det handlar om lunginflammation och hjärnhinneinflammation men också om bihåleinflammation och öroninflammation. Vanligtvis är det mindre barn som drabbas av detta, och de blir sällan svårt sjuka. Men även personer över 65 år drabbas, och där är riskerna mycket större. Ofta får det stora konsekvenser för den som är skör och drabbas av pneumokocker.

Jag ska också säga att man behandlas med antibiotika när man drabbas av en pneumokockinfektion. Vi vet ju vikten av att minska användningen av antibiotika, så den delen bör vi också ha med i sammanhanget när vi diskuterar om vi ska erbjuda kostnadsfritt vaccin mot pneumokocker till alla över 75 år och till dem som är i riskgrupp.

Frågan har inte uppkommit just nu, utan jag lyfte den redan förra hösten med socialministern. Då var intresset svalt för att ge det här vaccinet

Prot. 2020/21:42
26 november

*Avgiftsfritt
pneumokockvaccin
för vissa grupper*

till äldre personer. Men efter att pandemin blev tydlig har det i samtalen i utskottet och under de informationsmöten vi haft efterfrågats om vi i Sverige inte borde göra som man har gjort i våra nordiska grannländer Norge och Danmark, nämligen erbjuda det här vaccinet kostnadsfritt till äldre och riskgrupper.

Skälen är två. Det ena är att det skulle vara en förebyggande insats som gör att vi kan minska risken för att man drabbas av denna allvarliga pneumokockinfektion, som kan ge exempelvis lunginflammation. Det skulle minska riskerna för dessa grupper, som redan är sköra och sårbara och därmed minska belastningen på vården. Det vore i sig en viktig gärning under pandemin.

Det andra skälet, som jag har lyft upp och som jag inte tycker är oväsentligt, är att många av dessa äldre har tvingats till kraftiga begränsningar, restriktioner och umbäranden för att vi ska klara av pandemin. Att skydda äldre har inneburit att de har tvingats till kraftiga restriktioner och begränsningar. Att då ge tillbaka och säga att vi erbjuder ett kostnadsfritt vaccin mot pneumokocker skulle vara en klok gärning eftersom det både förebygger sjukdom och ger en viss hjälp. Det talar dessutom om att vi ser personen och att vi gör vad vi kan för att personen ska slippa sjukdom i de fall där vi kan erbjuda vaccin och någonting som förebygger.

Men regeringen har varit kallsinnig till att göra detta. Det är skälet till att Vänsterpartiet har lämnat ett förslag till utskottsinitiativ som nu har vunnit en majoritet och som vi behandlar här i dag. Det är inte så att vi politiskt hittar på vilket vaccin det ska vara eller om det är kostnadseffektivt – det har Folkhälsomyndigheten gjort. Jag noterar att det i vissa fall är oerhört viktigt att följa Folkhälsomyndigheten, men i detta fall tycker man att man kan låta bli att lyssna på dem.

Av betänkandet från utskottet framgår följande:

Utskottet noterar att Folkhälsomyndigheten har föreslagit att pneumokockvaccin till medicinska riskgrupper borde ingå i ett särskilt vaccinationsprogram. Myndigheten har även efter att ha utfört en uppdaterad hälsoekonomisk analys gjort bedömningen att det kan vara kostnadseffektivt att införa pneumokockvaccin i ett särskilt vaccinationsprogram för personer som är 75 år eller äldre.

De har alltså gjort den bedömning som de alltid gör: Det är hälsoekonomiskt effektivt att göra detta. Vi kan lägga den frågan åt sidan och veta att det fungerar; det är bra att göra detta.

Då återstår frågan: Ska staten lägga sig i? Det har tidigare anförts från ledamöter att vi har 21 regioner och att de bestämmer själva. Ganska många har nu också gjort det, och jag är väldigt glad över det. Jag kommer från Region Jönköping, som leds av Kristdemokraterna. Där har vi sedan länge ett kostnadsfritt vaccin mot pneumokocker tillsammans med influensavaccinet. Jag är väldigt glad över att fler regioner nu i höst har gjort denna förändring.

Alla har dock inte gjort det, utan huruvida man erbjuder detta kostnadsfritt beror fortfarande på var man bor. Det vore en stor fördel om alla över 75 och de som ingår i riskgrupper kunde erbjudas detta kostnadsfritt.

Argumentet att vi får leva med att vi har 21 regioner och att de har ansvaret och att vi inte kan göra någonting duger inte. Vi kan fatta beslut i riksdagen. Vi kan anslå en finansiering, och här handlar det inte om några stora belopp. Dagligen anslår vi miljardbelopp i denna kammare, men här

talat vi inte om det utan om mindre belopp. Vill man uppnå ett jämlikt erbjudande om vaccin behöver riksdagen också fatta det beslutet.

Jag skulle också väldigt gärna se att vi får ett bredare program – ett riktigt särskilt program – för äldre personer. Det finns inget motsatsförhållande i det, utan vi ser fram emot att detta arbetas fram och kan presenteras och genomföras på sedvanligt sätt.

Men vi befinner oss i en pandemi. Vi behöver vidta alla åtgärder vi kan för att minska belastningen på vården och för att säkerställa att de äldre kan ha en god hälsa. Att erbjuda kostnadsfritt vaccin för personer över 75 och för dem som ingår i en riskgrupp är en sådan åtgärd.

Därför, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag. Jag är väldigt glad över att initiativet har lämnats och nu kan få en majoritet.

Anf. 114 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! År 2020 är ett år som jag tror att de flesta av oss knappt kan vänta på att få lägga bakom oss. Det är ett år som kommer att gå till historien för så många tråkiga saker att inte ens det längsta kammartal hade räckt till för att räkna upp allt.

Vi är mitt i en pandemi som har skördat mer än 6 500 liv bara i Sverige. Smittspridningen är mycket allvarlig, och tiden är verkligen kommen att arbeta tillsammans i denna allvarliga situation – över alla partigränser och på kommunal, regional och nationell nivå. Vi moderater ställer oss återigen till förfogande för att göra allt vi kan för att rätt beslut och rätt åtgärder snabbt ska komma på plats för att göra allt vi kan för att begränsa smittspridningen.

Bara för en liten stund sedan kom beskedet att regeringen har gett Folkhälsomyndigheten i uppdrag att ta fram nya scenarier för smittspridningen som ska sträcka sig tre månader framåt. Man har också precis gett klartecken till att använda snabbtester; vi moderater har drivit på för att detta ska kunna användas.

Fru talman! När man lyssnar på de kollegor i januaripartierna som har talat från denna talarstol skulle man kunna tro att det är vilket år som helst och att det inte råder någon kris eller pandemi som försatt världen i en helt ny situation där stora delar av världen återigen stängts ned och där vi hela tiden behöver fatta exceptionella beslut för att lösa situationen. Dagens besked från regeringen och myndigheterna visar också att det är en exceptionell situation som vi befinner oss i.

Om det inte hade varit ett så speciellt år och en så speciell situation hade jag möjligen förstått argumenten från januarikollegorna. Men nu är det inget vanligt år, ingen vanlig tid och ingen vanlig situation. Jag understryker än en gång, fru talman, att detta är en mycket speciell tid som kräver exceptionella beslut. Det har den här kammaren gjort under hela detta år i ett flertal fall. Det har bland annat handlat om stöd till företag och olika verksamheter.

Det finns flera grupper som har burit en mycket större börda än de flesta andra grupper. Jag syftar på våra äldre och på människor i riskgrupper. Det har blivit tydligt att dessa grupper måste skyddas på alla möjliga sätt. Jag har också med sorg konstaterat att det inte går riktigt lika fort när det gäller att fatta viktiga beslut som rör dessa grupper som när det gäller andra beslut.

Prot. 2020/21:42
26 november

*Avgiftsfritt
pneumokockvaccin
för vissa grupper*

Just 2020 har visat detta med plågsam tydlighet – inte minst IVO:s rapport från i tisdags vittnade om det. Dödstalen ger också en nedslående fingerisning. Därför, fru talman, får ingen ansträngning för att skydda våra äldre och dessa riskgrupper vara för stor.

Fru talman! Jag måste säga att detta är den andra debatt i dag som förvånar mig. En majoritet i socialutskottet – samma som när det gäller statligt huvudmannaskap för assistansen, det vill säga regeringspartierna och deras stödpartier Liberalerna och Centerpartiet – reserverar sig mot att försöka göra allt man kan för att skydda de grupper som i mångt och mycket varit instängda under den största delen av pandemin och som har farit illa.

Därför tar vi det ansvar som regeringen borde ta – en regering som för övrigt lägger mer energi på att skylla ifrån sig än på att ta ansvar och bekämpa pandemin på ett sätt som ger tydligare signaler.

Fru talman! Vi vill därför tacka Vänsterpartiet för det här initiativet. Vi ställer oss bakom förslaget om pneumokockvaccin för äldre och riskgrupper därför att det är rätt sak att göra just nu, utifrån den tid och den pandemi som skördar alltför många dödsoffer.

Vad är då pneumokockvaccin? Vi i socialutskottet har lärt oss både att uttala det och vad det innebär. Det handlar om att inte få till exempel lunginflammation med allt vad det innebär.

Att erbjuda detta till alla, oavsett var i Sverige man bor, är en otroligt viktig åtgärd att vidta just nu. Man ska få det utan kostnad, och det ska inte spela någon roll var i landet man bor.

Detta, fru talman, skyddar inte bara människors liv genom att de blir skyddade från bland annat lunginflammation, utan det gör också att den nu åter så hårt ansatta vården slipper att få några av de patienter som kommer att vara mycket resurskrävande. De kommer att kräva stora resurser av vården, och de tillhör dessutom grupper som genom att få lunginflammation också blir svagare i sitt motstånd mot covid-19.

Vi tar det ansvar som regeringen borde göra. Jag kan bara säga att det är svårt att ta den socialdemokratiska ledamoten på allvar när han räknar upp saker som bältros. Det är på något sätt att inte förstå allvaret i den situation vi just nu befinner oss i.

År 2016 tog Folkhälsomyndigheten fram ett beslutsunderlag. Men i den uppdaterade hälsoekonomiska utredning som gjordes 2019 blev det tydligt, som min kollega Acko Ankarberg Johansson precis redogjorde för, att det är viktigt att kunna ge alla över 75 år och riskgrupper det här vaccinet.

Därför, fru talman, är jag väldigt glad att det finns en majoritet i den här kammaren som i dag tar ansvar för att det ska bli möjligt för alla, oavsett boställningsort, att få vaccinet avgiftsfritt. Det står att regeringen snart ska vidta åtgärder så att samtliga regioner kan erbjuda personer som är 75 år och äldre samt personer i medicinska riskgrupper avgiftsfri vaccination mot pneumokocker.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 115 CLARA ARANDA (SD):

Fru talman! Vi befinner oss i en osäker tid, en tid då inget är som vanligt. Särskilt drabbade av pandemin blir våra äldre och personer som befinner sig i någon riskgrupp. Därför är det otroligt viktigt att vi kan skydda

extra utsatta grupper och ge hälso- och sjukvården möjlighet att arbeta mer förebyggande.

Enligt Folkhälsomyndighetens rekommendationer ska personer över 65 år och personer inom vissa riskgrupper vaccineras mot pneumokocker med syftet att förhindra exempelvis lunginflammation, som den här bakterien bland annat kan leda till.

En jämlik tillgång till vård är en viktig aspekt i den här frågan. Det ska inte ha någon betydelse var i landet man bor. Äldre och personer i riskgrupper ska kunna erbjudas den här viktiga vaccinationen.

Det är inte heller rimligt att kostnaden för vaccinet ska få vara upp till 800 kronor i en region, samtidigt som en annan erbjuder vaccinet kostnadsfritt. Därför krävs ett nationellt åtagande. Vi behöver vidta åtgärder för att motverka den ojämlikhet som råder. Ett kostnadsfritt pneumokockvaccin kommer även att kunna minska belastningen på hälso- och sjukvården, vilket är angeläget inte minst under rådande pandemi.

Sverigedemokraterna har tagit höjd för att kunna finansiera vaccineringen kostnadsfritt för alla personer som är 65 år och äldre, och då även personer i medicinska riskgrupper. Trots det faktum att liggande förslag är avgränsat till 75 år och äldre är vi glada över att vi kommer framåt i den här frågan.

Fru talman! Landets regioner sliter hårt under pandemin. I ett akut läge har man ökat intensivvårdens kapacitet, ökat antalet vårdplatser och kämpat med att utöka testkapaciteten.

Vi kan inte utgå ifrån att regionerna har verktyg och resurser för att kunna prioritera ett avgiftsfritt pneumokockvaccin. Att förvänta sig att de tillskott som regionerna och kommunerna fått till sig med anledning av pandemin ska leda till en jämlik och samlad hantering är inte särskilt realistiskt.

Sverigedemokraterna menar att det är staten som ska ta ansvar för att få till en struktur och organisation som fungerar. Den tuffa situation som vi befinner oss i nu kräver ett samlat nationellt ansvar. Vi vill inte flytta över mer ohållbara krav på våra redan mycket hårt ansträngda regionala organisationer. Det är inte rätt väg att gå, och det har vi redan kunnat bevittna exempelvis när det gäller svårigheterna att få upp testkapaciteten ute i landet.

De prioriteringar som vi väljer att göra under pågående kris är talande. Det är talande för hur vi ser på våra äldre och vad vi är beredda att göra för extra utsatta riskgrupper när det verkligen gäller.

Om vi tar ansvar i dag behöver vi inte vara efterkloda i morgon. Därför välkomnar vi den enighet som ändå finns och den goda vilja som ligger till grund för förslaget. För oss är det en självklarhet att våra äldre och medicinskt särskilt utsatta riskgrupper på ett säkert sätt ska kunna skyddas sig från att drabbas av svår lunginflammation, inte minst i denna osäkra tid. Det är en hälsoförebyggande insats som bidrar till samhället och till hälso- och sjukvården. Därför yrkar jag härmed bifall till utskottets förslag. (Applåder)

Anf. 116 KARIN RÅGSJÖ (V):

Den 13 september lade jag ett utskottsinitiativ. Då visste jag att KD drev samma fråga som Vänsterpartiet, alltså fritt pneumokockvaccin. Då stod det till 65-plus och riskgrupper, men jag återkommer till det.

Prot. 2020/21:42
26 november

*Avgiftsfritt
pneumokockvaccin
för vissa grupper*

Nu har vi nästan alla i socialutskottet blivit läkare. Pneumokocker är alltså bakterier som exempelvis kan ge lunginflammation.

Under våren har vi varit väldigt tydligt uppmärksammade på hur viktigt det är att arbeta förebyggande inom hälso- och sjukvården när det gäller just äldre. Exempelvis vaccineras ju varje år 65-plussare och riskgrupper med säsongsvaccinet. Det tråkiga där är att av 21 regioner är det 6 regioner som tar en avgift för det, så redan där hamnar man lite snett. Men det kan vi återkomma till i en annan diskussion, fru talman.

Att få influensa eller lunginflammation kan få extremt svåra konsekvenser just för 65-plussare. När det gäller pneumokocker sa min kollega från Socialdemokraterna att det är 15 regioner som nu har fritt vaccin mot det, att det har ökat. Det är ju ett plus i så fall. Men självklart borde samtliga regioner erbjuda avgiftsfritt pneumokockvaccin. Varför då, fru talman? Jo, i februari publicerades en artikel i tidskriften *Intensive Care Medicine* om att anställda i intensivvården bör vara vaksamma på allvarligt sjuka i covid-19 som drabbats av bakterieinfektioner efter en vecka.

Magnus von Seth, som är överläkare och medicinskt ledningsansvarig på centralintensivvårdsavdelningen vid Akademiska universitetssjukhuset i Uppsala, beskriver hur man kontinuerligt letar efter bakterieinfektioner hos covidpatienter genom att ta bakterieprover och analysera lungröntgen, därför att det är så otroligt vanligt att man inom intensivvården får just lunginflammationer. Normalt får 50 procent av alla patienter som vårdas under längre tid i respirator en bakteriell lunginflammation. Det är ett väldigt stort problem, speciellt i dessa tider. Det går inte riktigt att jämföra det med bältros, utan det är helt enkelt dödligt.

Det ska förstås inte vara beroende på i vilken region du bor eller hur stor din plånbok är om du får vaccinet avgiftsfritt eller inte. Jämlik vård borde ju förstås innebära att samtliga regioner vaccinerar avgiftsfritt.

Politik innebär ibland också att backa och kompromissa. Till och med en vänsterpartist får göra det. Jag hade gärna sett fri vaccinering för 65-plus, men nu blev det 75-plus och riskgrupper. Varför blev det så? Jo, därför att Folkhälsomyndigheten även har gjort en bedömning av kostnadseffektiviteten av pneumokockvaccinet. I ett särskilt vaccinationsprogram föreslår de då kostnadsfri vaccinering för 75 år och äldre, så vi går på det.

I dag tillkännager vi för regeringen att den snarast ska vidta åtgärder så att samtliga regioner kan erbjuda avgiftsfritt pneumokockvaccin till personer som är 75 år och äldre och personer i riskgrupper. Utskottet anser att staten ska stå för kostnaden.

Vi har en pågående pandemi. Kanske hade jag inte lagt det här utskottsinitiativet för ett år sedan, men nu gör jag det därför att det känns helt relevant. Regeringen och dess stödpartier, alltså Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centern och Liberalerna, säger att det redan finns pengar till det här.

Vi anser att de stora belopp som har delats ut till regionerna måste användas i det ansträngda läge som råder – exempelvis till de stora personalsatsningar som är absolut nödvändiga för att det är en sådan enorm press på personalen.

Vi behöver en mer jämlik vård, klassmässigt och regionalt. Sverige måste skaffa sig en bottenplatta att stå på när det gäller hälso- och sjukvård som garanterar att man oavsett vilken region man bor i har samma förutsättningar att få en bra hälso- och sjukvård och överleva.

Innan jag avslutar vill jag tacka dem som ställt sig bakom detta, Kristdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna. Det är en ovanlig kombo, men så kan det bli i ett utskott.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 december.)

Prot. 2020/21:42
26 november

*Avgiftsfritt
pneumokockvaccin
för vissa grupper*

§ 9 Skyddsjakt på varg

Skyddsjakt på varg

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21: MJU5
Skyddsjakt på varg
föredrogs.

Anf. 117 ISAK FROM (S):

Fru talman! Rovdjursfrågorna väcker som vanligt mycket känslor. Helt försåtligt ligger det stora målkonflikter bakom och påverkar, och det har jag den djupaste förståelse för.

Vi har som land lyckats väl med att bevara bevara och säkerställa de stora rovdjurens förekomst i Sverige, och det ska vi vara stolta över. Vi har dock inte lyckats lika bra med att minska konflikterna och skadorna, och här måste vi bli bättre.

Vi socialdemokrater tycker att Centerns initiativ i frågan är lovvärt och att processen i miljö- och jordbruksutskottet har varit bra. Kanske borde detta dock ha initierats inom regeringsunderlaget först.

Vi anser att det behövs olika åtgärder för att förebygga viltangrepp och viltskador på tamdjur och bedömer likt regeringen att flera åtgärder måste samverka. Vi kan tydligt se att det behövs ökad samverkan mellan de som berörs av rovdjurspolitiken och att det krävs respekt för både människor och djur. Vi är tydliga med att Sverige ska ha livskraftiga bestånd av våra stora rovdjur. Det ska också vara möjligt att bedriva djurhållning, hålla markerna öppna och bedriva löshundsjakt.

Nu vidtar den S-ledda regeringen flera åtgärder för att stärka landets rovdjursförvaltning. Det handlar om att undanröja inlåsningseffekter genom att till exempel ta bort de länsvisa miniminivåerna och titta på miniminivåerna inom varje rovdjursområde. Detta ska ge bättre möjlighet till riktad förvaltning där det finns större täthet av rovdjur. Det ska också möjliggöra riktade insatser där det finns tamdjurshållning.

Vidare föreslås i budgeten att viltskadeersättningen höjs upp till 100 procent och att anslaget för främjande av rennäring höjs.

Naturvårdsverket och några utpekade länsstyrelser har även getts i uppdrag att undersöka möjligheten att ta emot genetiskt viktiga vargar som måste flyttas från platser i Sverige där de har stört rennäringen.

Den S-ledda regeringen säkerställde under förra mandatperioden ett system för licensjakt. Vi socialdemokrater tycker att licensjakt är särskilt viktig som verktyg för beståndsreglering. Licensjakt är också bättre då den ger möjlighet att säkerställa planeringsförutsättningar och att nyttja lokala jägare som har god kännedom om markerna.

Syftet med det som görs är att människor och rovdjur ska kunna sam-existera. En regering är också till skillnad från oppositionen tvungen att ta hänsyn till omvärlden i form av internationella avtal och EU. I fråga om rovdjursförvaltningen och specifikt varg drivs fortfarande ett överträdelse-ärende mot Sverige. Detta måste vi fortsätta att hantera, och vi är måna om att Sverige även fortsättningsvis ska ha tydlig rätt att nyttja de verktyg landet har för att förvalta sina egna rovdjursstammar.

Hearingen i miljö- och jordbruksutskottet visade tydligt att det finns skäl att säkerställa en fungerade och rättssäker skydds jakt. Flera åtgärder behöver vidtas, och utredningsuppdrag och andra uppdrag behöver ges till myndigheter.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet har konstruktivt mött upp för att hitta en så bred majoritet som möjligt, trots att de flesta förslagen är direkt eller indirekt budgetpåverkande och bör behandlas i budgetförhandlingarna.

När det gäller Centerpartiets initiativ i punktform reserverar vi oss, och i vår reservation beskriver vi tydligt hur vi vill ta frågorna vidare.

Vi anser att det enligt lag redan är möjligt att tillåta skydds jakt på helt revir i stället för på enskilda individer.

Vi konstaterar att Viltskadecentrumets rekommendationer är gamla och inte uppdaterade utifrån dagens rovdjursstammar och utbredningsområde och att de därför behöver ses över.

Vi anser också att det är tryggt och relativt enkelt för personer att ansöka om skydds jakt. Det behövs olika stöd och rådgivning för de människor som berörs av rovdjurspolitiken. Det finns skäl att samordna insatser som viltskydd, rovdjursavvisande stängsel, skrämselåtgärder och snabbare skydds jakt.

Vi menar att i områden med stora stammar och många revir är licens-jakt säkrast.

Kristdemokraterna och övriga högerpartier har lyft ut punkt 3 ur initiativet, men vi menar att det självklart måste gå att använda de kartor som redan finns på Jordbruksverket och på länsstyrelsernas jordbruksenheter även på länsstyrelsernas naturvårdsenheter.

Det finns redan i dag sekretessbestämmelser för skydds jakt och licens-jakt. De tillämpas dock lite olika. Men till exempel kan polisen mycket väl använda sig av dem och gör det redan när det gäller eftersöksjägare.

Ska staten ta ett större ansvar för skydds jakten? Vems är egentligen ansvaret? Frågan fanns med i underlaget till den rovdjursproposition som lades fram av alliansregeringen men lyftes sedan ut. Någon alliansledamot får gärna svara på varför just den frågan lyftes ut.

Om staten ska ta ett större ansvar kostar det givetvis pengar. Det inskränker också möjligheten för länen och ansvariga jägare att hantera skydds jakten.

Vi tycker att frågan om certifierade hundar är viktig. Miljöpartiet gjorde en RUT-utredning som man säkert kommer att redovisa här i talarstolen senare. Det finns skäl att titta på detta och att möjliggöra finansiering via viltskadeanslaget. Det är rimligt att både hundförare och hundar bekostas via detta anslag. Vi ser att dessa hundar gör stor nytta för att säkerställa vilket djur som har åsamkat skadan, omfattning, om det är flera olika individer och så vidare.

Slutligen: Frågorna här är inte nya. De lär återkomma. Men det är vår uppgift att hitta största möjliga majoritet för ett förfarande som uppnår både bevarande och brukande och som säkerställer traditioner som fäbodbruk, renskötsel och löshunds jakt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till vår reservation.

Anf. 118 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation nr 2.

Redan i grundskolan får vi lära oss att Sverige är ett land med en fantastisk, stor och rik natur med en stor biologisk mångfald och att vi i den svenska naturen har fem olika rovdjur: björn, varg, lo, järv och kungsörn. Det här är någonting att vara stolt över.

Men hos den borgerliga sidan i politiken verkar det inte finnas någon större stolthet över den svenska biologiska mångfalden. Gång på gång sätter borgerliga politiker smala särintressen först. Man konstruerar konflikter som i grunden inte finns. Tidigare har vi haft debatter om att borgerliga politiker vill göra det lättare att skövla mer skog i Sverige eller vill att vi ska ändra lagar, regler och skatter så att det ska bli billigare och lättare att släppa ut avgaser. Nu handlar det om att göra det lättare att skjuta fler djur.

Den här gången handlar det om att göra ändringar i det som kallas för skydds jakt på varg. De partier som står bakom förslaget är de borgerliga partierna, där SD ingår, förutom Liberalerna. Nu vill man införa ett system där det inte bara är den varg som utgör ett hot som ska kunna skjutas. Nu ska ett helt revir kunna utplånas. Det är en ganska stor och allvarlig förändring, helt i strid med den ordning som vi har haft tidigare.

Jag hävdar att skyddsjakten i Sverige överlag fungerar bra. Det är viktigt att vi har skydds jakt. Man ska kunna skydda sina tamdjur, sig själv och sin egendom ifall man bedriver verksamhet i ett område där det finns rovdjur. Men det förslag som finns nu slår delvis in öppna dörrar och går alldeles för långt.

Vi säger att rovdjursförvaltningen i Sverige ska vila på vetenskaplig grund. Det är viktigt. Vi säger också att vi ska respektera våra internationella åtaganden, till exempel det om att vi ska skydda våra arter och i synnerhet arter som är hotade. Ett exempel är vargen, som är en starkt hotad art i Sverige. Vi förväntar oss att politiker i andra länder tar sitt ansvar för att skydda och bevara sina arter. Jag vet inte hur många gånger jag har sett kollegor på den borgerliga sidan engagera sig för hotade arter i andra delar av världen. Men då det kommer till våra egna arter, var finns engagemanget då?

Vi vet att vargstammen har minskat i Sverige det senaste decenniet. Det har att göra med att vargens naturliga habitat, där de lever, naturen, minskar. Det blir svårare för vargar att leva naturligt. Men det har också att göra med jakten i Sverige, både den lagliga jakten, den så kallade

licensjakten, som vi i Vänsterpartiet var emot när man började tillåta den på varg, och den illegala jakten, som är väldigt utbredd. Märkligt nog var ett argument när licensjakten infördes att den skulle stävja den illegala jakten. Det finns ingenting som pekar på att det skulle vara fallet.

De här problemen måste vi komma till rätta med. Jag skulle önska att dagens debatt kunde fokusera mer på hur vi kan få livskraftiga bestånd av våra rovdjur i Sverige och hur vi kan respektera våra internationella åtaganden och ha en politik som är baserad på vetenskap, inte bara allmänt tyckande.

Vi behöver till exempel bekämpa tjuvjakten. Det kan vi göra genom att vi har fler ögon och öron ute i våra skogar i form av naturbevakare och jakttillsynsmän som kan utföra ett preventivt arbete genom att vara på plats ute i skogen och se till att allting går rätt till. Vi behöver också stärka rättsväsendet och polisens arbete för att komma till rätta med den illegala verksamheten.

Vi behöver underlätta naturlig invandring för att förstärka populationerna rent genetiskt. Självklart ska vi öka resurserna till att kompensera lantbrukare som drabbas av rovdjursangrepp. Vi ska givetvis även se till att det finns tillräckliga resurser för att till exempel stängsla in tamdjur och skydda dem mot rovdjur. Lantbrukare och rovdjur ska kunna leva sida vid sida i vår fina natur i Sverige. Det borde inte vara någon omöjlighet, och det är ingen omöjlighet.

Det finns med andra ord inget skäl att förvandla dagens selektiva skydds jakt till ett massutplånande av hela revir, vilket det här förslaget handlar om. Därför yrkar jag avslag på förslaget i betänkandet och bifall till Vänsterpartiets reservation nr 2.

Anf. 119 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! Utskottsmajoriteten lägger fram ett förslag vars syfte är tydligt. Man vill minska vargstammens storlek i Sverige oavsett hur vargpolitiken fungerar. Att det här är syftet framgår klart och tydligt av de argument som fördes fram när utskottsinitiativet lades fram. Ett antal ledamöter i utskottet anser att vi har för många vargar i Sverige och att detta behöver åtgärdas, oavsett vilka konsekvenser det får.

När förslaget nu ligger för beslut i kammaren är siffrorna bortstädade, men syftet är detsamma. Man vill minska vargstammen till en nivå som är lägre än vad som krävs för att stammen ska överleva.

Det är inte den här kammarens uppgift att besluta hur stor vargstammen behöver vara för att vara livskraftig. Det är inte en fråga som avgörs genom politiska beslut. Vad som krävs för att det även i framtiden ska finnas varg i Sverige ska byggas på kunskap. Det är forskarnas och expertmyndigheternas uppgift att bedöma gynnsam bevarandestatus.

Riksdagens uppgift är att besluta om principerna för rovdjursförvaltningen. Det har vi också gjort genom vårt beslut om rovdjurspolitiken från 2013. Sverige ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus för varg, björn, järv, lodjur och kungsörn. Liberalerna står bakom den principen. För oss är det självklart att rovdjuren ska finnas, inte minst för balansen i ekosystemet.

Eftersom kunskapen om rovdjuren hela tiden utvecklas kommer bedömningarna av hur stora stammarna behöver vara och hur stort utbyte de behöver med utländska stammar att variera. Det är helt i sin ordning. Det

viktiga är att vi konsekvent arbetar mot målet utifrån den bästa kunskap vi har just där och då.

Människor och vargar lever sida vid sida på många håll i världen, och vi liberaler är övertygade om att det kan fungera även här i Sverige. Det kräver dock att vi tar människors oro på allvar och att vi använder oss av de metoder som finns för att minska konflikterna mellan människa och varg. Det handlar om att skrämma enskilda vargar, sätta upp stängsel eller använda hundar. När de metoder som finns för att hålla vargen på avstånd från människor och boskap är uttömda ska skydds jakt på närgångna individer snabbt och effektivt kunna tas till.

Vi liberaler avstyrker däremot förslaget om skydds jakt på hela vargrevir som generell princip och ifrågasätter syftet. Risken är stor att genetiskt viktiga vargar då skjuts och hela revir utrotas.

Rovdjurspolitiken och skydds jakten måste ses i ett sammanhang. Vi liberaler lyfter fram de här frågorna i våra kommittémotioner. Men när nu vargförvaltningen genom detta utskottsinitiativ har brutits ut har frågor som rör vargar inte kunnat behandlas i sitt sammanhang, och det tycker vi är beklagligt.

Liberalerna hade också gärna sett att den heldagshearing om kunskapsläget om vargstammen som utskottet genomförde den 14 september i år skulle ha varit en öppen utfrågning med offentlig dokumentation. Det var 18 organisationer, myndigheter och departement som deltog. Den kunskap som framkom klargjorde varför vissa förslag i Centerpartiets initiativ för tillkännagivandet är problematiska, till exempel att underlätta avskjutning av ett helt revir. Vi noterar också att Centerpartiet drog tillbaka ett av sina förslag där man inte kunde få majoritet i utskottet

Fru talman! Avslutningsvis: Det behövs en ny jaktlagsutredning. Förutom formerna för en effektivare skydds jakt behöver det även utredas hur vi kan få stopp på den illegala jakten på de stora rovdjuren. Vi liberaler beklagar att regeringen 2015 valde att lägga ned den utredning som skulle titta på just den här frågan.

Fru talman! Jag yrkar därmed avslag på utskottets förslag till förmån för Liberalernas reservation.

Anf. 120 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Det finns ungefär lika många vargar i Sverige som riksdagsledamöter i Sveriges riksdag. År 2019 skedde cirka 40 angrepp på tamdjur i jordbruket och cirka 20 angrepp på jakthundar av vargar, enligt Viltskadecenter.

Det har gjorts stora framgångar för att minska de skador som vargen orsakar lantbruket. Ett exempel är arbetet med rovdjursavvisande stängsel. Trots att vargstammen ökat de senaste åren har skadorna inom jordbruket halverats. Det beror till stor del på lyckade insatser med rovdjursavvisande stängsel och andra förebyggande åtgärder.

Inom kort kommer bidraget till rovdjursavvisande stängsel att kunna öka från 80 procent till 100 procent av kostnaderna. Jag anser att ersättningarna till lantbrukare som får sina djur rovdjursrivna också borde höjas.

Det finns lösningar på de utmaningar som vargen åsamkar lantbruket, lösningar som fungerar. I de fall problemvargar tar sig in i hagarna och ställer till det för tamboskapen och deras ägare är skydds jakt ett alternativ.

Fru talman! Jag önskar att alla debatter i Sveriges riksdag om vargar skulle handla om följande:

- Hur vi åstadkommer samexistens mellan människor och rovdjur.
- Hur vi räddar vargen från utrotning och säkerställer gynnsam bevarandestatus.
- Hur vi förhindrar och minskar skador på tamdjur och jakthundar.
- Hur kunskap, forskning och fakta kan bidra till en större förståelse för naturen och ett starkare förtroende för politik och förvaltning.

Fru talman! När jag studerade biologi på Stockholms universitet på 1980-talet var inte genetik det enklaste ämnet. Jag vet att det kan vara svårt att förstå vad det innebär att en art är genetiskt isolerad och att en art inte når målen för genetisk livskraft. Det kan vara svårt att greppa att genetisk variation är basen för all biologisk mångfald, att arter och ekosystem är beroende av genetisk variation för långsiktig överlevnad och resiliens. Den genetiska variationen har betydelse för klimat- och andra miljöförändringar, och gynnsam status för bevarande grundas i genetisk status.

De svenska vargarna är isolerade, och inavel är ett problem. Vi är i stort behov av att finska vargar letar sig hit till Sverige, ylar, parar sig, och får valpar.

När Centern tog ett initiativ om skydds jakt på varg mötte Miljöpartiet med flera partier det genom att kräva att miljö- och jordbruksutskottet skulle träffa forskare och företrädare för myndigheter, departementen och olika organisationer helt enkelt för att få kunskap om dessa frågor. Det sägs att kunskap är makt. Jag skulle vara glad om kunskap kunde ligga till grund för den makt vi utövar i Sveriges riksdag. Så är det tyvärr inte med det här ärendet i dag. Därför vill jag yrka bifall till vår reservation nr 1.

Den 14 september hade vi i miljö- och jordbruksutskottet en digital hearing om skydds jakt på varg. Då mötte vi bland andra Linda Laikre och Nils Ryman från Stockholms universitet som på ett mycket pedagogiskt sätt beskrev vargens genetiska situation. En sak är mycket säker – de genetiskt värdefulla vargarna behöver vi vara rädda om, inte rädda för.

Miljödepartementet och Näringsdepartementet deltog också på hearingen.

En ny varg måste invandra från Finland eller Ryssland vart femte år, och den måste reproducera sig med en skandinavisk varg.

All dödlighet behöver räknas med vid beslut om jakt för att kunna bedöma påverkan på bevarandestatusen. Då talar man om det totala jaktuttaget vid skydds- och licensjakt, trafikdödlighet och det som kallas försvinnanden, det vill säga den illegala jakten, som är alldeles för stor. Den som förespråkar mer skydds jakt måste vara beredd att minska de två andra jaktformerna dramatiskt. Den illegala jakten måste upphöra, och licensjakten måste minska.

Miljödepartementet tog också upp att länsstyrelsen har ett skyndsamhetskrav vid handläggningen. Tre kriterier måste vara uppfyllda för skydds jakt: att förhindra allvarlig skada, att det inte finns någon annan lämplig lösning och att gynnsam bevarandestatus inte får äventyras. Domstolarna har också ett skyndsamhetskrav vid överklagningar.

Samexistens mellan människa och varg kan underlättas en hel del om skydds jakt kan bedrivas på ett klokt sätt. Får, kor och hästar som betar i våra hagar gör stor miljönytta. Djurhållningen behöver värnas och ska kunna fungera även i bygder med varg. Den som till exempel har hästar brukar inte normalt få bidrag till elstängsel eftersom det är så ovanligt att vargar angriper det djurslaget. Men det bör också innebära att om det är någon varg som ger sig på hästen blir det aktuellt med skydds jakt direkt på just de vargarna.

Rovdjursavvisande stängsel – femtrådiga elstängsel eller fårnät som är kompletterade med eltrådar – ger för det mesta ett bra skydd, men inte helt hundra procentigt. Skydds jakt på just de vargar som knäcker koden att ta sig förbi ett rovdjursavvisande stängsel och angriper tamdjuren är angeläget. Skydds jakten måste ske relativt snabbt, så att inte fler vargar hinner lära sig samma metod.

Det är viktigt att arbeta för en långsiktigt hållbar utveckling. I takt med att arten återhämtar sig kan faktiskt skydds jakten bli mer förenklad i framtiden. Särskilda ansträngningar bör nu läggas på att hitta alternativ till skydds jakt för genetiskt värdefulla vargindivider. Det är till exempel så att man borde kunna flytta de individerna på ett enklare sätt.

Centerpartiet vill att skydds jakt ska beviljas snabbare, men i de allra flesta fall hanteras det faktiskt väldigt skyndsamt. Vi får inte glömma att i flera fall har skydds jakt beviljats så snabbt att miljöorganisationerna visat att Århuskonventionen satts ur spel. Det är inte acceptabelt. Lagstiftning är till för att följas. Det är viktigt att politiska beslut fattas utifrån sakkunskap, fakta och forskning, inte utifrån något enstaka exempel.

Det behövs fler certifierade hundar som kan användas i besiktningsarbetet. Det tycker vi att regeringen ska jobba vidare med. Miljöpartiet har låtit RUT ta fram en underlagsrapport som väl beskriver hur dagens arbete sker. Eftersom besiktningspersonernas arbete finansieras av viltskadeanslaget borde också sådana här hundar kunna bekostas från det anslaget. Under förra mandatperioden höjde den rödgröna regeringen viltskadeanslaget, efter att det hade sänkts av alliansregeringen.

Dna-provtagning på rivna djur där man fångar upp vargsaliv görs för att identifiera vilken varg den kommer ifrån. Det har hänt att skydds jakt genomförts men att det inte varit rätt varg som dödats. Med dna-spårning kan man undvika sådana misstag.

Jag vill tacka Naturskyddsföreningen och WWF, som deltog på hearingen. Jag vill också tacka Rovdjursföreningen, som inte deltog på hearingen men som har intresserat sig för hur vi debatterar vargfrågan i riksdagen.

Låt mig citera några meningar som WWF skrev i en artikel nyligen:

”Vi måste bryta den utbredda tystnadskulturen som råder kring brott mot stora rovdjur. Fler brott måste anmälas och förövare lagföras, annars hotas i förlängningen rättsstaten och demokratin. Den illegala jakten ska därför bekämpas kraftfullt av myndigheterna tillsammans med övriga aktörer i samhället.”

Samexistens mellan djur och människa är nyckeln till framgång, menar jag – fred, förståelse, omtänksamhet och kunskap.

Skydds jakt kan absolut vara ett bra sätt att komma till rätta med de problemvargar som finns. Att fälla just det fåtal vargar som tar sig in i hagarna och river tamboskap kan minska problemen. Det är också en högst

rimlig åtgärd för att möta den berättigade ilska och sorg som ägarna till rivna tamdjur erfar. Det har också stöd i undantagsreglerna i EU:s art- och habitatdirektiv.

I juni 2007 fällde EU-domstolen vårt grannland Finland för brott mot art- och habitatdirektivet efter ett beslut om skydds jakt på ett helt revir. Det kan finnas rättslig grund för skydds jakt på en grupp vargar enligt vår lagstiftning, men att döda hela vargrevir är inte förenligt med EU:s och Sveriges lagstiftning.

Anf. 121 JOHN WIDEGREN (M):

Fru talman! Nu står vi här igen och debatterar varg i Sveriges riksdags kammare. Det beror såklart på att detta väcker känslor på olika håll. Jag ska försöka förklara varför vi resonerar som vi gör från Moderaternas sida. Eftersom jag inte har haft replikrätt kommer jag även att koppla in något på det som har sagts innan.

Arten återhämtar sig, säger Miljöpartiet här i talarstolen. Det innebär alltså att man vill att arten ska växa, att vargarna ska bli fler. Detta går rakt i strid mot det som vi moderater tycker. Vi tycker snarare att vi behöver sänka vargstammen i Sverige. De politiska beslut som togs i och med den rovdjursproposition som det hänvisas till här i dag talade om ett antal vargar, men där talade man också om att de skulle finnas på hela Sveriges yta, bortsett från renbetesland och Gotland. Nu har det gått många år sedan dess, och vi ser att vi inte har varg på hela den ytan. Vargen är ganska koncentrerad till ett fåtal län, där vi i stället har väldigt mycket varg och där det finns stora bekymmer med vargen.

Vi skulle inte prata siffror här, men låt mig göra det tydligt varför vi moderater vill sänka vargstammen. 170 vargar i Sverige hade varit ett bra tal. Om sedan Norge har 30 eller 40 har vi 200 vargar på den skandinaviska halvön. Det skulle kunna fungera genetiskt. Vi har sett forskning och vetenskap som säger att det kan fungera.

Det senaste året har vi sett fler och fler rapporter om hur tamdjur och jakthundar attackerats. Vi kommer nog att få se ännu fler rapporter om hur tamdjur attackerats vartefter som vargstammen rör sig mer och mer söderut, som den nu faktiskt har börjat göra. Ju längre söderut vi kommer, desto fler utegångsdjur kommer vi nämligen att ha under vinterns kalla månader när födosöket från vargen kanske blir intensivare. Då kommer problemen att bli större, och det blir ännu större anledning att ha en snabb, effektiv och ändamålsenlig skydds jakt.

En tidigare talare från Vänsterpartiet, fru talman, talade om smala särintressen. Det får stå för Vänsterpartiet. Jag antar att ledamoten väger in jaktfrågan, men väger han också in lantbruket och livsmedelsproduktionen i de smala särintressena är det på riktigt väldigt allvarligt. Talar vi om hotade arter får vi nämligen snart också börja tala om svenska fårbonder. Det börjar också vara en hotad art.

För ett tag sedan kunde vi i medierna läsa om en fårbonde i Uppland som fem gånger under det senaste året blivit utsatt för vargattacker i sin fårbesättning. Han slutar nu. Han är inte ensam om att avsluta sin djurproduktion på grund av vargattacker. Det är ett direkt hot mot svensk livsmedelsproduktion och svensk livsmedelsberedskap när producenter inte tycker att de orkar längre på grund av vargen. Då kan jag tycka att det känns väldigt konstigt att prata om smala särintressen.

Det talades också om huruvida man känner stolthet över Sverige och den biologiska mångfalden. Självklart känner vi från Moderaternas sida stolthet över den svenska naturen och biologiska mångfalden. Men vi tror och menar att det går att ha en mindre vargstam än vad vi har i Sverige i dag. Framför allt tror vi också att det går att hantera skyddsjakten långt mycket bättre än i dag.

Bland förslagen till tillkännagivande i utskottets betänkande, som jag från Moderaternas sida yrkar bifall till, finns att regeringen ska ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram nya rekommendationer. Det är hög tid att vi gör det. Det är 15 år sedan sist. Vargstammen såg väldigt annorlunda ut för 15 år sedan, och läget såg väldigt annorlunda ut för 15 år sedan.

Att kunna fatta beslut om skydds jakt på ett helt revir, är det bra eller dåligt? Det är kanske väldigt bra. I län som Värmland – dessa län kommer säkert att lyftas fram senare under debatten – har vi väldigt många vargrevir i dag. De vargreviren inkräktar också på varandra. Det gör att det kan finnas extremt lite föda för vargen i vissa områden där det blir tätt mellan reviren. Vi kan då se att det blir stora problem.

Det talades också tidigare i talarstolen om vargarna som försvinner. Det kopplades direkt till illegal jakt. Jag skulle säga att många vargar som försvinner gör det på grund av revirstrider mellan stora revirgrupper som ligger för nära varandra. Då kan det också vara på sin plats att kanske ta bort ett helt revir.

Det har också talats om problemvargar här i talarstolen. Det finns dock väldigt många som säger att man inte kan prata om problemvargar. En varg är en varg. Troligen är det så att vargarna lär sig av de andra vargarna i gruppen och i reviret, precis som andra vilda djur. Har de lärt sig av ett föräldradjur som attackerar och gör på ett visst vis gör ungdjuren också det. Då har vi ett bekymmer, för då har vi ett vargrevir som begår de här angreppen.

En annan del i det föreslagna tillkännagivandet är att regeringen ska göra det tryggare, enklare och snabbare för personer att ansöka om skydds jakt. Absolut! Det sägs här att det i dag fungerar ganska bra och att det går fort, men många gånger gör det inte det. Det jag ser som det största problemet i dag är att man inte vågar ansöka om skydds jakt på grund av att vi har ganska starka krafter i samhället som ägnar sig åt hot, trakasserier och skadegörelse mot människor som ska bedriva både skydds jakt och licensjakt, och även mot eftersöksjägare på våra rovdjur och andra vilda djur. Det är direkt oacceptabelt. Då behöver vi se till att det blir tryggare.

Vi kan direkt gå över på det här med att se över sekretessbestämmelserna. De går att använda i dag men används inte i tillräckligt hög grad, skulle jag säga. Därför tycker jag att det är väldigt viktigt att det blir mer regel än undantag att det ska finnas möjlighet till sekretess för den som ska genomföra jakten, den som ansöker om jakten eller en eventuell eftersöksjägare. Såklart ska det inte vara sekretess för beslutet i sig, absolut inte, men vi måste kunna skydda människorna, och det måste ske som regel eftersom vi har den hotsituation som vi har i dag.

När det gäller att se till att staten tar ett större ansvar för skydds jakt är det en budgetfråga såklart, Socialdemokraterna. Från Moderaternas sida har vi det med i vår budget i år. Vi tycker att det är en viktig peng, och därför har vi tagit med den. Vi tycker att det är viktigt att staten tar fullt ekonomiskt ansvar i det här.

Någonstans får vi också börja fundera på hur mycket det faktiskt ska få kosta. Hur mycket ska vargen och rovdjursförvaltningen få kosta? Det talas mycket om rovdjursavvisande stängsel och vilka förebyggande åtgärder vi ska använda oss av. Någonstans kommer de här summorna att börja trappas upp ganska rejält. Vi menar att det nog finns många viktigare saker i dag att lägga pengarna på. Vi kanske i stället skulle kunna minska rovdjursförvaltningen till en acceptabel nivå för alla som ska leva med detta.

När det gäller att utreda förutsättningarna för att bekosta utbildning av certifierade hundar är det jättebra, såklart. Vi behöver ha många sådana här hundar, därför att ju snabbare vi får en sådan här hund på plats, desto snabbare kan vi få till en skyddsjakt och desto snabbare kan vi hantera problemet.

Anf. 122 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fråga John Widegren om han lyssnade på den hearing som vi hade i miljö- och jordbruksutskottet och om han kan uppge hur många djur som våra myndigheter anser behövs för att vi ska uppnå gynnsam bevarandestatus på vargen. Jag skulle också vilja fråga John Widegren vad forskarna som deltog i hearingen ansåg om detta.

John Widegren tar upp frågan om att vargen finns tätare i vissa områden. Jakt efter stora rovdjur är i viss utsträckning nödvändig för att förhindra eller förebygga skador. Men i till exempel Värmland och Dalarna, som har högre täthet av vargrevir än andra län, har man förhållandevis lite skador orsakade av varg. Därför bör inte riksdagen förespråka en minskning av vargstammens koncentration där den är som tätast. Det undrar jag om John Widegren har en kommentar om.

Anf. 123 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! När det gäller hur många vargar som behövs och vad forskarna sa på vår varghearing har vi diskussionen om att det kommer fram olika tal beroende på vilka forskare man talar med. Vi fick också höra från Naturvårdsverket att stammen mår ganska bra genetiskt sett. Vi hör från SVA att det inte finns några jättestora inavelsbekymmer med den svenska vargen i förhållande till hur många vargar vi faktiskt har i dag.

Den sista frågan handlade om Värmland och Dalarna. Det har väl funnits mycket födodjur i de här områdena så att vargarna kanske inte har behövt göra angrepp. Jag kan inte svara för hur det ser ut exakt – det går säkert att ställa den frågan till våra värmländska vänner här i kammaren sedan – men vi vet att det finns problem med revir som går in i varandra och vargarna själva tar död på varandra. Det är de vargarna som ledamoten refererar till som försvinnande vargar – de som man menar är till följd av den illegala jakten helt och hållet. Det finns säkert spår av illegal jakt i Sverige i dag, och det står vi absolut inte bakom i så fall.

Jag tycker att det är intressant att få ett svar på det som ledamoten själv sa i talarstolen om att arten återhämtar sig. Innebär det att Miljöpartiet vill se en växande vargstam från de nivåer vi har i dag?

Anf. 124 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Enligt de uppgifter som vi fick från forskare på bland annat Stockholms universitet är det nödvändigt att vi får fler vargar i Sverige för att uppnå en gynnsam bevarandestatus. Men vi måste också få en bättre

samexistens mellan människa och rovdjur. Jag undrar om John Widegren har några som helst förslag på hur en förbättrad samexistens mellan rovdjur och människor ska ske.

Ett område som jag var inne på är rovdjursavvisande stängsel. EU gör det nu möjligt för oss i Sverige att ersätta lantbrukarna med 100 procent. Vi ser att de här stängslen fungerar väl. Angreppen på tamboskap har mer eller mindre halverats tack vare att vi använder rovdjursavvisande stängsel i mycket större utsträckning i Sverige. Borde vi inte fortsätta med det?

Anf. 125 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Jag tycker absolut att "samexistens" är ett bra ord som vi ska kunna använda. Men det ska också fungera för alla. I Östergötland har vi sett en utveckling där vargen har etablerat sig de sista åren och där det absolut inte fungerar. Man misslyckas med rovdjursavvisande stängsel hela tiden. Vargen tar sig förbi och över dem hela tiden och in i befintliga fårhagar. Där fungerar inte de rovdjursavvisande stängslen särskilt bra. De RAS-stängsel som finns i dag är inte jätteeffektiva, utan det kommer att behövas större, högre och dyrare rovdjursavvisande stängsel.

Jag är själv lantbrukare med nötkreatur och har mycket betesmarker. Jag är inte särskilt orolig för vargen än, men den peng som förra gången fanns för Östergötland att söka från för rovdjursavvisande stängsel hade inte räckt ens för att stängsla in *min* gård, och det var den peng som var avsedd för hela Östergötland. Det är alltså stora pengar som vi kommer att behöva hantera i framtiden för att göra det här.

Antalet angripna besättningar och annat nämndes här. Vi ser i Östergötland – jag tar det som exempel eftersom det ligger mig närmast – att man inte vågar anmäla när man får bekymmer med rovdjur. Bönderna vågar inte anmäla. Djurhållarna vågar inte anmäla därför att den här hotsituationen finns. Det är ingenting att skaka på huvudet åt, för det här är fakta. Så här är det. Lantbrukarna vågar inte anmäla.

Då återkommer vi till det här med samexistens och hur det ska kunna fungera. Ja, det kommer att fungera den dag då vi har en acceptans hos dem som är berörda – från båda håll. Den acceptansen är vi väldigt långt ifrån i dag. Det är det vi behöver hantera till att börja med.

Anf. 126 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Eftersom jag var direkt apostroferad av John Widegren vill jag gärna göra en kommentar om det.

I Sverige har vi ungefär 300 000 jägare. Jag tycker inte att det är ett smalt särintresse. Men de som vill att vi ska skjuta ihjäl merparten av våra vargar i Sverige tycker jag har ett smalt särintresse. Det är en väldigt liten men ganska högljudd grupp som argumenterar för det.

Det jag skulle vilja veta är om Moderaterna står bakom det som ändå har varit en av grunderna i svensk rovdjursförvaltning, nämligen att den ska baseras på vetenskapen – vad som är hållbart. Då vill jag fråga: Vårifrån kommer siffran om 170 vargindivider? Vi vet att det fanns ett spann i den borgerliga rovdjurspropositionen från 2012, och i det spannet var 170 individer den absolut lägsta nivån. Man talade snarare om att spannet skulle ses som ett tak.

Vad baserar ni er vetenskap på eftersom du kan ge en siffra, alltså 170 vargindivider? Jag tycker att det låter väldigt lågt ifall man vill ha en hållbar och livskraftig rovdjursförvaltning.

Min andra fråga, apropå det tidigare replikskiftet här, handlar om samexistensen. Det är väldigt viktigt med samexistens, och det är bra att Moderaterna också tycker det. Det är viktigt med förebyggande åtgärder, till exempel att vi kan stängsla in tamdjur mer. Men då behöver vi mer resurser. Vi i Vänsterpartiet anslår mer resurser. Hur mycket mer anslår Moderaterna för att vi ska kunna stängsla in och skydda tamboskap? Jag har faktiskt inte sett någonting från Moderaterna på det området.

Anf. 127 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Jag vill tacka för klargörandet om smala särintressen. Man kunde lätt få bilden att såväl jakt som livsmedelsproduktion och allting räknades in där. Tack för klargörandet!

Moderaterna har sista året sagt 170 vargar. När rovdjurspropositionen antogs pratade vi om 170–270 vargar, men då gällde det ett väldigt stort område. Det området hyser inte varg i dag. Därför är problemsituationen omfattande. I vår motion om rovdjurspolitiken har vi sagt att vargstammen under en tid förmodligen behöver minskas ned till 170, för att sätta ett tal. Det behövs för att återfå en acceptans för vargförvaltningen och börja bygga den från grunden.

I våras dna-säkrades 365 vargar i Sverige. Sedan har de vargarna fått valpar. I dag har vi förmodligen mellan 400 och 500 vargar i Sverige. Det är ganska långt ifrån de 300 som Naturvårdsverket pratar om. Det är extremt långt ifrån de 170 som vi pratar om. Sedan kommer man med ett licensjaktförslag på 24 vargar. Det är inte den bestandsreglerande licensjakt som vi ska hålla på med. I så fall talar vi om helt andra siffror i dag.

Från början talade man till och med om att 100 vargar skulle kunna vara en livskraftig stam i Sverige, när man kunde tillföra genetiskt viktigt material. Därför borde inte 170 under en tid vara för dåligt. Vi ska dessutom plocka med 30–40 vargar som finns i Norge. Då har vi drygt 200 vargar på den skandinaviska halvön. Vi är alldeles övertygade om, och får belägg från Skandulv, att det ska kunna fungera.

Anf. 128 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Här har vi ett ganska bra exempel på hur vanskligt det är när politiker ska gå in och peka ut hur stor vargpopulationen i Sverige ska få vara. Först var det 170, men sedan kunde bara 100 räcka. Och om man plussar på med Norge kunde det kanske vara ännu färre. Det är inte vetenskapligt på något sätt, John Widegren. Dessutom förutsätter alla de siffrorna naturlig invandring av vargar, alltså att den genetiska basen hos den svenska vargstammen stärks. Vi vet att den är väldigt inavlad. Jag har inte sett någonting åt det hållet i Moderaternas förslag.

Jag ställde också en konkret fråga om samexistensen och vikten av mer resurser för att skydda lantbrukare och till de förebyggande åtgärderna. Jag vill veta hur mycket Moderaterna avsätter till exempel för att vi ska kunna stängsla in bättre.

När vi ändå pratar om pengar vill jag ta upp förslaget om snabbare beslut om skydds jakt som Moderaterna står bakom. Jag har ingenting emot att besluten tas snabbare, men den ordning vi har i dag möjliggör för väl-

digt snabba beslut. De gånger det inte tas snabba beslut om skydds jakt handlar det snarare om en resursfråga, skulle jag säga. Kanske behöver länsstyrelserna mer pengar, för att man ska ha tjänstemän som är mer beredda att ta snabba beslut?

Om Sveriges riksdag fattar beslut om fortare skydds jakt behöver det tillföras pengar så att man kan fatta ännu snabbare beslut. Jag vill därför veta hur mycket pengar Moderaterna föreslår i sin budget för att det ska gå snabbare att fatta beslut om skydds jakt.

Anf. 129 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Ett snabbt svar på den frågan är att vi inte har några riktade resurser till det. Däremot matchar vi den höjning till länsstyrelserna som regeringen har lagt fram. Det finns alltså en höjning.

Jag tror att problemet snarare är viljan hos länsstyrelserna att hantera det snabbt och effektivt än ett resursproblem. Jag har inte fått någon signal om att det ska vara resursproblem som ligger bakom möjligheten att hantera skydds jakt på ett snabbare och effektivare sätt. Det tror jag alltså absolut går att hantera.

Jag fick en fråga om att avsätta pengar för rovdjursavvisande stängsel och annat. Om vi till att börja med genomför det som vi har sagt om att minska mängden rovdjur behöver vi kanske inte lägga lika mycket på rovdjursavvisande stängsel. Det får vi se då. Men vi har fortfarande problemet med att rovdjursavvisande stängsel inte fungerar särskilt bra. Jag vet lantbrukare som har fått nötkreatur utjagade från rovdjursavvisande stängsel. De nötkreaturen blir aldrig mer sig själva. Vem ska stå för kostnaden när man inte längre kan hantera de nötkreaturen? De blir nämligen förvildade efter något sådant. Det är intressant att prata om resurser även där.

Det här är inte något som vi kan lägga hur mycket som helst av våra statliga resurser på. Det kostar tillräckligt mycket i dag. Någon här kanske har en siffra på hur mycket vargförvaltningen i Sverige kostar i dag. Det skulle vara intressant att få veta. Vi lägger nämligen väldigt mycket pengar på det i Sverige. Jag tror att det i framtiden finns många viktigare hål att stoppa de pengarna i när det gäller att bekämpa brott, att få fler poliser och att återstarta samhället när vi är ute ur den här pandemin. De pengarna ska inte gå till rovdjursförvaltningen. Där finns tillräckligt med pengar i dag.

Anf. 130 RUNAR FILPER (SD):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet om skydds jakt på varg.

Koncentrationen av varg är problematisk i delar av västra Svealand och södra Norrland. Det är vi nog alla mer eller mindre medvetna om. Inställda licensjakter och svårigheter att beviljas skydds jakt är heta ämnen i de bygder som omfattas. Tillväxten och koncentrationen av vargstammen är en utmaning för djurägare som håller får och annat kreatur då vargangrepp får stora konsekvenser för de enskilda näringsidkare som drabbas. Djurhållning omöjliggörs, eller försvåras åtminstone kraftigt, i områden där familjegrupper och revirmarkerande par etablerar sig. Orsaken är svårigheten att få skydds jakt beviljad, åtminstone snabb skydds jakt om man ens beviljas skydds jakt.

När får och hundar angräps måste jakten vara snabb och effektiv för att inte gå i repris om och om igen. Skydds- och licens jakt på rovdjur måste

fungera snabbt och effektivt när hundar, får och annan tamboskap får sätta livet till, men också när oskygga rovdjur kommer alltför nära bebyggelse och människor.

Begreppet skydds jakt måste också vidgas och i högre grad användas i förebyggande syfte. Snabba åtgärder skulle mildra den upprörda stämning som råder i bygder där rovdjur gått till angrepp och öka acceptansen för de rovdjur som har etablerat sig i bygden med omnejd.

Regeringen måste vidta åtgärder för att skydds jakt på rovdjur ska kunna genomföras snabbt och effektivt när tamdjur hotas. Kanske måste jaktförordningen uppdateras och lagändringar göras. Någoting måste i alla fall göras. År 2015 skrev landsbygdsministern och miljöministern att de skulle se över skydds jakten på varg. En rapport om saken kom från Naturvårdsverket. Men sedan har det varit tyst.

Länsstyrelserna har också olika måttstockar. Viltskadecenter har sina tumregler, som vissa länsstyrelser håller sig till, medan andra tummar lite mer på dem. I Stockholm har det visat sig vara lättast att få skydds jaktansökan beviljad, medan det har varit svårast i Gävleborg, Dalarna och Värmland.

Det är viktigt att jakt- och viltförvaltning fungerar bra då detta är en viktig fråga för många människor i stora delar av landet. För att förstå det här på riktigt krävs nog landsbygdsförankring i dessa frågor, i dialogen med regionala myndigheter, jägarorganisationer, mark- och djurägare och landsbygdsbor i övrigt.

Att sprickan mellan stad och landsbygd håller på att vidgas gör att Sverigedemokraterna vill verka för en myndighetsutövning som håller ihop Sverige. År 2015 riktade miljö- och jordbruksutskottet ett tillkännagivande om en ny jaktmyndighet. Samma partier som i dag står bakom detta utskottsinitiativ låg bakom tillkännagivandet. Men det ligger sedan dess och samlar damm i utredningshögen.

Tidigare i år – jag tror att det var den 29 april – kom ett tillkännagivande om mer licensjakt i områden med högst koncentration av varg. Även detta ligger i utredningshögen, dock endast sedan ett halvår än så länge. Det här gjordes av samma partikonstellation som har lagt förslag om dagens utskottsinitiativ. Risker är uppenbara att även tillkännagivandet om skydds jakt på varg hamnar i samma dammiga hög.

Sverigedemokraterna anser att det är viktigt med en stark lokal och regional förankring vad gäller inflytande och beslutsgång bland de människor som lever och verkar där. Att djurrättsaktivister som åker land och rike runt ska ha rätt att överklaga myndighetsbeslut är beklagligt. Det här finns både i organiserad form och som mer löst sammansatt förekommande.

De sågar ned jakttorn, hotar och misshandlar jägare och sätter sig över lagen om myndighetsbeslut inte går deras väg. Det börjar bli väldigt obehagligt nu. I min värld är det lokalbefolkningen – inte ditresta ekoterrorister – som har starkast röst i sin egen hembygd när det gäller frågor som rör deras djur, näringsverksamhet, hembygd och trygghet.

Sverigedemokraternas politik är att eftersträva minskade konflikter och problem mellan rovdjur och människor på landsbygden med en förvaltning vars syfte är att hålla rovdjursstammarnas antal på en lämplig nivå. Alltför stora stammar slår i slutändan tillbaka mot rovdjuren själva.

Där man tidigare om åren har kunnat idka jakt, friluftsliv och djurhållning kan man i många fall inte längre känna den trygghets- och frihetskänsla man kände en gång i tiden. Alltför ofta oroar man sig över sin jakt- hunds och sina tamdjurs säkerhet. Många barnfamiljer känner också oro över de egna barnens säkerhet utanför hemmet, både under lek och i väntan på skolskjuts. Vargen är ju ingen lekkamrat.

En levande landsbygd med trygga människor och djur är något som kan vara svårt att förena med närvaron av exempelvis flera vargrevir i en och samma kommun. När angrepp på tamdjur och hundar sker har vargen kommit för nära, och skydds jakt måste som sagt verkställas snabbt. Ingen tamdjursägare ska behöva leva med ständig ångest och oro över att förlora sina djur, om det så är får, hundar eller andra tamdjur.

Ingen renägare ska heller behöva förlora slaktintäkter med mera på grund av alltför högt rovdjurstryck. Då renbetesland redan hyser järv, lo, björn och kungsörn finns det inget utrymme för etablering av ytterligare predatorer om rennäringen över huvud taget ska ges en chans att överleva. Möjligheterna att få till stånd skydds jakt inom samebyarnas områden bör också stärkas liksom i andra delar av landet där koncentrationen av rovdjur drabbar människor, deras hundar, tamboskap och näringsverksamhet.

När en ny rovdjurspolitik antogs av riksdagen 2013 beslutades också om målsättningen att rennäringen inte ska behöva tåla högre förluster än maximalt 10 procent av renhjorden. Detta fördes dock inte in i lagstiftningen utan var bara en målsättning. Här måste möjligheten till skydds jakt stärkas. Vargrevir i renbetesland är inte förenligt med målsättningen om procentuell förlust.

I Värmland finns i mina trakter Rackstadreviret som omfattar kommunerna Arvika, Kil och Sunne. Under 2017 och 2018 beslutade Länsstyrelsen i Värmland i fyra olika omgångar om skydds jakt på sex vargar där. Under tiden hann tre hundar dödas och ytterligare tre skadas svårt. Om man hade agerat redan efter den första attacken genom att besluta om att fälla hela reviret hade de flesta hundar levt och varit oskadda i dag. Förhoppningen var att fälla det revirmarkerande paret och därigenom lyckas få ett slut på dödade och skadade hundar.

Så här såg det ut då:

- Den 7 mars 2018: En jämthundshanne rymde under en promenad. Hunden hittades dagen efter dödad av varg i Rackstadreviret i Värmlands län.
- Den 13 november 2017: En finsk stövare dödades av varg i Sunne kommun i Värmlands län.
- Den 27 oktober 2017: En jämthund dödades av varg i Mangskog i Arvika kommun i Värmlands län.

Jag läste visst upp det i bakvänd ordning. Redan året innan dödades faktiskt en hund i reviret.

- Den 15 oktober 2016: En gråhund dödades av varg i närheten av Fredros i Arvika kommun i Värmlands län.

När attacker på tamdjur och hundar sker är alla vargar i ett revir lika stora problemindivider. För att nå effektivitet i skydds jakten ska man eliminera

hela revir och inte enskilda vargar. Detta menar den amerikanska forskaren Diane Boyd.

Det är flockbeteendet som styr, och vargar tar efter vad andra vargar gör. Man löser inga problem med att ta bort enskilda individer när attacker upprepas. Det är naivt att tro att man har löst problematiken för att man har skjutit den varg som har utfört attacker. Att dröja med skydds jakt beslutet och att man tar en varg i taget är för hundar och tamdjur ett helt förödande tänk. Problematiken fortsätter ända till reviret helt enkelt är borta.

Detta har Diane Boyd pekat på. Hon är en mycket erkänd forskare i USA. Hon var på ett seminarium i Vålådalen och berättade om dessa teser.

Vi bör därför nu säkerställa att jakt på ett helt revir tillåts genom att Naturvårdsverket tar fram nya rekommendationer som helt enkelt möjliggör detta. Skydds jakt måste avgöras med snabba beslut. Ingen ska behöva oroa sig över att mista sina djur eller avsluta sin näringsverksamhet.

Fru talman! Ingen jägare som har fått uppdraget att skydds jaga eller eftersöka vilt ska behöva utsättas för hot eller repressalier. Det här är ett stort och växande problem med miljö- och vänsterrörelser som huvudrolls innehavare. De gömmer sig inte bara bakom maskering utan även bakom täckmanteln civil olydnad. Här är det riktigt och nödvändigt att se över sekretessbestämmelserna.

Att tillse att staten tar ett större ansvar för skydds jakt är viktigt. Alla bygder måste behandlas likvärdigt. Alla länsstyrelser måste ha samma kriterier för hur de tillämpar regelverket med initiativ och ansvar för skydds jakten. Man kan enligt gällande regelverk ta initiativ till skydds jakt och därmed ta ansvar för skydds jakten. Länsstyrelserna kan också ta ett ekonomiskt ansvar för skydds jakten, men de behöver agera likvärdigt. Detta måste ses över.

Det skulle behövas fler certifierade besiktningshundar. Jag tror att det finns fem stycken i Sverige i dag. Det finns en stor efterfrågan från både länsstyrelser och privatpersoner. Det vore välkommet om man utredde förutsättningarna för att bekosta utbildningen av certifierade besiktningshundar genom viltskadeanslaget.

Anf. 131 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Runar Filper nämner att det finns ett hat i Sverige. Jag vill verkligen understryka att det aldrig finns någon anledning att hata vare sig vargar, lantbrukare, samer, naturvårdstjänstemän eller för den delen politiker. Vi riksdagsledamöter måste verkligen se till att arbeta mot all form av hat.

Att skydda den vargstam som lever i Sverige är vårt lands ansvar. Det framgår av artskyddsförordningen, FN:s konvention om biologisk mångfald och EU:s art- och habitatdirektiv.

Min fråga till Runar Filper är: Anser Sverigedemokraterna att det är rätt att bryta mot lagstiftningen?

Anf. 132 RUNAR FILPER (SD) replik:

Fru talman! Nej, jag anser inte att det är rätt att bryta mot lagstiftningen. Absolut inte! Vi har lagar och regler, direktiv och konventioner att förhålla oss till. Men kanske har det gjorts en övertolkning av art- och habitatdirektivet. Där står inte att vi ska ha ett visst antal vargar i Sverige.

Däremot ser det direktivet till att vi i Sverige kan ta egna beslut. Det måste vi kunna göra. Sverigedemokraterna vill absolut inte att vi ska styras av EU:s regler och konventioner utan anser att vi måste ha en egen, självständig möjlighet att ta beslut här i Sverige. Vi tycker inte att EU har med jakten i Sverige att göra. Jaktlagen ska regleras i Sverige av svenska politiker och inte från EU och Bryssel.

År 2013 var det sagt 170–270 vargar. Det dröjde dock inte många år förrän Naturvårdsverket beställde ny forskning, och beställer man forskning av rätt forskare får man de resultat man vill. Därför har vi nu en problematik i Sverige där vi inte alls följer det riksdagsbeslut som togs. Vi har också redan 2014 lagt oss på 170 vargar som gynnsam bevarandestatus. Vi vet att Jägarförbundet säger 150 vargar. Vi vet att Skandulvs forskning för länge sedan sa 100 vargar för minsta livskraftiga population. Jägarförbundet lade på 50 så att det blev 150, vilket de tycker är en gynnsam bevarandestatus.

Vi är beredda att se till att den gränsen blir ett beslut i riksdagen, vilket också var mycket nära. Det blev dock ingen majoritet för det, eftersom Centerpartiet drog sig ur.

Anf. 133 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Nu är ju Sverige med i EU, och då bör vi följa den lagstiftning som gäller i EU.

När det gäller forskning är det oerhört viktigt att komma ihåg – det har vi lärt oss av klimatdebatten – att vi inte ska lyssna på endast en forskare, utan vi gör sammanvägda bedömningar av all forskning och ser att många forskare säger någonting. Då kan man komma fram till att det behövs 300 och ännu fler vargar i Sverige plus att det behöver komma in nytt blod i vargstammen vart femte år för att en gynnsam bevarandestatus ska uppnås.

Jag har en fråga som gäller det Runar Filper nämnde angående Nordamerika och den nordamerikanska forskningen. Var dessa vargar på samma sätt som de svenska vargarna genetiskt påverkade och inavlade? Drar man i sådana fall samma slutsats om att skjuta hela revir om man har en genetiskt inavlad vargstam jämfört med om man inte skulle ha det?

Jag har en fråga till. År 2019 skedde cirka 40 angrepp på tamdjur i jordbruket och cirka 20 angrepp på jakthundar. Det fick vi reda på vid den hearing som vi hade. SLU visade också att skadorna halverats trots att vargarna har blivit fler de senaste åren. Hur kan det komma sig?

Anf. 134 RUNAR FILPER (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågorna! Från 2007 till i dag är det 241 hundar som har dödats av varg. Bara i Värmland har 69 hundar blivit dödade. I min hemkommun Sunne är det 13 hundar. I KD-ledamoten Ottossons hemkommun är det 6 stycken, tror jag.

Det är alltså inget litet antal. Hade det satts in snabb skyddsjakt varenda gång hade vi till stor del sparat hundars liv – absolut. Det är stora siffror, men det är ju ingenting mot hur många som har blivit skadade.

När det gäller forskningen här i Sverige svarade Jens Frank på Viltskadecenter direkt på min fråga om det kunde vara nödvändigt att utreda det här med att skjuta ur hela revir i stället för att ta individer en och en att det tyckte han absolut skulle vara bra. Han är alltså med på det som Diane Boyd sa, nämligen att det inte finns någon forskning i dag som pekar på

och som kan bevisa att enstaka individer är problemindivider. Han menade att det är mycket troligt som hon säger, fast det finns ingen forskning på det heller i Sverige.

Maria Gardfjell säger att det inte har skett så många skador i Värmland nu. Det har det såklart gjort. Men antalet hundar som har dödats har kanske inte på samma vis skjutit i höjden som det gjorde ett tag. Åren 2007 och 2008 var det 49 hundar i Sverige som dog, varav 18 i Värmland. Så höga siffror är det inte nu, men det är ändå två tre hundar som dör varje år. Det är två tre hundar för mycket.

Vi tror att om vi jagar ur ett helt revir i stället och snabbt skjuter problemindividerna så är vi av med problemet.

Anf. 135 PETER HELANDER (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet 2020/21: MJU5 *Skydds jakt på varg*.

Centerpartiet föreslog i våras att det skulle bli tryggare, enklare och snabbare att kunna skydds jaga varg. I Sverige har vi två typer av jakt, dels licensjakt som är till för att reglera viltstammarna, dels skydds jakt som är till för att kunna ta bort individer eller grupper av individer som orsakar skada eller som kan orsaka skada.

Centerpartiet anser att en av de viktigaste delarna i att få acceptans för den vargförvaltning vi har i Sverige i dag är att vargar som orsakar allvarliga skador, uppvisar ett onormalt beteende eller uppehåller sig i städer eller tätorter ska kunna skydds jagas med stöd av de nya reglerna och de rekommendationer vi föreslår.

Runar Filper nämnde Rackstadreviret. Även jag hade tänkt ta upp det, men eftersom han redan har tagit upp det går jag inte in på det så mycket. Trots allt kan man konstatera att där ville de ta bort en varg i taget, och de fick ta bort fyra vargar innan flocken till slut splittrades och lämnade området. Man kan alltid fråga sig om det är en rimlig hantering att skador ska kunna fortsätta att uppkomma gång efter gång. Ska hund- och tamdjursägare behöva utstå detta?

Centerpartiet föreslår därför att det ska bli lättare att skydds jaga hela revir och även genetiskt viktiga vargar. Viltskadecenters rekommendationer rörande skydds jakt är, som vi har hört, 15 år gamla och inte längre aktuella, vilket myndigheterna själva lyfter. Det finns faktiskt redan i dag en rättslig möjlighet att fatta beslut om skydds jakt på ett helt revir. Det finns ingenting i lagen som stoppar det. Problemet är i stället att regelverket inte tillämpas på detta sätt. I stället fattas beslut om skydds jakt för en varg i taget, och den sammanlagda processen tar alldeles för lång tid.

Därför krävs en ny praxis och nya rekommendationer som tydligt möjliggör att beslut om skydds jakt i samband med upprepade skador kan omfatta alla vargar i den skadegörande flocken. Vi tycker också att skydds jakt på genetiskt viktiga vargar ska kunna ske med hänsyn till allmän hälsa och säkerhet och av andra tvingande skäl som har ett överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär.

Skydds jakt ska, till skillnad från licensjakt, inte behöva ta hänsyn till den genetiska statusen hos den varg som orsakar skada. Att ha olika måttstockar på vilken skada som en genetiskt viktig varg och en icke genetiskt viktig varg får orsaka rimmar illa med hela syftet med skydds jakt. För att

undvika att beslut om skyddsjakt behöver fattas är det förebyggande arbetet förstås viktigt.

Det är redan i dag möjligt att bevilja skyddsjakt på en art som ännu inte har uppnått gynnsam bevarandestatus så länge skyddsjakten inte försvårar möjligheten för arten att på längre sikt uppnå denna status. Därför föreslår Centerpartiet i detta betänkande att Naturvårdsverket ges i uppdrag att ta fram nya rekommendationer för skyddsjakt på varg i enlighet med vårt förslag.

Fru talman! Centerpartiet vill att det ska gå snabbare och bli enklare att ansöka om skyddsjakt. För de människor som får ta konsekvenserna av den förda vargpolitiken är det viktigt att länsstyrelserna, när angrepp är på väg att ske eller har skett, agerar skyndsamt för att hindra angrepp eller förnyade vargangrepp. Därför bör beslut om skyddsjakt kunna fattas på ett enkelt sätt under vissa givna former.

I rovdjurspropositionen från 2013 fastslås att vargens förekomst i län med fäbodbruk, intensiv fårskötsel eller skärgårdar ska begränsas till de områden där den gör minst skada. Detta borde innebära att skyddsjakt snabbt ska beviljas dels i dessa områden, dels i områden med stor djurhållning. Och detta ligger i linje med vad som gäller för renskötselområdet. Varför ska varg tolereras inom områden med djurskötsel när vi är helt överens om att vargen inte ska finnas i renskötselområdena? Om det rör sig om en varg som orsakar stor skada ska ett snabbt beslut om skyddsjakt kunna fattas oberoende av den genetiska statusen hos vargen.

Fru talman! Centerpartiet vill säkerställa möjligheten att begära sekretess för att undvika att personer utsätts för hot och våld. Det är redan i dag möjligt att sekretessbelägga uppgifter i samband med skyddsjakt. Denna möjlighet utnyttjas dock i varierande grad beroende på vilken myndighet som beslutar. Enligt vår mening ska den som ansöker om skyddsjakt eller utför skyddsjakt kunna få sina personliga uppgifter belagda med sekretess om man så begär. Själva besluten om skyddsjakt och motiveringarna ska förstås inte vara föremål för sekretess.

Fru talman! Statens ansvar för skyddsjakt behöver förtydligas. De stora rovdjuren är statens vilt, och det är rimligt att staten tar ett större ansvar för de skador som rovdjur orsakar. Länsstyrelsen kan enligt gällande regelverk ta initiativ till skyddsjakt och därmed ta ansvar för skyddsjakten, och länsstyrelsen kan också ta det ekonomiska ansvaret för skyddsjakten – vilket också händer. De möjligheterna borde användas mer frekvent. I dag vet vi att det är stor skillnad mellan de olika länsstyrelserna i fråga om att tillämpa regelverken. Själva skyddsjaktens genomförande ska dock hantearas av lokalt godkända jägare som har kännedom om de marker och det vilt där skyddsjakten bedrivs.

Fru talman! Vi vill se över certifieringen av hundar som kan säkerställa vargangrepp. I dag finansieras de rovdjurskunniga besiktningspersonernas verksamhet av viltskadeanslaget. Det finns ett behov av att certifiera fler hundar som kan säkerställa att det har skett ett vargangrepp. Vi vill uppdra åt regeringen att utreda förutsättningarna för att bekosta utbildning av certifierade hundar genom viltskadeanslaget.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att hanteringen av den rådande rovdjurspolitiken på framför allt varg har skapat ett förtroende- och tillitsgap mellan dem som tillämpar lagstiftningen och dem som drabbas av den. De förslag som Centern lägger fram för skyddsjakt är en liten pusselbit för

att återskapa tilliten. Det kommer att behövas mycket mer. Det sammanlagda rovdjurstrycket måste minska på flera områden i Sverige. Det är inte rimligt att vissa begränsade geografiska områden ska bära en så stor del av den svenska rovdjursstammen. Därför bör licensjakten öka i det mellan-svenska förvaltningsområdet, som i dag rymmer mer eller mindre alla vargar i Sverige. Det är rimligt att minska antalet vargar i detta område till 170. Om Sverige och Norge samförvaltar vargstammen kommer vi också att klara av de av riksdagen uppställda målen för vargförvaltningen.

Anf. 136 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till Peter Helander.

Peter Helander säger att det finns två typer av vargjakt. Jag räknar till tre. Vilka typer av vargjakt anser Peter Helander att det finns?

Peter Helander säger också att skador uppkommer gång efter gång i vissa sammanhang, och han hänvisar till ett exempel där man beviljat skydds jakt på varg men fick bevilja ny skydds jakt på varg. Finns ett stöd för det förslag som Miljöpartiet anser är viktigt, nämligen att i större utsträckning och mer systematiskt ta dna-prover på vargarna för att identifiera vilken vargindivid som man ska skydds jaga?

Min tredje fråga handlar om Centerpartiets önskan om att jaga genetiskt viktiga vargar med hjälp av skydds jakten. Varför? Hur påverkar det vargens gynnsamma bevarandestatus?

Anf. 137 PETER HELANDER (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Maria Gardfjell för frågorna.

Det finns två typer av jakt, även om jag vet att Maria Gardfjell är ute efter en tredje typ. Det finns skydds jakt, och det finns licensjakt. Det är den uppdelning som finns i Sverige. Enligt EU finns ingen typ av skydds-jakt. Skydds jakt och licensjakt delas inte upp på något sätt inom EU, utan det är jakt.

Sedan var det uttrycket gång efter gång. Det var ett bra exempel från Rackstadreviret om hur illa det kan gå när vi inte tar bort ett helt revir på en gång. Ta bort revir har vi gjort tidigare, exempelvis vid licensjakter. Vi plockar ibland bort hela revir.

Jag menar att om det är fråga om upprepad stor skadegörelse ska man blocka bort hela reviret. Maria Gardfjell vet att en vargflocks beteende sprider sig inom flocken. När alfaparet lär sina valpar att jaga på ett visst sätt fortsätter de att göra det. Det är inte så att en varg lär sig att krypa under ett rovdjursstängsel och att de andra inte förstår det. Lär sig en lär sig alla andra.

Därför är det viktigt att vi vid vissa tillfällen, vid stora skador, ska kunna plocka bort ett revir. Det är inte något som ska användas generellt hela tiden.

Det är väl jättebra att ta dna-prov på individer. Jag har inget emot vargstängsel, rovdjursstängsel, att ta dna-prover, att jobba förebyggande och så vidare, men i vissa fall när det finns ett vargrevir som orsakar stor skada ska man kunna ta bort hela reviret. Det går att göra redan i dag enligt lagstiftningen.

Sedan var det frågan om att skyddsjaga genetiskt viktiga vargar. Det kommer inte att vara så att vi letar efter genetiskt särskilt viktiga vargar. Skyddsjakten är till för att ta bort de individer som orsakar stor skada. Att låta en genetiskt viktig varg fortsätta orsaka stor skada bara för att den är genetiskt viktig rimmar inte alls med begreppet skyddsjakt.

Prot. 2020/21:42
26 november

Skyddsjakt på varg

Anf. 138 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Det finns två typer av vargjakt, säger Peter Helander. Jag tog upp WWF i mitt anförande, som säger att vi måste bryta den utbredda tystnadskultur som råder om brott mot stora rovdjur. Fler brott måste anmälas och förövare lagföras, annars hotas i förlängningen rättsstaten och demokratin. Den illegala jakten ska därför bekämpas kraftfullt av myndigheterna tillsammans med övriga aktörer i samhället. Det är genom att inte prata om den tredje jaktformen, den illegala jakten, som vi låter tystnadskulturen breda ut sig.

Peter Helander har varit med på en hearing där forskare, myndigheter, departement och organisationer har berättat om hur utsatt den svenska vargstammen är genetiskt, om att alla vargar i Sverige är så genetiskt inavlade att det i praktiken är syskon som parar sig med varandra och får valpar. Det är mycket allvarligt. Därför måste vi vara rädda om de genetiskt viktiga vargarna, inte rädda för dem, och därför är det anmärkningsvärt att Centerpartiet vill jaga de genetiskt viktiga vargarna.

Anf. 139 PETER HELANDER (C) replik:

Fru talman! Jag blir lite förbluffad över att Maria Gardfjell anser att illegal jakt är en jaktform. Illegal jakt är en brottslig verksamhet, ingen jaktform. Licensjakt och skyddsjakt är jaktformerna som finns i Sverige. Jag har inte hört någon i kammaren stå bakom illegal jakt. Det är väl ett mål att vi ska undvika all illegal jakt vi kan.

Alla i miljö- och jordbruksutskottet var överens om att hålla hearingen. Många organisationer bjöds in. Det var en heldag där alla fick prata 15–20 minuter vardera. Vissa av organisationerna var speciellt inbjudna av Maria Gardfjell och Miljöpartiet. Så fungerar det, det vill säga att man bjuder in de organisationer och forskare som stöder ens egna teser. Det finns andra organisationer och forskare som pratar om andra saker.

När vi i riksdagen fattade beslutet om 170–270 vargar baserade det sig på 100 livskraftiga individer som kunde reproducera sig. För att få fram 100 livskraftiga reproducerande individer behöver vi 170 vargar. Sedan tog vi till ett säkerhetsgrepp och lade till ytterligare 100, det vill säga 170–270.

Nu kan inte Maria Gardfjell svara, annars hade jag kunnat fråga hur många vargar vi har i dag. Naturvårdsverket säger att vi har 350 vargar, dna-spårade vargar. Då säger normmännen att 10 procent inte hittas. Norge har 90 vargar. Alltså har vi 450 vargar i Sverige, plus 10 procent som inte hittas plus alla de vargar som fötts under våren. I Dalarna ökade antalet vargar från 2019 till 2020 från 35 till 65, en snabb ökning.

Det är klart att vi inte ska ta bort de genetiskt viktiga vargarna. Vi ska se till att det kommer in fler vargar så att vi kan hålla nere stammen. Det är också ett mål som Centerpartiet har.

Anf. 140 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att för ovanlighetens skull yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna. Det känns väldigt speciellt att för en gångs skull få göra det.

Varför står vi här i dag och diskuterar skydds jakt? Jo, det är av den enkla anledningen att vi i Sverige i dag inte har en rovdjursförvaltning som är värd namnet. Vi har inte en rovdjursförvaltning som tar hänsyn till de höga koncentrationer av rovdjur som vi har i vissa delar av vårt land.

Som vi hörde här tidigare gav vi i våras ett tillkännagivande som byggde på en motion från Kristdemokraterna om att öka licensjakten i områden med höga koncentrationer. Det har inte hänt någonting – fram till i går, då jag noterade att regeringen åtminstone ämnar ta bort de länsvisa miniminivåerna. Det hörde vi att Isak From nämnde i sitt anförande.

Fru talman! I rovdjurspolitiken och framför allt vargpolitiken har vi gått från dike till dike. 1965 var vargen fredlös. 1966 var den fridlyst. I stort sett ända sedan dess har den varit fridlyst.

Av flera orsaker måste vargen jagas. Vi hör i dag mycket om vargens beteende – att dess beteende är onaturligt. Det är inte alls onaturligt. Vi har en vargstam som inte har blivit jagad, och därmed är vargen inte rädd för människan. Den har inte lärt sig att människan är en fiende, och därmed är det ytterst naturligt att vargen stryker över gårdsplaner och går längs med djurhagar och så vidare. Där finns det dessutom mat – mat som är mycket lätt att få tag i eftersom den är instängd.

Varför har vi då ingen fungerande rovdjursförvaltning? Den största orsaken, fru talman, tror jag är urbaniseringen. Vi lever längre och längre från naturen. Det gör att allt fler saknar förståelse för hur det är att leva på landsbygden i allmänhet och med rovdjur i synnerhet.

Som vi hörde här tidigare har Värmland, som utgör 4 procent av Sveriges yta, enligt den senaste inventeringen en fjärdedel av hela den skandinaviska vargstammen. Är det någon som är förvånad över att det blir skador? Är det någon som är förvånad över att det blir konflikter?

Det blir ingen votering om detta i dag eftersom klockan är så pass mycket. Men nästa vecka när beslutet ska fattas är de som då är här och voterar med om att fatta ett beslut som i alla fall till en del formar vilket Sverige vi vill ha och vilken svensk landsbygd vi vill ha.

Vill vi ha en levande landsbygd med allt vad det innebär? Vill vi ha en landsbygd med betande mular som ser till att vi har hög biologisk mångfald? Vill vi ha en landsbygd med producenter av mat och material som ersätter CO₂-intensiva material? Vill vi ha en landsbygd som ger livskvalitet och bedriva verksamheter såsom djurhållning och jakt under trygga former? Eller vill vi ha en landsbygd som är ett stort Skansen?

Som vi hörde här tidigare tar betänkandet upp fem punkter. Jag kommer inte att rabbla upp dem igen; det är redan gjort. Men skydds jakt i Sverige är reglerat i 23 § jaktförordningen. Där står bland annat om ”hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön”. Det är en av hänsynen man ska ta när man ska bevilja skydds jakt.

Jag noterar att Viltskadecenters riktlinjer, som man följer i detta, inte stämmer helt överens med det som står i 23 § jaktförordningen. Som vi hört tidigare är riktlinjerna dessutom 15 år gamla och inte längre aktuella, vilket man själv säger. De skrevs i en annan tid, när vi hade helt andra koncentrationer av varg.

Vargen är ju ett hunddjur, och de är mycket lättlärd. De lär dessutom av varandra. Om en familjegrupp börjar ge sig på tamdjur hjälper det föga att ta bort *en* varg. Som vi hörde i ett tidigare inlägg lär de av varandra, så när alfaparet har lärt sig hur man jagar fortsätter avkomman på samma sätt. Det är ofta ensamma djur, som inte har möjlighet att jaga i flock, som tar enkla byten.

Rackstadreviret hoppar jag över, fru talman, för det beskrev Runar Filper ganska ingående. Men som en förlängning av det är det så att om det fattas beslut om skyddsjakt för en varg i taget, då tar den sammanlagda processen för lång tid. Därför krävs en ny praxis och nya rekommendationer som gör det betydligt enklare så att vi får stopp på de upprepade skadorna.

När vi tidigare diskuterat det här i utskottet har vi pratat om Tyskland. Där har vissa delstater gjort en annan tolkning. Där går man in och plockar bort vargar och till och med hela revir tills skadorna upphör. EU har inte agerat på detta. Annars är ju vi i Sverige väldigt duktiga på att gömma oss bakom EU. Det är en favoritgren vi har – vi skyller gärna på EU. Om det sedan håller hela vägen är inte så noga, men det är lätt att skylla på EU.

Fru talman! Ska vi få acceptans för rovdjuren och rovdjursförvaltningen måste vi ta människors problem på allvar och inte sätta ett storstadsfokus på frågorna. Om man negligerar problemen, negligerar människors upplevelser och känslor, och sedan blir förvånade över den förkastliga illegala jakten – ja, fru talman, då har man inte förstått. Det här berör människors vardag, och det berör människors vardag djupt.

Vi har ganska många forskningsrapporter, varav en är väldigt ny, som är tydliga med att om vi vill minska den illegala jakten ska vi öka den legala. Ge människor makt över sina liv! Illegal jakt är ett otyg som förstör för oss laglydiga människor. Därför måste vi göra det vi kan för att få bort den. Ett sätt, som också forskningen stöder, är att öka legal jakt.

Skyddsjakt ska inte behöva ta hänsyn till den genetiska statusen hos vargen som orsakar skada. Att ha olika måttstockar för skador som en genetiskt viktig varg och en icke genetiskt viktig varg gör rimmar illa med syftet med skyddsjakt.

I Norge kallar man det skadedyrfelling, och det är just vad det är – man tar bort skadedjur.

Som vi hört tidigare i debatten är det många som har åsikter om det här. Men det är inte föreningsliv eller naturvårnsorganisationer som äger tolkningsföreträde av direktivet; det är politikerna i medlemsländerna och EU-domstolen.

Det finns undantag från skyddsbestämmelserna kring varg i § 16, där man skriver om socioekonomi, människors trygghet, kultur och så vidare. Direktivet sätter inte vargen före människan. Det består av 13 sidor, som man sedan har förvänskat till tusentals sidor som dessutom aldrig helt har prövats i domstol.

I dag ser vi att möjligheter till skydds jakt inte tolkas utifrån direktiv eller EU-rätt utan tyvärr ofta utifrån olika personers och organisationers synpunkter och åsikter. Var är rättssäkerheten, fru talman?

Jag noterar att min tilldelade talartid har gått ut. Därför vill jag avsluta med att säga att vargen är statens vilt, och den förvaltas väldigt begränsat. Det är inte alls som med flera andra arter som också är statens vilt, där vi har en reell jakt. Gör statens vilt skada är det inte mer än rätt att staten står för kostnaderna. Den föder ju upp varg på andra personers egendom. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 december.)

§ 10 Riksrevisionens rapport om statliga åtgärder för fler miljöbilar

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21: MJU3
Riksrevisionens rapport om statliga åtgärder för fler miljöbilar (skr.
2019/20:170)
föredrogs.

Anf. 141 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Klimatutmaningen är på riktigt. Här och nu ser vi effekterna i form av mer extremväder, torka och översvämningar. Tillsammans måste världens länder nå Parisavtalets mål och hejda den globala uppvärmningen. Politiken har ett ansvar att lägga fokus på rätt saker, som faktiskt bidrar till minskade utsläpp. Klimatet har varken tid eller råd med annat.

Inom ramen för Parisavtalet har vi våra svenska klimatmål: att Sverige ska vara klimatneutralt 2045. Vad gäller utsläppen från transportsektorn ska de minska med 70 procent till 2030.

Här saknar jag ett samlat grepp från regeringen. Vi vet till exempel att räckviddsångesten är avgörande när människor funderar på om de ska våga köpa en elbil. Människor litar inte på att det finns laddmöjligheter så det räcker för att ta sig till arbetet eller stugan eller på andra sätt få ihop vardagen. Så här i början av ett teknikskifte har staten ett särskilt ansvar för att få igång en utbyggnad av laddinfrastrukturen och inte minst åtgärda vita fläckar där marknadskrafterna inte räcker till.

I Moderaternas budget satsar vi därför 1 miljard årligen på att bygga ut den publika laddinfrastrukturen för både personbilar och tyngre bilar – dubbelt så mycket som regeringen. Stödet är teknikneutralt för att det ska kunna användas till laddstationer, elvägar och även tankstationer för fossilfri vätgas.

Under en övergångsperiod kommer också biobränslen att vara helt avgörande. Där satsar vi 1 miljard på ett särskilt grönt bränslestöd för att få igång den inhemska produktionen av biobränslen, vilket blir ett utmärkt komplement till den reduktionsplikt som många i denna kammare står bakom.

Dessutom har vi en politik för att säkerställa att vi kan möta behovet av upp till 60 procent mer el till 2045 för att vi ska klara av den klimatomställning vi står inför.

Men, fru talman, i dag diskuterar vi ett annat konkret styrmedel för omställning av transportsektorn, nämligen bonus–malus. Vi kan konstatera att Riksrevisionens kritik är svidande. Den kan läggas till omfattande tidigare kritik från andra expertmyndigheter. Konjunkturinstitutet tycker till exempel att systemet har så många brister att det borde avskaffas.

Flera av dessa brister pekar Riksrevisionen på i sin rapport. Det saknas konsekvensanalyser för miljön och samhällsekonomin. Kostnaden för utsläppsminskningarna är väldigt hög. Det finns en ryckighet i utformningen, med ständigt föränderliga regelverk. Systemet går i otakt med EU-lagstiftningen, som redan har tvingande krav på fordonstillverkare att minska utsläppen från nya bilar. Stöden är ojämnt fördelade i landet. Och, slutligen, en hög export av subventionerade miljöbilar ökar väsentligt, skriver man, den samhällsekonomiska kostnaden för att minska utsläppen.

Inte minst exportfrågan är oerhört central. Därför riktar utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att man skyndsamt måste åtgärda problemet med exporten av miljöbilarna. Sedan bonus–malus-systemet infördes har 900 miljoner kronor betalats ut för miljöbilar som exporterats. År 2018 gick närmare 7 procent av alla nya elbilar som såldes på export, merparten till Norge, enligt Trafikanalys. Den svenska bonusen subventionerar alltså norska elbilar samtidigt som den bidrar till att minska utbudet av elbilar på den svenska begagnatmarknaden.

Effekterna på utsläppen i Sverige är stora. Enligt beräkningar från Chalmers Industriteknik har Sverige gått miste om utsläppsminskningar på närmare 200 000 ton koldioxid. Klimatutmaningen är förvisso global, så vi välkomnar utsläppsminskningar var de än sker. Men det är inte rimligt att svenska skattebetalare subventionerar miljöbilar i andra rika länder.

Regeringens svar på kritiken är inte tillräcklig. Det förslag för att minska exporten av elbilar som är ute på remiss har fått kraftig kritik. Regeringen har föreslagit ett exportstopp under de första fem åren samt att det är den första ägaren som ska bli återbetalningsskyldig om detta inte efterlevs, oavsett vem som exporterar bilen.

Helt klart är att regeringen behöver titta på andra alternativ, även om jag är ödmjuk inför att detta är en svår frågeställning. Såväl 2030-sekretariatet som Konjunkturinstitutet med flera har fört fram olika varianter. Men klart är att regeringens förslag lägger ett orimligt ansvar på den första köparen.

Från Moderaternas sida anser vi att bonus–malus-systemet kräver stora förändringar och i realiteten bör ersättas med ett nytt styrmedel som är mer kostnadseffektivt och leder till större utsläppsminskningar.

Konjunkturinstitutet har tidigare framfört följande kritik: Systemet är inte kostnadseffektivt, det är dyrt, det styr inte direkt mot minskade utsläpp och det har liten inverkan på utsläppen till 2030. KI beskriver hur bonusen ges till bilar som orsakar koldioxidutsläpp. Systemet styr inte primärt mot minskade utsläpp utan mot ökad bränsleeffektivitet, vilket stimulerar till ökat bilåkande, som i sin tur riskerar att leda till ökade utsläpp.

KI hänvisar dels till tidigare forskning, dels till Frankrike, som har infört ett liknande system som resulterat i att körsträckorna ökat i sådan grad att det medfört ökade nettoutsläpp av koldioxid. Enligt KI borde systemet allra helst avskaffas och i andra hand modifieras.

Moderaterna tittar på hur man skulle kunna göra om systemet eller ersätta det med något annat, men till dess gör vi den största satsningen i modern tid för att bygga ut laddinfrastrukturen i hela Sverige. Vi satsar 1 miljard årligen, dubbelt så mycket som regeringen, för att bygga ut en infrastruktur som ska göra att människor i hela landet vågar köpa den där elbilen. Det gäller även en infrastruktur för de tyngre lastbilarna.

Vi satsar som sagt 1 miljard årligen på ett grönt bränslestöd för att få igång den inhemska produktionen av biobränslen. Men vi vill också se regelförändringar som möjliggör för kommuner att ha lägre parkeringsavgifter för miljöbilar och särskilda parkeringsplatser för bilpooler, för att nämna några exempel.

Fru talman! Klimatfrågan är på riktigt, och vi behöver minskade utsläpp här och nu. Klimatet har inte tid eller råd med symbolpolitik som inte minskar utsläppen i den takt som krävs. Därför är, menar jag, kritiken från Riksrevisionen, Konjunkturinstitutet med flera mycket allvarlig.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nummer 1.

Anf. 142 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi Riksrevisionens granskning av de statliga åtgärderna för att få till stånd fler miljöbilar. Man skulle också kunna kalla det: Riksrevisionen skriver om exempel på fantastiskt dålig klimatpolitik. Det är nämligen vad detta är.

Bonus–malus-systemet och de tidigare stödsystemen har utvärderats av en lång rad instanser. I fjol utvärderade Konjunkturinstitutet bonus–malus-systemet, och tillsammans med Riksrevisionen har man kommit fram till en hel del saker. Slutsatserna är att systemet uppvisar brister i kostnadseffektivitet, är förknippat med rekyleffekter som stimulerar till ökat bilåkande och fördröjer förnyringen av fordonsparken, särskilt vad gäller de allra största, utsläppsintensiva bilarna. Man konstaterar vidare att det är svårt att finna välgrundade motiv till systemets existens och att analysen visar att bonus–malus har liten inverkan på utsläppen samt att systemet bör fasas ut.

Man uttalar sig även om de fördelningspolitiska effekterna. Där finner man att det är sannolikt att systemet gynnar höginkomsttagare i storstäder som hade kunnat tänkas köpa liknande bilar även utan stöd.

Vi har alltså ett straff- och stödsystem för nya bilar som inte minskar utsläppen, för med sig samhällsekonomiska kostnader och gynnar höginkomsttagare i storstäderna. Det är ett system som subventionerar borsvds bil men som straffar barnfamiljen som köper en ny Dacia.

Fru talman! Detta system är inte unikt för Sverige. Uppenbarligen finns dessa system i olika rika västländer, och utvärderingarna visar ungefär samma sak, nämligen att det blir väldigt dyrt och att nyttan är liten. Man kan titta på Norge, som i dag spenderar enormt mycket pengar på sin elbilspolitik, vilket bland annat har lett till att folk köper och äger fler bilar än tidigare. Man har behållit den bensindrivna bilen och lagt sig till med ytterligare en bil. Det motverkar såklart det faktum att elbilarna orsakar lägre utsläpp under sin livstid om man i stället skaffar fler bilar och kör längre sträckor.

Statens uppgift i det här fallet bör snarare vara att satsa på infrastrukturen. Det handlar om laddinfrastruktur och om en slagkraftig vätgasstrategi. Där ligger vi i Sverige långt efter. I stället har vi satsat på dessa dåliga lösningar.

Fru talman! Låt mig gå in lite mer specifikt på just Riksrevisionens rapport och den kritik som vi har framfört i vår följdmotion. Kritiken från Riksrevisionen är ju omfattande, och som brukligt när det handlar om klimatpolitik är konsekvensanalyserna bristande eller helt enkelt icke-existerande. Riksrevisionen konstaterar att kostnaderna för systemet är höga. De är ojämnt fördelade över landet. Man har också misslyckats med att skapa långsiktiga och förutsägbara villkor, vilket också kan ses i det nyligen remitterade förslaget om att bonusen skulle göras om så att den förste att köpa bilen kan bli återbetalningsskyldig. Det skulle komma att skapa väldigt stor oförutsägbarhet, och förslaget har orsakat mycket missnöje bland en hel del instanser. Man vill alltså göra systemet än mer oförutsägbart än det är.

Fru talman! Övergripande konsekvensanalyser inklusive samhällsekonomiska konsekvenser har inte gjorts eller har gjorts knapphändigt och inte tillställts riksdagen. Riksrevisionen skriver att möjligheten för riksdagen att fatta välinformerade beslut har försvårats på grund av detta. Till och med de miljömässiga konsekvenserna är knapphändigt belysta eller inte belysta alls i hälften av underlagen.

De samhällsekonomiska kostnaderna har varit höga sett till kostnad per minskad enhet koldioxidutsläpp. Kostnaderna har inte fördelats jämnt. De har gynnat förmånsbilar mer än privatbilar och boende i storstadskommunerna mer än landsbygdsbor.

En ytterligare och oförutsedd kostnad för samhället har uppstått i och med att många bilar har sålts vidare till framför allt Norge, varvid bidragskostnaden har drabbat svenska skattebetalare medan bilens relativa klimattyta tillgodoräknas ett annat land.

Långsiktiga och förutsägbara villkor för köp och innehav av nya bilar har inte skapats. Återkommande regelförändringar, ofta med kort varsel, har skapat osäkerhet. För många av styrmedlen saknas en tydlig plan för utveckling respektive avveckling.

Regeringen redovisar ingen ambition att göra konsekvensbedömningar av hur stödet till miljöbilar respektive de ökade kostnaderna för andra bilar har slagit inom olika inkomstgrupper eller i olika delar av Sverige, trots att det är tydligt i Riksrevisionens rapport att de människor missgynnas som inte har tillgång till förmånsbilar och inte har råd att köpa elbil. Regeringen meddelar inga konkreta planer för hur systemet ska kunna bli mer kostnadseffektivt, långsiktigt och förutsägbart.

Vi anser därför att regeringen bör visa intresse för åtgärdernas miljömässiga effektivitet och konsekvenser, inte minst fördelningseffekter mellan regioner och inkomstgrupper, genom att se till att låta genomföra just sådana analyser.

Med anledning av detta yrkar jag bifall till reservation 2.
(Applåder)

Anf. 143 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Låt mig inleda med att säga att det är bra att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör åtgärda problemet med export av miljöbilar. Dagens system är dyrt, skapar brist på legitimitet och motverkar syftet med systemet. Vi måste därför förändra dagens system.

Fru talman! Vi är alla medvetna om behovet av att ställa om infrastrukturen till mer miljövänliga transporter. Vi har också antagit ett väldigt högt mål när vi arbetar för att CO₂-utsläppen inom transportsektorn ska minska med 70 procent till 2030. I våra grannländer har man lagt målet vid 50 procent till 2030, och EU talar om ett totalt mål om att CO₂ ska minska med 55 procent till 2030. Jag ämnar inte i dag värdera huruvida vårt mål är realistiskt med tanke på att det enbart är tio år kvar till 2030. Vi kan dock konstatera att varken EU eller våra grannländer har valt att ha samma mål.

Regeringens klimatpolitik har fått upprepad kritik från flera tunga expertinstanser. Senast i raden är Riksrevisionen, som har gjort en genomgång av statliga åtgärder för miljöbilar. Särskilt skarp kritik har riktats mot dagens bonus–malus-system. Tidigare har Konjunkturinstitutet dömt ut reformen för att den är dyr och inte styr direkt i riktning mot minskade utsläpp. Denna kritik upprepas i Riksrevisionens rapport. Det görs nu en översyn av systemet, och det är bra.

Kristdemokraterna anser att dagens ineffektiva system bör ersättas med ett nytt styrmedel som är mer kostnadseffektivt och leder till större utsläppsminskningar. I stället för nuvarande system har Kristdemokraterna pekat på behovet av ett omtag, där man ser över hela fordons- och bränslebeskattningen för att på så sätt skapa den miljönytta som vi vill uppnå med bonus–malus-systemet samtidigt som man skapar en mer rättvis beskattning mellan stad och land och får en bättre miljöstyrning av trafiken över dygnet.

Fru talman! Det är ett problem att begagnade elbilar, laddhybrider och gasbilar exporteras till Norge och Tyskland. Detta beror på att det i Sverige, tack vare bonus–malus, är förmånligt att köpa en ny miljöbil. En följd av detta har blivit att andrahandsmarknaden utvecklas sämre i Sverige. Den stora exporten av fordon med låga utsläpp har sammantaget lett till att det totala snittutsläppet från personbilar har ökat.

Fram till dess att det finns en helt ny modell bör bonusdelen i bonus–malus-systemet förändras, så att den betalas ut successivt under en flerårsperiod, vilket gör det mindre intressant att exportera miljöbilar. Vi behöver en ny och bättre miljöpolitik på fordonsområdet. Dagens system får allvarlig kritik, och jag kan själv vittna om att när man köper ny bil uppstår ett samtal om beskattning vid val av olika bilar.

För egen del bytte jag bil för en tid sedan. Jag blev då rekommenderad att köpa en något äldre bil, och på så sätt fick jag en lägre skatt och ändå en bil som motsvarade mina behov. Det var aldrig tanken att bonus–malus-systemet skulle resultera i att bilparken blir äldre och att nya miljöbilar går på export. Det behövs därför en översyn.

En annan fråga som behöver ses över är hanteringen av lätta lastbilar. I dag beskattas mindre lastbilar på ett oskäligt sätt, vilket gör det dyrt för mindre företag som redan har små marginaler. Vidare behövs en översyn av hanteringen av husbilar, som i dag får en extremt hög beskattning trots att de inte står för någon stor andel av CO₂-utsläppen.

Fru talman! Jag står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 1.

Prot. 2020/21:42
26 november

Anf. 144 MARLENE BURWICK (S):

Fru talman! Klimatförändringarna är här och nu. Vi måste göra allt vi kan för att ställa om samhället och nå nettonollutsläpp 2045.

En av de viktigaste åtgärder som vi måste klara av i närtid är att ställa om transportsektorn och få ned utsläppen med 70 procent till 2030. Vi måste ändra våra beteenden och effektivisera transportererna på olika sätt och använda oss av cykel och kollektivtrafik där så är möjligt. Vi måste ändra bränslet och ställa om till mer biodrivmedel. Till det har vi reduktionsplikten. Och vi måste underlätta teknikutveckling och få in mer miljövänliga bilar på marknaden.

Huvudmotivet för bonus–malus-systemet är just det: att få in mer miljövänliga bilar på marknaden. För att nå klimatmålen behöver vi en kombination av styrmedel, inklusive styrmedel som stöder introduktion av ny teknik. Bonus–malus-systemet kompletterar de mer generellt verkande drivmedelsskatterna och bidrar till att minska transportsektorns oljeberoende och klimatpåverkan.

Riksrevisionen har i detta ärende granskat flera olika reformer som sträcker sig fyra mandatperioder bakåt i tiden. I granskningen kan vi läsa att det endast är bonus–malus-systemet, som infördes 2018, som har analyserats på ett mer systematiskt sätt. Riksrevisionen lyfter upp vikten av konsekvensanalyser, och jag kan bara hålla med. Och regeringen konstaterar att införandet av bonus–malus-systemet föregicks av en offentlig utredning, där underlag till konsekvensanalyser togs fram.

Riksrevisionen efterlyser också en jämförelse mellan styrmedel och menar att de samhällsekonomiska kostnaderna för bonus–malus är relativt höga.

Det huvudsakliga syftet med bonus–malus och även dess föregångare är att stimulera introduktionen av nya bilar med låg klimatpåverkan. Successivt skärpta introduktionsstöd kan tillsammans med andra styrmedel bidra till en ökad försäljning och användning av nya bilar med en låg klimatpåverkan och kan därmed utgöra betydelsefulla kompletterande styrmedel. Dessa styrmedel ska därför ses som ett komplement snarare än ett alternativ till andra styrmedel i klimatpolitiken, som exempelvis koldioxidskatten.

Det är grundläggande för klimatpolitiken att sätta ett pris på utsläppen, det vill säga principen att förorenaren betalar. Ett pris på koldioxid kan kompensera för att marknaden inte väger in kostnaderna för utsläpp av växthusgaser på ett sätt som hindrar klimatförändringarna. Däremot kompenserar det inte för andra så kallade marknadsmisslyckanden, som faktiskt kan behöva hanteras med andra styrmedel.

Regeringen delar därför bedömningen i Klimatpolitiska rådets rapport 2020: att EU:s handelssystem för utsläppsrätter och den svenska koldioxidskatten har en grundläggande betydelse men att de kan behöva kompletteras med andra, riktade styrmedel.

Det hade därför varit välkommet om Riksrevisionen hade gjort en fördjupad analys av hur dessa styrmedel samverkar med och påverkar andra styrmedel inom området. Vi kan notera att det finns styrmedel för att främja en introduktion av bland annat eldrivna bilar i flera andra EU-

*Riksrevisionens
rapport om statliga
åtgärder för fler
miljöbilar*

länder. Jag saknar en analys av effektiviteten i de svenska stödåtgärderna i jämförelse med dessa.

Riksrevisionen bedömer att långsiktiga och förutsägbara villkor för nybilsköp och bilinnehav inte har skapats då återkommande regelförändringar har skapat osäkerhet för aktörerna på bilmarknaden. Jag instämmer i vikten av det Riksrevisionen säger. Det är viktigt med förutsägbarhet, och vi måste göra det vi kan för att åstadkomma det. Men att styrmedlen har förändrats vid många tillfällen är faktiskt delvis en effekt av att regeringar och regeringsunderlag har ändrats.

Det är också viktigt att dessa styrmedel förhåller sig till den snabba tekniska utvecklingen och till förändringar i EU-rätten för att de ska kunna behålla sin styreffekt.

Dessutom är flera av de faktorer som påverkar introduktionen av en ny miljöteknik svåra att förutsäga. Det visar även erfarenheter från andra EU-länder, som i vissa fall har haft svårt att dimensionera styrmedlen och behövt genomföra omfattande förändringar.

Riksrevisionen pekar också på vikten av att se över möjligheterna att minska kostnaderna för exporten av miljöbilar. Regeringen instämmer i den rekommendationen och arbetar nu med att åstadkomma en förändring. Det är oerhört viktigt att vi når en sådan lösning. Vi måste dock veta – detta har hörts i debatten tidigare – att EU-rätten innehåller bestämmelser som Sverige måste förhålla sig till. Det har förstås betydelse för hur vi kan utforma sådana här bestämmelser.

Avslutningsvis vill Riksrevisionen att det tydligt redovisas hur länge bonus–malus-systemet ska gälla.

Bedömningarna av hur elbilsförsäljningen utvecklar sig framöver skiljer sig åt mellan olika myndigheter och organisationer. Klart är att ökningstakten de senaste åren har varit kraftig. Viktiga förklaringar är EU:s utsläppskrav för nya personbilar och det ökade utbudet av laddbara bilar. En annan orsak är att batterikostnaden, som utgör en stor del av merkostnaden för laddbara fordon, har sjunkit över tid.

Bonus–malus-systemet är ett verkningsfullt styrmedel för att öka andelen miljöanpassade bilar och effektivisera fordonsflottan. När omställningen av transportsektorn mot fossiloberoende fortsätter och de laddbara fordonens konkurrenskraft ökar finns det självklart anledning att se över styrmedlens omfattning och karaktär.

Anf. 145 MAGNUS EK (C):

Fru talman! Det är en särskild fröjd att få äntra talarstolen ett sådant här år när man sällan får vara i riksdagen och än mer sällan får vara i kammaren och debattera angelägen politik. Det är därför lite extra roligt att i dag få stå här och debattera och diskutera den granskning som Riksrevisionen har genomfört av den förda miljöpolitiken för att ställa om Sveriges fordonsflotta.

Som centerpartist tycker jag alltid att det är viktigt att försöka utvärdera den politik som har förts, oavsett om man själv har varit med och infört den eller om det är andra politiska krafter som har gjort det. Jag tror också att en viktig del i att vi ska klara av att nå våra klimatmål är att vi kan omvärdera den politik vi har fört och hela tiden skärpa den.

Jag tror att vi, som riksdagsledamöter, ska vara tacksamma för att Riksrevisionen bidrar i vårt arbete med att skärpa miljö- och klimatpolitiken.

Just i detta fall har man i Riksrevisionens granskning satt fingret på en reell problematik i den förda miljöpolitiken. Miljöbilar som säljs i Sverige säljs inom kort vidare. De exporteras till utlandet, inte sällan till Norge men inte enbart till Norge. Anledningen till detta är att miljöbilar är skattemässigt gynnade, tack och lov, vid försäljning i Sverige och att man har kunnat tjäna pengar på att snabbt exportera dem och att det finns en köpkraft och en köpvilja även i våra grannländer.

Det får sägas vara ett problem i utformningen av bonus–malus-systemet att detta har kunnat hända. Det är ett problem som vi i Centerpartiet tycker behöver rättas till snarast.

Centerpartiet var kritiskt till regeringens utformning av bonus–malus-systemet när det infördes. Vi gick till val på att införa en grön bilbonus. Den hade inneburit en kraftig förändring av bonus–malus-systemet. Vi försöker förstärka effektiviteten och slipa verktyget.

Vi kunde väl redan under förra mandatperioden se att det skulle bli vissa problem med regeringens valda modell. En viktig del av januariavtalet har därför varit att få till en förändring av bonus–malus-systemet. Det kommer att ske, men det finns vissa saker som vi från riksdagens sida särskilt kan betona vid en förändring av bonus–malus-systemet.

Just detta har vi också föreslagit i en följdmotion. Majoriteten i utskottet har valt att bland annat tillstyrka den följdmotionen och tillkännage att regeringen skyndsamt ska åtgärda problemet med export av i Sverige sålda miljöbilar.

Fru talman! Jag tycker att detta är glädjande. Även om jag är helt och fullt övertygad om att det är politikens roll att sträva efter att genom de styrmedel vi förfogar över sänka utsläppen från transportsektorn bör det ändå företrädesvis gälla den svenska transportsektorn när det är svenska styrmedel vi talar om.

Ingen är gladare än jag om Norge kan förgröna sin fordonsflotta. Ingen är gladare än jag om Norge kan sänka sina klimatutsläpp på det här området såväl som andra. Men det ska inte ske genom svenska styrmedel betalda av svenska medborgare. Såväl Norge som Tyskland och våra övriga grannländer borde rimligen ha de ekonomiska musklerna att klara av att lösa sina klimatutmaningar på egen hand. Det finns andra områden i världen där vår hjälp gör större nytta än på andra sidan Halden.

Fru talman! Jag vill ändå betona att när regeringen åtgärdar det här problemet anser vi från Centerpartiets sida att det är viktigt att det sker på ett sätt som inte ökar den administrativa bördan och som inte avsevärt minskar incitamenten att köpa miljöbil för användning i Sverige. Vi har alldeles för många exempel på styrmedel i miljöpolitiken som av välvilliga politiker utformats för att de ska vara klokt avgränsade och inte kunna missbrukas, men som i praktiken blir för krångliga för att få full effekt.

Vi vet också att vi inte har tid att vänta om vi ska nå våra klimatmål och att vi har ännu mindre tid att gå bakåt i omställningen till en fossilfri fordonsflotta. I detta sammanhang ligger 2045 faktiskt nära i tiden, och 2030 är alldeles om hörnet när vi ser på livslängden för en såld bil i Sverige.

Fru talman! Det är viktigt att vi åtgärdar de här problemen, inte bara ur miljö- och klimatsynpunkt utan faktiskt också ur jämlikhetssynpunkt. Poängen måste väl vara att våra styrmedel ska innebära att inte bara de som har råd att köpa en ny bil ska kunna resa så klimatvänligt som det över huvud taget går. Vi vet alla att en stor utmaning är att se till att mer klimatvänliga bilar även kan brukas av människor som inte har de allra högsta inkomsterna.

Min förhoppning hade ärligt talat varit att vi skulle ha kommit betydligt längre på den fronten år 2020. Det är fortfarande alldeles för svårt att hitta en bil med relativt låga utsläpp för en person som köper sin första bil eller en person som vet att den med sin lön och sin inkomst inte kommer att ha råd att köpa en ny bil utan får kolla på begagnatmarknaden.

Jag har själv haft turen att kunna köra en etanolbil. Jag hade varit ännu gladare om jag kunnat köra den på etanol producerad i Sverige på Lantmännens fabrik utanför Norrköping. Jag skulle hoppas att fler hade den möjligheten, och det är precis det som jag tycker att miljöpolitik ska bidra till.

En effekt av att miljöbilar exporterats ganska snart efter försäljningstillfället är att andrahandsmarknaden inte utvecklats i den riktning jag beskrivit. Detta blir också ett problem när vi ska bygga en acceptans för klimatomställningen. Alla måste kunna känna att de är med utifrån de villkor de har i livet.

Fru talman! Apropos Lantmännens fabrik i Norrköping vill jag fästa mina riksdagskollegors uppmärksamhet på att det här tyvärr är ännu ett exempel där vår miljöpolitik från början inte har tagit tillräcklig hänsyn till effekterna av hur våra svenska skatteregler samspekar med våra grannländers. Det här är ett problem som redan har drabbat andra delar av miljöpolitiken och omställningen, företrädesvis villkoren för produktion av biobränslen – biogas, etanol och så vidare. Det är misstag som vi inte har råd att göra om vi vill ha en snabb och effektiv omställning där hela det svenska samhället är med och tjänar.

Fru talman! Jag brukar ofta säga att Sverige kanske är ett av de länder i världen som har bäst möjlighet att inte bara ställa om utan också tjäna på det. Men då kan vi inte ha en miljöpolitik där vi straffar ut svenska bränslen och svenska lösningar. Jag vill fästa mina riksdagskollegors uppmärksamhet på detta, för jag tror att det är någonting vi kommer att behöva vara vaksamma på när vi inför nya styrmedel eller vässar de styrmedel som redan finns.

Anf. 146 JENS HOLM (V):

Fru talman! Vi debatterar nu Riksrevisionens granskning av statligt stöd till miljöbilar. Jag vill understryka att granskningen görs inte bara av bonus–malus-systemet, som är det sista i raden av stödssystem, utan av de olika stödssystem som har funnits under fyra mandatperioder, exempelvis miljöbilspremien, supermiljöbilspremien och det nedsatta förmånsvärdet för miljöbilar. Det är fråga om åtgärder som infördes under tidigare moderatledda regeringar, vilket kan vara värt att komma ihåg nu när många partier på högerkanten har synpunkter på hur styrmedlen utformats.

Vi i Vänsterpartiet har också länge haft kritiska synpunkter på hur styrmedel för miljöbilar utformats. Vi tycker att den granskning som Riksrevisionen gjort är alldeles utmärkt. De har verkligen en poäng i så måtto att höginkomsttagare – och även till viss del boende i större städer – har kunnat dra mer nytta av premier för miljöbilar än låginkomsttagare. Jag ska återkomma till det perspektivet.

Det är nästan ofrånkomligt att man får en negativ klasseffekt av sådana här bidragssystem. Höginkomsttagare gynnas per definition ifall vi har bidrag som går till någonting som kostar minimum en halv miljon kronor och uppåt. Nu vet jag att elbilar börjar bli billigare än så, men jag tror att ni förstår vad jag menar. Om man har subventioner för nya bilar är det de som har pengar att köpa en ny bil som kan dra mest nytta av en sådan subvention.

Det var också därför bonus–malus infördes i Sverige den 1 juli 2018. Vi skulle få en bättre klimateffekt av styrsystemet, men också en bättre fördelningseffekt. Det nya med bonus–malus, som vi i Vänsterpartiet var med och förhandlade om och tog fram, är att det är bilistkollektivet inom sig som finansierar premier för nya miljöbilar. De premierna, de bidragen, finansieras med en högre skatt, alltså en malus, på bilar med höga utsläpp. I stället för att man tar pengar från vård, skola och omsorg, det vill säga att hela skattekollektivet är med och finansierar, är det bara bilistkollektivet som finansierar miljöpremien. Det här är inte ett optimalt system, men det är väldigt mycket bättre fördelningsmässigt sett än de tidigare systemen: miljöbilssystemet, supermiljöbilssystemet och så vidare.

Vi kan fråga oss om vi över huvud taget ska ha subventioner för köp av nya bilar. Om man ska argumentera för det tycker jag nog att det främsta skälet är att det driver utvecklingen framåt. Antalet sålda laddbara bilar har ökat med över 100 procent det här året. Det har hittills sålts ungefär 70 000 nya rena elbilar eller laddhybrider. Det är bra. Som nämndes här tidigare av Magnus Ek kommer de här bilarna förr eller senare – om de inte försvinner till Norge – att hamna på andrahandsmarknaden. Då kan människor med mindre plånbok köpa dem. Det driver alltså utvecklingen framåt, och det är väldigt viktigt.

Transportsektorn står för en tredjedel av alla våra utsläpp av växthusgaser. Vi har ett separat sektorsmål för transportsektorn. Utsläppen ska minska med 70 procent till senast 2030. Jag tror helt enkelt att vi måste använda alla ägg som vi har i korgen för att minska utsläppen från transportsektorn. Vi måste ha många olika styrmedel. Jag säger inte att premier för miljöbilar är det bästa, men jag tror att det behövs. Vi behöver helt enkelt driva utvecklingen framåt.

Vad gäller personbilar har vi 5 miljoner personbilar i Sverige. Det är väldigt många bilar, och det är stora utsläpp det handlar om. Målet bör vara att det är någonting som helt och hållet kan elektrifieras på kort tid. Då behöver vi vara med och driva den utvecklingen framåt.

Självklart finns det väldigt mycket mer som behöver göras. Vi kan börja med att skärpa bonus–malus-systemet så att vi får ut ännu mer klimatnytta av det och till exempel höjer malusen för bilar med stora utsläpp.

Vi borde ganska snart kunna komma överens om att helt och hållet förbjuda nybilsförsäljning av diesel- och bensinbilar, alltså fossildrivna bilar. Vi ska inte sätta ut dem på marknaden över huvud taget.

Sedan behöver vi hantera de bilar som finns här och nu. Jag nämnde att det finns 5 miljoner personbilar. Vi behöver hjälpa till att efterhandskonvertera de bilarna. Alla kan inte köpa en ny bil. Kan vi konvertera bilar så att de går på förnybara drivmedel, kanske på biogas, minskar vi utsläpp från bilflottan som finns här och nu. Ett sådant stöd vill vi i Vänsterpartiet införa.

Vi behöver också sträva efter att hela transportsystemet ska bli mer effektivt. Vi behöver ibland göra färre transporter. Det har vi sett nu under pandemin. Den är hemsk i många avseenden. Men den har lett distansarbete, även om det kanske är trist i många avseenden om man gör det hela tiden. Kanske kan vi undvika varannan resa till förmån för ett digitalt möte i stället.

Vi behöver också resa mycket mer kollektivt efter pandemin. Något av det mest klimatsmarta vi kan göra är att undvika att resa med egen bil och i stället resa kollektivt.

Vi behöver satsa på gång och cykel. Vi ser också nu under pandemin att det är någonting som ökar kraftigt. Vi har ett alldeles för underdimensionerat nät av gång- och cykelinfrastruktur.

Vi behöver hjälpa människor att dela på fordon i form av bilpooler och bildelning. Här behöver skattesystemen ändras. Vi behöver underlätta för parkering etcetera. Här finns det väldigt mycket att göra.

Vi i Vänsterpartiet tycker att det är en väldigt viktig satsning. Men låt oss inte helt och hållet slå undan för stödssystemet. Låt oss göra det ännu bättre än vad det är. Med bonus–malus har det blivit bättre. Det är ändå viktigt att komma ihåg.

Fru talman! Avslutningsvis är vi gällande exporten av miljöbilar från Sverige helt överens om att vi måste komma till rätta med det. Det finns nu ett förslag från regeringen att det ska vara ett femårsförbud mot export som ska följa den första köparen. Det känns inte helt genomtänkt, måste jag säga. Det blir rättsosäkert och konstigt ifall du köper en bil, och sedan är det fem år senare den som köpt den i andrahand efter dig som säljer den. Det är inte helt genomtänkt. Det här kan regeringen göra om och göra bättre.

Det som jag saknar i detta är möjligheten att helt och hållet lagstifta och säga att det är förbjudet att exportera bilarna under de första åren. De får stanna här i Sverige. Här tycker jag inte att man riktigt har uttömt de möjligheterna. Det hänvisas till EU som skäl till att vi inte får göra det. Det blir en begränsning på den inre marknaden. Men jag undrar om man ens har prövat den frågan gentemot Bryssel. Här tror jag att man kan göra mer.

Anf. 147 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! Vi debatterar i dag Riksrevisionens granskning av de statliga åtgärderna för miljöbilar. Jag vill börja med att säga att jag ställer mig bakom utskottets förslag till beslut.

Sverige har som mål att 2045 nå nettonollutsläpp, och just transporterna har fått ett branschspecifikt mål. År 2030 ska koldioxidutsläppen ha minskat med 70 procent jämfört med 2010.

Det är ett tufft mål. Ska vi lyckas med det på så kort tid krävs det väldigt många olika åtgärder. Den viktigaste åtgärden är elektrifieringen av vägtransporterna och hur den kompletteras med fossilfria drivmedel för att minska utsläppen från befintlig bilflotta.

Här vill jag också lyfta fram vikten av att vi bygger ut laddinfrastrukturen. Det gäller inte minst att få fler laddstolpar vid flerbostadshus. Du måste kunna ladda hemma om du ska våga ta steget att köpa en laddbar bil.

Liberalerna har grundprincipen att de som genererar utsläpp ska betala, och vi vill undvika subventioner. Vi anser dock att vid tekniksprång, och med vår tuffa tidsplan fram till 2030, kan det under en kort övergångsperiod vara försvarbart att ge vissa subventioner för att öka takten i omställningen.

Detta är Liberalernas ingångar när vi bedömer styrmedel för tekniksiftet. Hur ska vi få snabbast möjliga övergång till elektrifieringen samtidigt som vi möter människors behov av vägtransporter i vardagen och fördelar kostnaden för tekniksiftet på ett bra sätt?

Vi tror på bonus–malus-systemet och på dess möjlighet att få bilköpare att välja laddbara bilar och att skynda på tekniksiftet. Det är viktigt att laddhybriderna ingår i bonussystemet. De är för många personer ett mellansteg till elbilen och utgör en majoritet av de sålda laddbara bilarna i dag. Bonus–malus-systemet är självfinansierande. Bonusen bör enligt oss upphöra när laddbara och fossildrivna bilar är ungefär jämförbara. Då sköter marknadskrafterna den fortsatta övergången.

Vi vill också se en fortsatt miljöreduktion av förmånsvärdet för tjänstebilar. Det är av den enkla anledningen att majoriteten av de laddbara bilar som säljs i dag är företagsbilar. Genom att hålla uppe den försäljningen skapar vi en begagnatmarknad av bilar på prisnivåer där många fler invånare har råd att köpa en laddbar bil. Genom detta system tar företagen även en stor del av värdeminskningen som sker under de första tre åren.

Fru talman! Detta är Liberalernas utgångspunkter för de nuvarande systemen för att skynda på övergången till laddbara bilar. Vi välkomnar samtidigt Riksrevisionens utvärdering av åtgärderna för att få fler miljöbilar.

Riksrevisionen tar upp kostnadsanalyser av förslag och uppföljningar av åtgärder. Vi i Liberalerna anser att de är viktiga för att se till att de åtgärder som görs ger önskat resultat.

Den viktigaste synpunkten för Liberalerna gäller dock exporten av miljöbilar. Svenska skattebetalares pengar ska användas för att nå våra egna högt satta mål och samtidigt skapa en bilflotta av laddbara bilar i Sverige som bland annat tillgängliggör den nya tekniken för fler personer genom en begagnatmarknad. Ett system för att stävja exporten är under utformning och ska träda i kraft vid årsskiftet, vilket möter utskottets vilja att snabbt få ett system på plats. Systemet bör för att främja nybilsköp utformas så att kraven ställs på den exporterande bilägaren och inte på den första ägaren.

Revisionsrapporten tar upp att styrmedlen gynnar förmånsbilister och att de fördelningsmässiga effekterna mellan stad och landsbygd skiljer sig åt. Många av de nya, dyrare bilarna säljs i städerna, framför allt till juridiska personer men även till privatpersoner. Rapporten framför att invånarna i städerna får en större del av statens stimulansåtgärder. Vi instämmer i den analysen.

Problemet med resonemanget är dock att om vi ser till syftet med systemet, att påskynda elektrifieringen, är det viktigt att konstatera att bilköpare med vanliga inkomster inte har råd att köpa en elbil i dag. Den är för dyr. Jag skulle i stället vilja vända på det fördelningsmässiga perspektivet. Vi är inne i ett tekniskifte där personbilar och även bussar, lastbilar och arbetsmaskiner ska elektrifieras. Det är dyrt att ställa om. Hur fördelar vi de kostnaderna? I alla tekniskiften kommer de första exemplaren alltid att vara betydligt dyrare innan den nya tekniken har slagit igenom och vi har massproduktion. Det gör att personbilar, i det här fallet, blir alldeles för dyra i början för att människor med vanliga inkomster ska ha råd att köpa dem.

Vad som nu sker är att framför allt företag står för nybilsköpen och betalar för den största värdeminskningen. När dessa bilar sedan kommer ut på begagnatmarknaden efter cirka tre år har priset på bilarna sjunkit så att fler har råd att köpa dem. Det innebär att företagen betalar en betydligt större del än staten för att den nya tekniken snabbt ska bli tillgänglig för vanligt folk. Vi ser detta som en del av den fördelningsmässiga effekten av systemet, och det är en av orsakerna till att vi står bakom det.

Liberalerna instämmer slutligen i Riksrevisionens analys att bristen på långsiktighet har skapat osäkerhet för konsumenterna och stora fluktuationer i försäljningskurvorna. För att skapa förutsägbara regler för bilköpare och företag och få en snabb elektrifiering bör styrmedelsreglerna gälla över en flerårig period. Det kommer Liberalerna att arbeta för.

Anf. 148 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Låt mig börja med att konstatera det vi nu alla redan vet, nämligen vilken dundersuccé bonus–malus har varit. Jag har de roat mig med att följa nybilsregistreringen i Sverige de senaste åren, och det har hänt någonting radikalt sedan bonus–malus trädde i kraft. Siffrorna i år, efter den senaste skärpningen vi genomförde, innebär en ökning av antalet laddbara fordon med 113 procent. Nästan en tredjedel av nybilsförsäljningen är klimatbonusbilar. Året innan var siffran 11 procent, och det var en väldigt kraftfull ökning jämfört med åren dessförinnan.

Det är alltså en enorm ökning av klimatbonusbilar vi ser i vårt land just nu. Det beror på bonus–malus.

Man kan också sträcka sig ännu längre tillbaka i tiden och jämföra med den tid då högers klimatpolitik gällde. Då hade vi någon promille eller uppemot 1 eller 2 procent som var miljöbilar – fast enligt den gamla definitionen, en väldigt dålig definition.

Det går alltså inte att säga annat än att bonus–malus är en dundersuccé när det gäller att uppnå det syfte som finns, nämligen att stimulera till mer hållbara bilar.

Jag går sedan över till rapporten. Låt mig börja med att prata om det som den har fel om.

För det första tar den inte hänsyn till budgetmodellen. Den dömer helt korrekt ut högers tidigare klimatpolitik när det gäller att bara subventionera stora dieslbilar som rika människor köper. Bonus–malus bygger på piska och morot. Vi tar in pengar från dem som köper smutsiga bilar och lägger dem som en bonus. Det är alltså inte en renodlad subvention, utan det är piska och morot.

Den har rätt om förmånsbeskattningen. Detta har varit ett träsk som alla tidigare regeringar har ignorerat under 20 år. Nu rensar vi upp det. Det är regeringen redan på gång att göra – helt korrekt.

Förlåt, nu tog jag det i fel ordning. Nu skulle jag ju prata om det som var fel. Men där har den rätt. Vi kan återkomma till det.

För det andra, när det handlar om saker som är fel, missar den det rent transformativa syftet. Om man bara tittar på ett styrmedels effektivitet är naturligtvis koldioxidskatten överlägsen. Det vet vi alla. Men koldioxidskatten tar inte hänsyn till fördelningspolitiska effekter och så vidare. Detta syftar till att göra det lättare för oss att nå klimatmålet om tio år. Det blir mycket lättare att nå klimatmålet om tio år om vi har fler laddbara fordon på våra vägar. Det blir mycket svårare och mycket dyrare att nå klimatmålet om tio år om vi fortsätter att sälja törstiga fossilbilar. Det blir en smäll som samhället i så fall får ta senare. Det transformativa syftet kommer inte med i den här rapporten.

Rapporten gör en ansats att prata om fördelningspolitiska effekter men missar helt poängen. I dag köper det man skulle kunna kalla vanliga människor väldigt sällan nya bilar. Detta har flera talare varit inne på tidigare. De flesta nya bilar köps som tjänstebilar av företag och av människor som har mycket pengar i plånboken.

Det är här det intressanta kommer in när det gäller fördelningspolitiska effekter. Konsekvensen, om vi inte hade haft bonus–malus, är att vi om tre år har en andrahandsmarknad som innebär att vanliga människor tvingas köpa törstigare bilar som släpper ut mer och därför kommer att ha en mycket högre kostnad för att ta sig till sitt jobb.

Vi vet att oljan kommer att bli dyrare globalt. Vi vet att det kommer att kosta mer med biodrivmedel framöver. Ska vi då lämpa över den kostnaden på människor som inte har mycket pengar i plånboken? Jag tycker att det är osolidariskt. Det är helt orimlig politik att tänka sig att vi ska ha en andrahandsmarknad som så tydligt går ut på att vanliga människor får ta den stora smällen för omställningen. Låt den smällen tas av dem som köper nya bilar!

Nu till de delar där rapporten har poänger och har rätt.

När det gäller exporten är vi alla överens här inne: Vi måste stoppa exporten. Regeringen är på det. Jag delar bedömningen att det förslag som nu är ute på remiss inte håller måttet, men det ska vi åtgärda.

Den har som sagt rätt om förmånssystemet. Det här träsket har ignorerats i 20 år. Nu rensar vi upp i det. Nu gör vi så att man ska betala lika mycket skatt som man gör om man tar ut sin lön i kontantlön.

Framför allt har den rätt i att fullständigt döma ut mycket av högerns klimatpolitik. Det framgår svart på vitt i rapporten: På punkt efter punkt har högern en väldigt ineffektiv klimatpolitik. Först och främst konstateras att de tidigare stödsystemen för miljöbilar är väldigt ineffektiva. Om vi dessutom lägger till det faktum att man inte hade en piska tidigare blir de ännu mer ineffektiva.

Rapporten kritiserar också bonus–malus just därför att den jämför med Klimatklivet och med koldioxidskatt. Detta är två delar som högern kirurgiskt har valt att rikta in sig på att förstöra. Alla vet egentligen att koldioxidskatt är det mest effektiva styrmedlet för att få ned utsläppen. Ändå är det precis det som högerpartierna vänder sig emot.

Jag har försökt luska ut vad Moderaterna och Kristdemokraterna har i sin budget kring detta. Det är lite otydligt; det står knappt i budgetarna. Jag tror att det man vänder sig emot, i väntan på ett så kallat nytt system som vi inte har hört någonting om på snart ett år, är de skärpningar av systemet som vi nu gör. Det innebär i praktiken att man accepterar en översubventionering av miljöbilarna. Eller snarare så här: Det innebär att man accepterar ett underskott i finansieringen av bonusen. Det är det som nuvarande bonus–malus-system innebär utan de skärpningar som vi genomför. Det betyder alltså att man vill ta skattemedel för att subventionera rika människors bilköp.

Det vi gör är att ta pengar från den skatt vi har, malusen, för att subventionera hållbara bilköp. Högern vill alltså i stället ta skattemedel för att subventionera bilköpen.

Det vore intressant att se vad allmänheten skulle säga om man förstod vad konsekvenserna blir för andrahandsmarknaden. Kontentan av att skrota bonus–malus-systemet och att inte driva på för mer hållbara bilar här och nu är att människor som är beroende av sin bil – de kanske bor i glesbygd och har långt till sitt jobb – kommer att ha en mycket större kostnad för att ta sig till jobbet framöver. Det är konsekvensen av att driva upp bonus–malus-systemet och att helt enkelt inte stödja detta.

Dessutom väljer högern att fortsätta med de konstiga subventionerna inom förmånsskattesystemet trots att man säger att man tar hänsyn till det som Riksrevisionen säger i den här rapporten. Riksrevisionen säger specifikt att det är en väldigt dysfunktionell politik att hålla på med förmånsskattesystemet på det sätt som vi har gjort, men det vill ändå Moderaterna och andra partier fortsätta med.

Jag har dragit över talartiden men vill bara säga tre korta saker om att det här naturligtvis är ett bra system, men det behöver förbättras.

Vi behöver höja malusdelen ytterligare framöver – det ska kosta mer att köpa en väldigt törstig bil.

Vi behöver sänka gränsen för bonusdelen, för vi måste komma ifrån subventioneringen av hybridbilar som inte är hållbara. Så sent som denna vecka har vi fått läsa om att bland annat Volvo fuskar med sina utsläpp. Det är oacceptabelt. Vi ska inte subventionera törstiga hybridbilar som inte håller måttet.

Vi måste stoppa farsoten som tyngre bilar innebär. Det har blivit en trend inom nybilsförsäljningen att man hela tiden eftertraktar tyngre bilar. Jag förståelse och respekt för att tyngre bilar har en funktion i vissa delar av vårt land. Men nu köps de framför allt av människor som bor i Stockholms rika kranskommuner. Det är orimligt. Det är inte rimligt att någon som bor på Lidingö ska ta en tung suv in till stan varje dag. Den typen av politik vill vi inte ha, utan vi vill att de ska betala för sig.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 149 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag instämmer med Lorentz Tovatt om att bonus–malus-systemet är sju resor bättre än de tidigare miljöbonus- och supermiljöbonussystemen som har funnits, framför allt därför att det blir bilistkollektivet som finansierar introduktionen av miljöbilar. Men vi kan göra systemet bättre, och det hoppas jag att vi kommer att göra.

Lorentz Tovatt säger att koldioxidskatten är det bästa styrmedlet och talar sig varm för andra skatter och så vidare. Absolut, det är ett effektivt styrmedel, men det som jag saknade här, och faktiskt ofta saknar när man diskuterar klimatfrågor med miljöpartister, är att man kan använda sig av någonting som är ännu effektivare. Kan du gissa vad det är, Lorentz Tovatt? Jo, det är regleringsmakten, alltså det som vi gör här inne. Vi stiftar lagar.

Vi kan förbjuda det som förstör, smutsar ned och äventyrar vår framtid. Vi kan förbjuda till exempel etablering av ny utsläppande verksamhet med hänvisning till våra klimatmål. Jag kommer att återkomma till just det i nästa debatt som vi ska ha här. Vi skulle kunna ha en lex Preem. Det har vi inte i dag, men det borde vi ha. Vi skulle kunna förbjuda kol i kraftvärmeverk. Det har vi faktiskt inte gjort, men det borde vi nog ha gjort. Och vi skulle kunna förbjuda nybilsförsäljning av fossilt drivna bilar.

Jag tycker att det är ett bättre sätt att reglera marknaden på än att förbjuda bränslet, även om bränslet i sig också måste bort. Men om vi börjar med att förbjuda försäljningen lägger vi ansvaret på industrin som tar fram de här bilarna. Vi kan säga: Vi vill inte att ni ska ta fram dem.

I Storbritannien säger de att de ska ha ett förbud från 2030. Här i Sverige vet jag att vi utreder saken, men hur går det egentligen med det? Och när vill Miljöpartiet att vi ska förbjuda nybilsförsäljning av fossilbilar?

Anf. 150 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Jens Holm, för frågan!

Vi har en punkt om det här i januariavtalet. Den handlar om att förbjuda bensin- och dieselbilar i nybilsförsäljningen 2030. Jag tycker att det är en rimlig väg att gå. Men mitt parti har haft ett större fokus på att förbjuda fossila bränslen. Även om vi snabbt skulle bli av med de fossila bilarna i nybilsförsäljningen har vi redan väldigt många fossila bilar som rullar på våra gator. Det är ett ännu större problem, om man ska vara helt ärlig.

Det vi ser just nu inom nybilsförsäljningen är en väldigt snabb elektrifiering. Min bild är att jag tror att vi inte ens kommer att behöva förbjuda vissa typer av bilmodeller 2030. Jag tror att allting i princip kommer att ha elektrifierats till 2030. Däremot kommer vi att ha 4 ½ eller 5 miljoner bilar som redan rullar på våra gator. Därför är det ännu viktigare, från vårt perspektiv, att vi sätter fokus på de fossila bränslena. Jag skulle säga att båda två är viktiga, helt enkelt.

Anf. 151 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Då skulle jag vilja fråga Lorentz Tovatt om han inte tycker att det blir lite bakvänt just utifrån att Tovatt i sitt anförande talade om vikten av att driva på teknikutvecklingen och också om vikten av att inte rulla över ansvaret på den enskilda individen, ofta med en liten plånbok.

Jag håller med om att det förr eller senare måste komma ett förbud mot att tanka bensin och diesel, men om vi först tillåter människor att köpa de här bilarna och Miljöpartiet sedan kommer året efter och förbjuder det som de ska tanka dem med tror jag att människor skulle känna sig lite lurade, allvarligt talat. Och jag tror att de skulle uppleva att man lägger över hela bördan på dem. Vi har ju möjligheten att faktiskt driva på utvecklingen och reglera industrin. Det är där jag tycker att vi ska börja.

Om vi, som vi i Vänsterpartiet säger, förbjuder nybilsförsäljning av bensin- och dieslbilar från 2025 vet industrin vad som gäller, och då vet också konsumenterna vad som gäller. Och sedan får vi ett förbud mot drivmedlen längre fram, men då tar man det åtminstone i rätt ordning. Tycker inte Miljöpartiet att vi ska ta det i rätt ordning?

Anf. 152 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Det är lite mer komplicerat än så, skulle jag nog vilja säga. Det första man ska säga är att det inte finns något land i dag som faktiskt har ett sådant här förbud på gång. Man säger att man har en viljeinriktning att genomföra det, men de flesta länder som har sagt så har inte kunnat hitta ett system för att kunna göra det. Danmark är det senaste exemplet på ett land som har velat förbjuda vissa typer av bilmodeller, och så har man helt enkelt fått nej från EU. Man kan vilja gå ur EU med detta som skäl, men nu är vi med i EU.

Man kan få fram det som Jens Holm vill, det vill säga styra vilka bilar som kommer ut på marknaden, och sedan kan man bli av med det fossila. Det behöver man inte nödvändigtvis ett förbud för, och det var lite det som var min poäng. Bonus–malus-systemet har nu gett en sådan stor effekt, kombinerat med teknikutveckling, prisfall inom elektrifieringen och så vidare, att jag tror att det här kommer att gå ganska bra av sig självt i nybilsförsäljningen. Det är just därför jag säger att det är ännu viktigare att fokusera på de fossila bränslena. Det är där vi har en stor nöt att knäcka. Det går trots allt att driva sin bil på annat än fossila bränslen även om man har en förbränningsmotor.

Sedan finns det naturligtvis utmaningar med det också, men det är möjligt att både få en jättesnabb elektrifiering av transporter fram till 2030 och samtidigt ha fokus på att helt fasa ut de fossila drivmedlen i befintliga bilar.

Anf. 153 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag begärde egentligen ordet eftersom jag blev lite förvånad över ledamoten Lorentz Tovatts inlägg om att det han kallade högern – och där kände jag mig kanske apostroferad – inte har några egna förslag när det gäller bonus–malus. Om vi kristdemokrater är en del av den samlade högern – det är i alla fall jag, och jag tycker att nästan alla andra är till vänster om mig – har åtminstone vi under en längre tid försökt lyfta fram idén om en ny bränsle- och fordonsbeskattning. Vi hade även ett seminarium om det på Gotland under förra årets vecka i Almedalen eftersom det inte blev någon i år.

I vårt partis resonemang är dilemmat med bonus–malus att det är ett tillfälligt system. Det behöver justeras med de saker vi i dag pekar på. Jag har stor respekt för att det faktiskt innebär fler köp. Jag sitter själv och funderar på om jag ska skaffa en elbil och så vidare. Vi måste skapa förutsättningar för andrahandsmarknaden. Men vi ser också det norska exemplet. När många köper en elektrifierad bil försvinner plötsligt skatteunderlaget för vägtransporter. En elektrifierad bil tar inte mindre plats i trafiken än en diesel-, bensin- eller vätgasbil.

Vi har alltså sagt att man måste vara ärlig mot medborgarna. Vi vill ha in en viss summa pengar för att kunna ha en fungerande infrastruktur. När vi pratar om en ny fordons- och bränslebeskattning vill vi alltså bland

annat lösa problematiken med långsiktig finansiering. Men om den är digital, om den till viss del bygger på kilometer, går det att jobba även med tider. Det går att jobba med vilket fordon det är, vilket bränsle det är och vilken tyngd det är och bygga skattesystemet digitalt så att betalningen gäller för när det används. Det skulle kunna leda till att exempelvis elektrifierade lastbilar kör ut matvaror och annat på kvällen i stället för på dagen, och minskar trycket i städer.

Vi har alltså ett förslag.

Anf. 154 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Magnus Jacobsson!

Det låter jättespännande. Jag är inte alls främmande för att titta på en avståndsbaserad fordonsskatt framöver. Den kommer dock med en rad utmaningar. I dag har vi en styrning mot mer energieffektiva fordon, CO₂-snåla fordon. Det har vi i dagens befintliga bränsleskatter. Sedan har vi bonus–malus som kompletterar det för fordonsmodellen.

Jag är rädd att man skulle slänga ut allt det och gå över till bara en avståndsbaserad skatt. Så har jag tolkat förslaget tidigare. Det vore intressant att höra om Magnus Jacobsson har andra tankar om att också ha andra parametrar i den skatten. Det är absolut välkommet.

Oavsett är det en enorm omställning av skattesystemet som Magnus Jacobsson talar om. Jag är inte nödvändigtvis emot det. Men det ligger nog inte här och nu. Vi måste göra det bästa av situationen här och nu, och vi vet att bonus–malus är väldigt effektivt vad gäller att stimulera rätt typ av bilköp.

Om skatteunderlaget oroar Magnus Jacobsson borde han prata med sin ekonomisk-politiska talesperson och få honom att inse att det inte är särskilt lyckat att vara emot indexeringen av koldioxidskatten. Vi vet att koldioxidskatten har lett till effektivare motorer. Det kostar mindre i dag att köra en mil än det gjorde för 20 år sedan. Vi får in mindre skatt per mil. Det innebär att den måste höjas, helt enkelt för att hänga med i utvecklingen. Miljöpartiet är ensamma i riksdagen om att driva på för högre koldioxidskatt. Det skulle vara välkommet om Kristdemokraterna anslöt sig till Miljöpartiets linje i den frågan.

Anf. 155 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Tittar man på det vi har skrivit i våra motioner de två senaste åren ser man att vi har varit mycket noga med att formulera att det handlar om fler parametrar. Vi håller också med om analysen att det här är ett helt nytt sätt att tänka. Det har även lett till att vi har sagt att man först bör föra in det på lastbilssidan, framför allt utifrån integritetsperspektivet. Det är inte givet att jag hela tiden vill berätta var jag är bara för att jag har satt mig i en bil.

Å andra sidan tenderar de flesta att gå omkring med en eller två mobiltelefoner, en dator och mycket annat. Man kan alltså fundera på hur stor integritetsproblematiken egentligen är. Men lastbilar är redan i dag ofta kopplade till företaget. Man har redan den verkligheten. Med ett sådant system skulle vi också komma åt en del av de lastbilar som kör i landet på ett mindre korrekt sätt.

Vi har gjort vad vi kan som parti. Vi har kommit så långt vi kan i resonemanget. Vi har skrivit så mycket vi kan. Men vi måste erkänna att vi

inte kommer särskilt mycket längre som parti. Vi har nämligen inte de utredningsresurserna. Vi har genomfört seminarier med forskare som har tittat på det. Om vi efter nästa val får förmånen att vara med i en regering tror vi att det är en typisk fråga som vi bör titta på.

Under tiden har vi trängselskatter, och under tiden har vi bonus–malus. Men den behöver förbättras. Man skulle behöva ta ett nytt helhetsgrepp. Det var egentligen det jag reagerade på, fru talman. Vi är tydliga med vår profil.

Jag tycker att det är glädjande att höra att man vill elektrifiera. Det är glädjande att man vill ha biobränslen. Men det är lite bekymmersamt att man aldrig någonsin erkänner att det uppstår en brist. Trafikverket har precis släppt sina inriktningsmål och pekar på att den biomassa vi har inte kommer att räcka och på att det kommer att bli problem med elektrifieringen. Om LKAB nu ska göra vätgas kommer det att krävas väldigt mycket energi som vi i dag inte har.

Jag ser gärna elektrifiering, men då får vi nog behålla ett och annat kärnkraftverk.

Anf. 156 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Magnus Jacobsson, för replikskiftet!

Det finns lösningar på precis det som Magnus Jacobsson avslutade sin replik med. Det är effektiviseringar och ett transportsnålt samhälle. I dag har vi talat specifikt om stöden för miljöbilar. Det är, om jag ska vara helt ärlig, en ganska liten del av Miljöpartiets vision om ett hållbart samhälle. Det är viktigt.

Det absolut viktigaste är dock att vi ställer om från bil- till gång-, cykel- och kollektivtrafik där det är möjligt. Det är i storstadsområdena och i tätorter. Det är viktigt på riktigt. Det skulle kunna göra en otroligt positiv skillnad om vi på det sättet kan styra människors val så att de blir mer hållbara. Det skulle vara jättekul om Magnus Jacobsson också anslöt sig till den linjen.

Nu har jag glömt vad Magnus Jacobsson sa före det i sin replik. Men jag kan väl sammanfatta med att det är kul om vi kan vara enade om att ha ett transportsnålt samhälle.

Anf. 157 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Tack, Lorentz Tovatt, för anförandet! När jag lyssnar på Lorentz Tovatt brukar jag ofta tänka att måste vara skönt att vara så tvärsäker på den egna politikens förträfflighet. Därför vore det lite intressant att borra vidare i några av de här delarna.

Jag tycker precis som Lorentz Tovatt att den utveckling vi har sett på nybilsmarknaden är fantastisk. Det är otroligt. Sedan kan man alltid diskutera vad som beror på tidigare miljöbilspremier eller nuvarande bonus–malus. Eller beror det på att EU tydligt har signalerat tuffare krav på fordonstillverkare vad gäller utsläpp, eller handlar det om att laddinfrastrukturen trots sina brister har blivit bättre? Handlar det helt enkelt om att elbilarna också har blivit billigare? Det är möjligt att det är samverkande faktorer. Men vi kan vara glada över att utvecklingen går åt rätt håll.

Några delar bekymrar mig. Lorentz Tovatt talade mycket om vad högern vill. Jag kanske kan säga att ett par saker som bekymrar mig vad gäller

vad vänstern vill, om jag nu ska kalla er det. Det handlar bland annat om laddinfrastrukturen. Jag tror att det är 50 miljoner kronor som regeringen satsar på att bygga ut laddinfrastrukturen för personbilar och 500 miljoner för den tunga trafiken. Moderaterna satsar i vår budget dubbelt så mycket på att bygga ut laddinfrastrukturen. Det är ett helt avgörande statligt åtagande, åtminstone när vi genomgår ett teknikskifte, att säkerställa att det finns en infrastruktur så att människor kan ladda sina bilar.

Jag blir bekymrad över den här regeringens politik när det gäller energiproduktionen. Jag vet att jag kommer att få höra svar om att förnybart ökar och alltihop. Det är jättebra. Men jag ser otroliga problem när energibehovet kommer att öka med ungefär 60 procent till 2045 och regeringen bedriver en politik som stänger ned fossilfri energiproduktion.

Jag ser också utmaningar med den hållbara biobränsleproduktionen när Miljöpartiet snarare vill skydda mer skog från att brukas, så att vi inte kan få de hållbara biobränslen som vi behöver.

Anf. 158 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Jessica Rosencrantz, för frågorna!

Först ska jag säga att ökningen av laddbara fordon tydligt korrelerar med de skärpningar vi har gjort av bonus–malus. Det första skuttet togs när vi införde det. Det andra skuttet togs när vi skärpte det. Det finns alltså en tydlig kausalitet där. Nog för att även andra saker påverkar, men det är uppenbart att bonus–malus också påverkar.

Låt oss ta det här med satsningarna i budgetarna på elektrifiering. Det verkar råda viss förvirring om det. Jag tänkte på det redan när Jessica Rosencrantz höll sitt anförande. Hon påstod att Moderaterna satsar dubbelt så mycket som regeringen. Så är inte fallet.

Så här ligger det till: Vi lägger 500 miljoner på elektrifiering av tung trafik. De 50 miljoner som Jessica Rosencrantz syftar på – jag tror i och för sig att vi har ökat det – gäller ladda-hemma-stödet. Det är specifikt riktat till enskilda hushåll. Utöver detta lägger vi närmare 2 miljarder kronor på Klimatklivet. Det mesta av dessa pengar går till laddinfrastruktur och biogas. Regeringens budget trumfar alltså Moderaternas alla dagar i veckan när det gäller satsningar på elektrifiering.

Vad gäller behovet av el till allt detta gör Jessica Rosencrantz en korrekt iakttagelse. El är och kommer att vara en bristvara i framtiden. I och för sig exporterade vi förra året motsvarande fyra Ringhalsreaktorer, så vi har ett enormt överskott om man ser till den totala mängden el. Vi kommer att fortsätta så här. Vi bygger ut vindkraften på ett unikt globalt och historiskt sätt. Det har nästan aldrig byggts kraftproduktion så snabbt som görs i Sverige just nu. Utöver det kommer även havsvind att bidra väldigt mycket.

Anf. 159 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Vi befinner oss inte på ett statistikseminarium och behöver inte diskutera om det handlar om korrelation eller kausalitet i nybilsförsäljningen och bonus–malus. Låt oss i varje fall glädjas över att det ökar. Sedan kan vi konstatera att olika styrmedel säkerligen påverkar det här.

Jag vet att regeringen gör en massiv satsning på Klimatklivet. Men expertmyndigheter har i många olika delar dömt ut också Klimatklivet,

komiskt nog även Riksrevisionen. De säger till exempel att detta inte är en effektiv del i styrmedelskombinationen för att nå 2030-målet.

Vad jag talar om är den publika laddinfrastrukturen. Jag tycker att framför allt det borde vara ett offentligt åtagande. Det är jättebra att man får laddmöjligheter även hemma. Men där staten verkligen behöver gå in och se till att laddplatser finns är exempelvis längs med vägarna så att människor vågar ta sig till jobbet, skolan eller fritidsaktiviteter.

El kommer att vara en bristvara. Så tror jag att Lorentz Tovatt sa. Det där kan man se ur lite olika perspektiv. Det behöver kanske inte vara så, om man inte lägger ned fullt fungerande kärnkraftverk. Jag tycker att det är fantastiskt om vi får mer förnybart såsom fortsatt vattenkraft och mer sol- och vindkraft. Men i dessa debatter där ni i Miljöpartiet sätter klimatmålen så högt, vilket är bra, förvånar det mig gång efter annan att ni är villiga att utesluta det som i dag utgör 40 procent av Sveriges energiproduktion och som vi skulle behöva för att lyckas med omställningen. Ni säger hellre att vi kan ta lite elbrist.

Det stämmer att vi exporterar el just nu, men de flesta påpekar att så inte kommer att vara fallet i framtiden. Bor man i södra Sverige upplever man inte att det finns ett överflöd av el. Jag möter tvärtom många just nu som tyvärr ifrågasätter elektrifieringen av fordonsflottan. De säger att elen inte räcker till ens till våra industrier, företag och hem. Detta är ett hot mot omställningen, menar jag.

Jag tycker att vi borde vända på alla stenar och använda alla fossilfria kraftslag.

Anf. 160 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Jessica Rosencrantz, för repliken!

Låt mig börja med kärnkraften. Det Jessica Rosencrantz säger om att vi inte kommer att exportera framöver är felaktigt. I den prognos som Svenska kraftnät tar fram varje år menar man tvärtom att Sverige kommer att öka exporten. Detta korrelerar väldigt tydligt med den mängd ny vindkraft som kommer in i systemet. Vi har alltså väldigt mycket el.

Återigen har vi jättemycket att göra här i landet; vi ska ju elektrifiera. Vi kanske behöver bygga ut ännu mer. Det förutsätter jag. Vi siktar till exempel på 100 terawattimmar vindel. Men just nu har vi inte någon brist-situation för el i Sverige.

Jag måste också få återkoppla till några av de saker som jag sa i mitt anförande. Först och främst är Jessica Rosencrantz väldigt engagerad i vad expertmyndigheterna säger. Det gläder mig, för vi ska ju lyssna på dem som kan det här, som expertmyndigheter, forskare och liknande. Men kirurgiskt väljer hennes parti att ta bort det mest effektiva sättet att minska utsläppen, nämligen koldioxidskatten. Det är det enskilt mest effektiva sättet att minska koldioxidutsläppen i Sverige. Detta väljer de att ta bort.

(JESSICA ROSENCRANTZ (M): Vi tar inte bort det.)

De minskar det med 7 miljarder. Det är enorm minskning som skulle få en väldigt negativ klimateffekt. Moderaterna väljer att lyssna selektivt på experter.

Sedan återstår en fråga. Varför vill Moderaterna göra det dyrare för framtidens bilister att köra? Det blir konsekvensen av att inte stimulera

miljöbilar. Om andrahandsmarknaden består av fler fossila bilar kommer vanligt folk som bor på landsbygden och som behöver sin bil – vi kan enas om att de behöver bil för att kunna transportera sig – att få det dyrare att ta sig till jobbet med moderat politik. Det blir konsekvensen av den politik som Moderaterna driver.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 december.)

Prot. 2020/21:42
26 november

*Riksrevisionens
rapport om statliga
åtgärder för fler
miljöbilar*

§ 11 Nytt regelverk för handel med utsläppsrätter

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21:MJU4
Nytt regelverk för handel med utsläppsrätter (prop. 2020/21:27)
föredrogs.

*Nytt regelverk för
handel med
utsläppsrätter*

Anf. 161 JENS HOLM (V):

Fru talman! Vi debatterar nu ändringar som görs med anledning av ett nytt regelverk för handeln med utsläppsrätter när EU den 1 januari nästa år går in i den fjärde handelsperioden för detta.

Jag vill börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation i ärendet. Vi står bakom EU:s handelssystem för utsläppsrätter. Vi står också bakom de skärpningar av systemet som den svenska regeringen har verkat för. Det är jättebra. Vi vill dock att systemet ska skärpas än mer för att vi ska kunna minska utsläppen ännu mer. Exempelvis vill vi ha en brantare reduktionskurva så att utsläppen minskar mer och vi därmed får nollutsläpp i EU till 2040.

Vi vill vidare att auktionering av utsläppsrätter ska vara huvudregeln. Utsläppsrätter ska således inte delas ut gratis. Vi vill ha ett minimipris, ett golvpris, för utsläppsrätter så att de inte kan bli hur billiga som helst. Vi tycker också att den så kallade marknadsstabilitetsreserven, som nu håller på att etableras, är bra. Med hjälp av den kan man skrota överskott av utsläppsrätter. Där borde man plocka in mer överskott av utsläppsrätter och skrota dem.

Det vi lyfter upp i vår reservation och vår motion i betänkandet handlar om att regeringen gör några ändringar med anledning av det system som kallas Corsia, som är ett system för flygets utsläpp. Utsläppen minskar inte inom ramen för Corsia, utan det handlar bara om att kompensera för flygsektorns utsläpp. Sverige har anslutit sig till Corsiasystemet. Vi tycker inte att systemet minskar utsläppen på riktigt. Vi hade önskat att Sverige kunde ha lagt fokus på att minska flygsektorns utsläpp på riktigt. På internationell nivå handlar det inte minst om de skattebefrielser som flygindustrin har i dag när man tankar bränsle.

Det kanske viktigaste i vår motion i ärendet har vi tyvärr inget yrkande om. Det beror på rent formalistiska skäl som riksdagens centralkansli utgår från, men vi kommer att återkomma till det här. Allt vad vi vill står förstås i vår motion. Det handlar om att vi vill ha en lex Preem i svensk lagstiftning.

Vad är då detta? Jo, om en ny verksamhet eller en ny industri ska etableras i Sverige görs en prövning utifrån miljöbalken. I miljöbalkens portalparagraf, 1 §, tas viktiga ändamål upp, såsom människors hälsa, miljö,

biologisk mångfald, värdefull natur och kulturmiljö, resurshushållning och återanvändning. Det är jätteviktiga ändamål, men ett viktigt ändamål saknas i uppräknningen, nämligen klimatmålen.

Våra klimatmål finns inte med i miljöbalkens tillståndsprövning. Vi vill ha en lagstiftning där all ny verksamhet också provas utifrån våra klimatmål. Om man ser att det inte bara handlar om lokala utsläpp eller att man påverkar människors hälsa eller den biologiska mångfalden lokalt, något som man kan göra bedömningar utifrån i dag, utan också om att våra svenska klimatmål hotas ska vi ha möjlighet att säga nej av det skälet och alltså inte ge den industrin ett tillstånd.

Det var det som hela frågan om Preemraff handlade om. Nu gick det ju så långt att regeringen skulle få döma av det med ett regeringsbeslut, och det var bra att Preem till slut drog tillbaka sin ansökan. Vi hade dock velat ha en miljöbalk som i ett tidigare skede går in och gör den bedömningen så att det inte ska gå ända upp till regeringens bord.

Vi tycker att vårt förslag rimmar väldigt väl med regeringens uttalade ambition om att all relevant lagstiftning ska ses över utifrån våra klimatmål. Det har regeringen slagit fast, så vi är lite förvånade över att man inte har lagt fram en sådan här lagstiftning med en skärpning av miljöbalken.

Det här är också ett förslag som har lyfts av både Naturvårdsverket i deras fördjupade utvärdering av våra miljömål och Klimatpolitiska rådet, som har lyft upp vikten av att använda miljöbalken och vässa den så att all ny verksamhet provas utifrån våra klimatmål.

Med anledning av detta vill jag återigen yrka bifall till Vänsterpartiets reservation.

Anf. 162 MARLENE BURWICK (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget att riksdagen antar lagförslaget om ett nytt regelverk för handel med utsläppsrätter.

Syftet med den nya lagen och lagändringarna är att vi ska genomföra nödvändiga ändringar i svensk rätt inför den fjärde handelsperioden i EU:s utsläppshandelssystem, som inleds den 1 januari 2021, alltså alldeles strax. En översyn av regelverket bör därefter göras på förordningsnivå.

Det här utsläppshandelsdirektivet har ändrats vid flera tillfällen. Inför den fjärde handelsperioden har ett antal ändringar skett. Bland annat ska vi öka takten i de årliga minskningarna av utsläppsrätter, marknadsstabiliseringsreserven stärks, innovationsfonden ska kunna stödja investeringar i förnybar energiteknik och utsläppshandelssystemet ska genomgå en översyn med anledning av Parisavtalets långsiktiga mål. Det sista är ju väldigt viktigt.

EU:s miljölagstiftning är ett rörligt och föränderligt rättsområde under ständig utveckling. Detta innebär att den svenska miljölagstiftningen ofta behöver ändras, och utsläppshandelsregelverket är inget undantag.

För att underlätta ändringar av det svenska regelverket och även möta allmänhetens förväntningar och krav på ett flexibelt regelverk bör de föreskrifter som inte måste meddelas i lag meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Detta överensstämmer också med hur miljöbalken är uppbyggd.

Därför kommer regelverket i stora delar nu i stället att läggas på förordningsnivå. Den nya lagens omfattning kommer på så vis att bli betydligt mindre än i dag.

I kommissionens meddelande *Den europeiska gröna given* aviserade kommissionen att man senast i juni 2021 ska se över och vid behov föreslå ändringar av relevanta klimatrelaterade politiska instrument för att uppnå ytterligare minskningar av växthusgasutsläppen. I en sådan översyn ingår systemet för handel med utsläppsrätter. I miljö- och jordbruksutskottets granskningsutlåtande över kommissionens meddelande om den gröna given välkomnade vi just en sådan översyn.

Sverige ska ha en ledande roll i klimatarbetet inom EU och i internationella sammanhang. Sverige var drivande i 2017 års reform av utsläppshandelssystemet. Reformen har lett till att priset på utsläppsrätter har ökat kraftigt, vilket i sin tur har lett till markanta utsläppsminskningar i EU.

EU:s utsläppshandelssystem ses som sagt regelbundet över. Av artikel 30 i ändringsdirektivet följer att direktivet ska ses över mot bakgrund av den internationella utvecklingen och de internationella insatser som görs för att uppnå Parisavtalets långsiktiga mål.

Det är kommissionen i egenskap av förslagsställare som kommer att lägga fram förslag till ny revidering av utsläppshandelsdirektivet. Det kommer att bli oerhört viktigt att i det kommande arbetet säkerställa att utsläppshandelssystemet skärps, dels för att nå det skärpta 2030-målet, dels för att nå klimatneutralitet 2050.

Anf. 163 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag tror att jag och Marlene Burwick är rätt överens om att vi vill skärpa EU:s utsläppshandelssystem. Sedan vill vi i Vänsterpartiet nog gå rätt mycket längre än Socialdemokraterna. Vi har till exempel en målsättning om nollutsläpp i EU till 2040. Det är dock bra att vi kan verka samfälligt för en skärpning av det systemet.

Det jag skulle vilja fråga Marlene Burwick om är Vänsterpartiets förslag om en lex Preem. En lex Preem skulle innebära att vi justerar miljöbalken så att man i exempelvis portalparagrafen nämner de svenska miljömålen och att ny verksamhet ska prövas utifrån hur den påverkar de svenska klimatmålen. Om den nya verksamheten leder till att våra klimatmål hotas ska man med hänvisning till detta kunna avstyrka och inte ge tillstånd till en sådan ny verksamhet.

Vad anser Socialdemokraterna om ett sådant förslag?

Anf. 164 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Tack, Jens Holm, för frågan! Regeringen ser ju över miljöbalken just nu, och en av anledningarna till att man gör det är just hur klimatfrågan ska vägas in i hanteringen.

Jag tycker att Jens Holms frågeställning är intressant, men det är en ganska komplicerad fråga. Om du teoretiskt har en verksamhet som lokalt släpper ut koldioxid men som producerar varor eller bränslen som leder till en omfattande minskning av utsläppen i Sverige, hur ska man då värdera den typen av insats?

Jag tycker självklart att det är intressant att se hur vi kan vässa lagstiftningen för att bättre nå klimatmålen. Men jag tror att vi ska vara noggranna när vi föreslår den typen av förändringar, för det är inte alltid så enkelt som man tror när man lägger fram den typen av förslag.

Anf. 165 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det är bra att det görs en sådan utredning, men klimatet kan inte vänta. Det är något som brukar upprepas rätt ofta. Det är helt enkelt väldigt bråttom att snabbt minska våra utsläpp.

Nu landade det till slut väl, som vi ser på det i Vänsterpartiet, med att Preemraff drog tillbaka sin ansökan, men där fanns inte möjlighet att med hänvisning till våra klimatmål säga nej till deras verksamhet. Preemraff hade blivit Sveriges största utsläppare. Vi i Vänsterpartiet tycker att det är viktigt att få in klimatmålen i miljöbalken.

Det Burwick tar upp är precis en sådan avvägning man får göra vid en sådan tillståndsprövning. Man får väga eventuella utsläpp mot den positiva effekt som det kan bli i andra änden. En sådan avvägning måste kunna göras utifrån fler aspekter än lokala utsläpp, kulturmiljö, resurshushållning, återanvändning och människors hälsa, det vill säga det som finns i portalparagrafen i dag i miljöbalken.

Vi i Vänsterpartiet ser fram emot utredningen. Om jag har förstått rätt kommer den i sommar eller nästa sommar. Det kanske Burwick kan berätta.

Anf. 166 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Jag är faktiskt osäker på exakt slutdatum, men eftersom klimatet inte kan vänta är jag tacksam att regeringen just nu förbereder den typen av översyn av lagstiftningen.

Anf. 167 MAGNUS EK (C):

Fru talman! Jag förstår att det är lätt att bli trött när man är en av de tappra tjänstemän eller ledamöter som håller ut denna sena och mörka novemberkväll. Men håll ut en stund till, för jag hoppas att jag ska leverera ett både angeläget och förhoppningsvis också njutbart anförande.

Jag ska erkänna, fru talman, att jag kommer att ta tillfället i akt att förhålla mig mycket till EU:s system för handel med utsläppsrätter och hur vi i Centerpartiet anser att det kan förbättras. Det råder en relativt stor enighet i utskottet om vad som bör göras med det ärende som nu ligger på bordet. För min del kan vi inte tala nog mycket om EU:s system för handel med utsläppsrätter.

Detta är en central del av EU:s politik för att bekämpa klimatförändringar, och det är vårt viktigaste verktyg inom unionen för att kostnads-effektivt minska utsläppen av växthusgaser. Även om jag erkänner att jag som ungdomsförbundare drömde om än mer effektiva verktyg, globala koldioxidskatter och liknande får vi nog inse att detta även framöver kommer att vara det mest effektiva verktyget vi har att tillgå i unionen. Det är världens första stora koldioxidmarknad, och det är fortfarande den största koldioxidmarknaden i världen.

För att uppnå ett klimatneutralt EU 2050 och det mellanliggande målet om en nettominskning om minst 55 procent av växthusgasutsläppen till 2030, även om Centerpartiet vill se 65 procents utsläppsminskningar – jag lovar att det blir mindre siffertungt längre fram; jag har ju lovat att det här ska vara ett njutbart anförande – föreslår kommissionen att man ska revidera och eventuellt utvidga EU:s system för handel med utsläppsrätter. Det tycker vi såklart är gott från Centerpartiets sida.

Samtidigt som en ny handelsperiod ska inledas pågår ett arbete för att revidera EU ETS, det vill säga systemet för handel med utsläppsrätter – jag kommer att säga ETS framöver, så sparar vi en del tid – för att ambitionerna i handelssystemet ska bli förenliga med EU:s åtagande i Parisavtalet och med de skärpta klimatmål som introducerats i samband med den gröna given.

Vi i Centerpartiet ser den kommande revideringen som absolut nödvändig. Vi har i Europaparlamentet jobbat hårt för att utsläppsminskningstakten ska öka, men vi anser också att ytterligare skärpningar behövs om vi ska klara av att spegla de åtaganden som EU har gjort i Parisavtalet. Vi vill bland annat driva på för att förbättra prissignalen så att den kan driva fram investeringar i utsläppssnål teknik.

Detta är viktigt inte minst för svenska företag, som ofta är bäst i klassen i sina respektive branscher. Vi såg i förhandlingarna förra gången hur svenska företag drev på för att systemet skulle bli så ambitiöst som möjligt. Om det blir jämna spelregler inom branscherna och över hela EU kommer också svenska företag att gynna det. Det är, fru talman, synnerligen viktigt att vi politiker krokarm med de företag som vill gå före. Just för Sverige är den typen av skärpningar ett sätt att stärka konkurrenskraften. Ibland när vi talar om klimatpolitiken låter det som att det bara skulle handla om att försvåra och fördyra för företag. Det är faktiskt inte sant. Det här kan också vara ett sätt att premiera de företag som är allra bäst på att sänka sina utsläpp och producera på ett hållbart sätt. Inte minst skapar detta i förlängningen svenska jobb. Är det något vi tycker om i kammaren, förutom kaffe, är det väl just fler svenskar som får ett jobb att gå till.

Vi vill också skärpa taket för hur många utsläppsrätter som delas ut varje år och successivt minska överskottet på utsläppsrätter. Det har varit ett problem bakåt i tiden, men det finns kvar. ETS är inte så effektivt som det skulle kunna vara eftersom det finns ett överskott.

Fru talman! Det kommer väl inte som en överraskning att jag är relativt klassiskt liberal. Om det är något vi klassiska liberaler tycker om är det marknadsmekanismer. Finns ett ständigt överskott på utsläppsrätter kan vi inte heller vänta oss att marknadsmekanismerna fungerar på det sätt vi vill och driver på för sänkta utsläpp. Här finns ett arbete att även framöver driva på dem i unionen som inte vill gå mer ambitiöst framåt för att klara Europas klimatmål.

Vi vill också införa ett prisgolv för att skapa större förutsägbarhet för industrin, så att man vet vilket minimipris man har att förhålla sig till. Annars är risken att svenska företag som räknar med att prismekanismen ska fungera planerar för det för att vara förberedda och sedan inser att de har gjort arbetet i onödan och kanske inte gör investeringar som de annars skulle ha gjort. I stället är det företag med lägre ambitioner, som inte vill eller klarar av att sänka sina utsläpp, som gör de mest effektiva investeringarna sett ur ett rent marknadsperspektiv. Då fungerar inte heller ETS så effektivt som det skulle behöva göra.

För att fler ska betala kostnaderna för sin klimatpåverkan kommer Centerpartiet att vara drivande för att systemet ska utvidgas till fler sektorer, till exempel genom att omfatta sjöfarten och den internationella flygtrafiken till och från EU. Vi vill också att gratistilldelningen av utsläppsrätter ska upphöra.

Sist men inte minst ser vi det som nödvändigt att den kompensation som vissa länder ger sin industri ska upphöra. I stället måste incitamenten för industrin att ställa om och effektivisera sin energianvändning stärkas. Jag tror att jag har upprepat detta lika många gånger som jag har sagt ”EU:s system för handel med utsläppsrätter”, men det här är den bärande punkten. Det måste vara ett system som verkligen ger skarpa incitament för industrin att ställa om och effektivisera sin tillverkning och energianvändning samtidigt som man faktiskt använder den energi som har producerats på ett hållbart sätt. Där måste vi från politiken se till att med hjälp av ETS gynna inte bara den typen av energiproduktion, utan förnybar och hållbar energiproduktion ska också bidra till en hållbar produktion inom unionen.

Fru talman! Jag har några minuter kvar på min talartid, men jag tror att jag kan runda av här. Jag tror att den stora poängen har framgått. Det finns mer kvar att göra för att skärpa ETS. För Centerpartiets del tror vi att Sverige och alla partierna i kammaren kan spela en avgörande roll för att få med sig våra kollegor runt om i Europeiska unionen på en politik som mer effektivt driver mot en hållbar framtid.

Om inte det här har varit ett njutbart anförande hoppas jag att åtminstone resultatet av politiken ska vara njutbart inte bara för oss i kammaren utan för alla EU:s medborgare!

Anf. 168 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Ärendet handlar egentligen om att implementera redan fattade beslut, men jag kan ändå inte låta bli att ta ordet för att prata lite om EU:s utsläppshandel. Det finns så mycket glädjande att säga.

Låt mig först ge en snabb bakgrund. Jag har varit med i klimatpolitiken så pass länge nu – jag ser ju lite yngre ut än vad jag är – att jag nästan var med på den tiden när systemet skapades. Sedan har jag följt det under alla dessa år. Priset har pendlat mellan att det kostar som att köpa en pizza och till och med ännu mindre – en dyr cappuccino, typ. Det är ju riktigt uselt. Vi kan inte ha ett pris för att släppa ut som är lika lågt som för en cappuccino.

Här kommer det positiva. Vi i Miljöpartiet accepterade inte det här, så vi drev igenom att regeringen skulle ha en ny ståndpunkt och åka ned till Bryssel för att förhandla om systemet. Miljörörelsen döpte vårt förslag till The Swedish Proposal, det vill säga att det kom från Sverige. Klimatminister Isabella Lövin gjorde en otrolig förhandling och lyckades få med sig hela unionen på att kraftigt skärpa till systemet.

Resultatet är spektakulärt: 463 procent har priset ökat sedan Miljöpartiet och regeringen drev igenom vår linje i Bryssel. Det är en enorm ökning. Det är inte tillräckligt; vi vill öka ännu mer, och det ska vi göra framöver. Men det är en otrolig skillnad mot vad det var tidigare. Många hade dömt ut systemet. Jag var nästan en av dem. Jag var nästan redo att ge upp om EU:s utsläppshandel. Men vi lyckades få med oss de andra länderna och driva igenom förändringarna.

Nu kommer det som är ännu mer intressant och spektakulärt. Det är att vi nu bevitnar att europeiskt kol håller på att kapsejsa som en direkt följd av förslaget som vi i Miljöpartiet och regeringen drev igenom. Det är enormt att beskåda detta. Sandbag, som är den tankesmedja som kan de här frågorna bäst, har släppt en rapport som de döpt till *The Great Coal*

Collapse of 2019. De konstaterar att i varje land i EU kollapsar koleldandet, och de pekar specifikt ut förslaget som regeringen drev igenom.

Det här är väldigt goda nyheter. Vi kommer att jobba vidare för att skärpa till systemet ytterligare och sänka taket. Vi vill göra en ambitiös sänkning av hela taket direkt och sedan sänka kurvan för respektive år framöver. Men det som är så otroligt glädjande och positivt är att man kan se värdet av föredömen här, alltså att Sverige som föredöme kan få med sig fler. Ganska ofta hör jag i politiken att ”vad kan lilla Sverige göra? Vi står ju för bara en promille av världens utsläpp” och liknande. Det är just därför som vår enda chans att påverka det globala är att vara föregångare och få med oss fler i det arbetet. Det har vi bevisat att vi kan göra nu när det gäller EU:s utsläppshandel, och det är väldigt positivt.

Jag yrkar bifall till förslaget.

Anf. 169 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Vi har ju varit rätt överens om att handelssystemet i EU behöver skärpas och att det om det utformas på rätt sätt kan vara ett bra styrmedel för att minska utsläppen.

Lorentz Tovatt pratade om att han har varit med i klimatpolitiken länge. Jag har också varit med ett tag. Jag förhandlade om den tredje handelsperioden för utsläppssystemet när jag var EU-parlamentariker. Då får man en del insikter, bland annat den att ifall vi har ett harmoniserat system på EU-nivå blir det svårare att reglera på nationell nivå. Det är liksom priset man betalar.

I Sverige är det ungefär 750 verksamheter, industrier, som är en del av EU:s handelssystem. De flesta av dem är i praktiken befriade från koldioxidskatt här i Sverige med hänvisning till att de är en del av EU:s utsläppshandelssystem.

Det som jag debatterade tidigare med Burwick här, att det inte görs någon tillståndsbedömning utifrån utsläpp av växthusgaser för nya industriableringar i Sverige, görs också med hänvisning till att man är en del av EU:s utsläppshandelssystem. Minns Preemraffdebatten, som handlade mycket om det.

Nu vill Miljöpartiet att transportsektorn ska inkluderas i EU:s utsläppshandelssystem. Jag är lite skeptisk till det, för ifall transportsektorn ska in i EU:s utsläppshandelssystem kan det vara svårt att komma med ensidig lagstiftning för att minska utsläppen från just transportsektorn.

Jag skulle vilja att Lorentz Tovatt berättar lite mer om vad Miljöpartiet gör för analys. Är det egentligen så förnuftigt att få in transportsektorn i utsläppshandelssystemet? Går det inte fortare att reglera bort utsläppen från våra transporter med separat lagstiftning och en del skatter?

Anf. 170 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Det finns inget roligare än att debattera klimatet med Jens Holm. Jag kan stå kvar här hela kvällen, känns det som.

Först och främst ska jag säga att Jens Holm faktiskt pekar på ett dilemma. Det är ju precis så som Jens Holm säger att det finns problem med att man hålls tillbaka på nationell nivå.

Hur stora de problemen egentligen är, det är lite oklart. Vissa andra länder har gått vidare med till exempel ett nationellt prisgolv. Det är något som Miljöpartiet har drivit länge här i Sverige. Vad gäller skattesubven-

Prot. 2020/21:42
26 november

*Nytt regelverk för
handel med
utsläppsrätter*

tionerna som har uppkommit som en konsekvens av EU:s utsläppshandel är det egentligen inget som hindrar oss från att ta bort dem.

Det arbetet har regeringen redan börjat. Vi har börjat med att ta bort den skattesubvention som finns för fossil kraftvärme. Det, apropå föregångsländer och positiva trender i samhället, har i sig resulterat i att det sista kolkraftverket i Sverige nu har stängts och att flera kraftvärmeverk har fasat ut fossil gas. Vi har alltså redan börjat det arbetet, och jag ser framför mig att vi kommer att fortsätta jobba med nationella åtgärder även inom systemet.

Det kan vi också göra tack vare den reform som vi har genomfört. Marknadsstabilitetsreserven innebär att om man gör nationella åtaganden inom systemet är den totala bubblan inte densamma, utan man kan plocka ut utsläpp ur den totala bubblan. Nu blir det nördigt, men så är det.

Vad gäller transportsektorn har vi framför allt varit positiva till att inkludera flyg och sjöfart, som ju är mer av en unionsangelägenhet. Vi är inte helt stängda för att titta på andra delar av transportsektorn, men vi vill bevara visst självbestämmande. Däremot kan det innebära att vi kan lyfta andra länder i deras klimatarbete.

Anf. 171 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Flyget inkluderades i de förhandlingar som jag deltog i när jag satt i EU-parlamentet. Vi som var skeptiska till det – jag ska inte säga att vi var direkta motståndare, men vi ansåg att det måste utformas på ett robust sätt – sa att det finns en stor risk att flygbolagen bara skjuter över kostnaden på resenärerna. Man höjer biljettpriset lite grann, och sedan kan man fortsätta flyga som vanligt. Man kan alltså köpa sig fri. Det är ungefär det som har hänt. Det har inte varit ett kraftfullt styrmedel för att minska flygets utsläpp.

Jag skulle vilja göra ett tydligt medskick till Miljöpartiet: Se till att analysera det här väldigt noggrant innan ni åker ned till Bryssel och driver att transportsektorn ska inkluderas i utsläppshandelssystemet! Ni verkar inte ha gjort den analysen fullt ut.

Jag skulle vilja knyta an till diskussionen som jag hade tidigare med Marlene Burwick om en möjlig lex Preem. Vad anser Miljöpartiet om det?

Nu kollade jag upp när utredningen som Marlene Burwick hänvisade till ska vara färdig. Det är den 15 maj 2022. Det är alltså inte 2021, som jag hoppades. Med anledning av det skulle jag vilja fråga Miljöpartiet och Lorentz Tovatt varför det tar så lång tid. Varför utreder ni så mycket? Och när ni utreder, varför utreder ni i inte bara ett år utan två år? Klimatet kan väl inte vänta – var det inte så?

Anf. 172 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Jens Holm, för replikskiftet!

Vi fokuserar på lex Preem. Jag tycker att det är ett roligt uttryck. Jag tycker verkligen att vi ska ta det vidare på något sätt, det uttrycket.

Först och främst ska jag säga så här: Delbetänkandet kommer under våren, och det handlar specifikt om miljöbalken. Det är alltså på gång. De kommer att få lite längre tid att jobba, men det kommer under våren. Det ska vi försöka ta vidare så gott det går.

Jag ska inte skryta, men själva uppkomsten av den här utredningen har sitt ursprung i en motion som Miljöpartiet lämnade in och som jag var

huvudförfattare till. Där konstaterade vi att vi nu har en klimatlag i Sverige som är relativt ambitiös utifrån ett globalt perspektiv. Vi har uppslutning kring den, men vi har inte låtit den få inverkan på befintlig lagstiftning.

Det är precis det vi nu utreder. Ett av huvudsyftena med det är att reda ut frågorna som rör just nyetableringar, sådana som till exempel Preemraff var. I min värld är det obegripligt att Preemraff ens fick komma så långt som det kom. Jag hade gärna sett att det stoppats direkt på grund av den enorma klimatskada som den planerade utbyggnaden skulle ha inneburit. Detta är något som jag tycker att det vore rimligt att införliva i den miljö- och klimatlagstiftning vi har – att helt enkelt konstatera att om vi ska klara våra klimatmål kan vi inte ha mer fossil verksamhet eller infrastruktur, punkt slut, och att få en tydlig styrning mot våra klimatmål.

Jag ser väldigt mycket fram emot den här utredningen, som kommer under våren, och kommer att försöka ta detta vidare på alla tänkbara sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 december.)

§ 12 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2020/21:58 Möjlighet till betyg från årskurs 4 – efter försöksverksamheten

Motioner

med anledning av prop. 2020/21:48 Organdonation

2020/21:3778 av Clara Aranda m.fl. (SD)

2020/21:3779 av Karin Rågsjö m.fl. (V)

2020/21:3780 av Sofia Nilsson m.fl. (C)

2020/21:3781 av Michael Anefur och Camilla Waltersson Grönvall
(KD, M)

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 25 november

2020/21:175 Omsättningen på rektorer

av Kristina Axén Olin (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:176 Folkrepubliken Kinas agerande i Hongkong

av Hans Wallmark (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:177 Barn och ungdomar som slutar idrotta

av Angelika Bengtsson (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

Prot. 2020/21:42
26 november

*Nytt regelverk för
handel med
utsläppsrätter*

2020/21:178 Utökad fordonsvikt för lätta lastbilar

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:179 Transporteffektivitet och klimatmålet 2030

av *Jessica Thunander* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:180 Överförskrivning och missbruk av narkotikaklassade läkemedel

av *Johan Hultberg* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:181 Bättre tillgång till läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende

av *Johan Hultberg* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:182 Fossilfri el och bioenergi som hållbara investeringar i EU

av *Jessica Rosencrantz* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:183 Arbetsmarknaden i Strömstad

av *Johan Hultberg* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:184 Det ökade antalet skjutningar i samhället

av *Thomas Morell* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:185 Folkbokföringens tillförlitlighet

av *Boriana Åberg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:186 Skatteförslagets sysselsättningseffekter

av *Niklas Wykman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:187 Problem med klädskatten

av *Helena Bouveng* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:188 Problem kring samordningsnummer

av *Sofia Westergren* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:189 Förstärkning av Tullverket

av *Kjell Jansson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 25 november

2020/21:675 Handel med stulet metallskrot

av *Eric Palmqvist* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:676 Tillfälliga krislagen

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:677 Konsekvenser av de nya miljöreglerna för bensinmackar

av *Eric Palmqvist* (SD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:678 Långa köer till barn- och ungdomspsykiatri

av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:679 Hantering av covidsjuka äldre

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:680 Säkerheten för våra äldre under covid-19-pandemin

av *Sara Gille* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:681 Våldet mot oppositionella i Uganda

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:682 Permitteringsstöd

av *Lorena Delgado Varas* (V)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:683 Svenska banker som stoppar utbetalning av bistånd

av *Yasmine Posio* (V)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:684 Kränkningar av mänskliga rättigheter och yttrandefrihet i Marocko

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:685 Regelförenklingar för besöksnäringen

av *Eric Palmqvist* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:686 Amerikanskt spionages påverkan på bilaterala avtal med USA

av *Björn Söder* (SD)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:687 Idrottsrörelsen under pandemin

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:688 Ängelholms flygplats och uteblivet coronastöd

av *Mats Sander* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:689 Landskrona och lokaliseringen av Sveriges förintelse-museum

av *Mats Sander* (M)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:690 Regeringens ansvar för förbättrad smittspårning

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:691 Regeringens nya överenskommelse om förbättrad testning och smittspårning

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

Prot. 2020/21:42

26 november

2020/21:692 En flygplats av särskilt intresse
av *Saila Quicklund* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:693 Arbetslöshetskrisen
av *Saila Quicklund* (M)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:694 Drivmedelsförsörjning i hela landet
av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:695 Brist på bredbandsutbyggnad på landsbygden
av *Saila Quicklund* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:696 Översyn av förebyggande sjukpenning
av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:697 Finansiering av Civil Rights Defenders
av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2020/21:698 Finansiering av Civil Rights Defenders
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:699 Inventering av vägskyltars placering
av *Thomas Morell* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:700 Yrkesförarnas behörigheter under pandemin
av *Magnus Jacobsson* (KD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:701 Skåne, vinbönder och gårdsförsäljning
av *Mats Sander* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:702 Mervärdesskattedirektivet och digitaliseringen
av *Hampus Hagman* (KD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:703 Ytterligare åtgärder mot Belarus
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:704 Stora medieplattformar som hotar yttrandefriheten
av *Angelika Bengtsson* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:705 De planerade elvägarna och höghastighetsjärnvägen
av *Patrik Jönsson* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:706 Missbruk av undantag från arbetstillstånd
av *Lars Mejern Larsson* (S)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:707 De ideella föreningarnas situation
av *Stina Larsson* (C)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:708 Ungdomars psykiska hälsa
av *Stina Larsson* (C)
till socialminister Lena Hallengren (S)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 25 november

2020/21:353 Vår nationella beredskap

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:355 Ordningslagens konsekvenser för näringslivet

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:473 Lättnader i regelverk för nöjesparker

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:590 Verksamhet vid nöjesparker och ambulerande tivolin

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:382 DNA-analyser vid grova brott

av *Mikael Strandman* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:439 Hälsofrämjande och förebyggande insatser

av *Ulrika Jörgensen* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:440 Situationen för personer med obesitas

av *Ulrika Jörgensen* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:434 Sänkta hastigheter på vägar i glesbygd

av *Eric Palmqvist* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:445 Skydd av Sveriges säkerhet

av *Lars Püss* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:446 Hörsammande av riksdagens tillkännagivande om 5G

av *Lars Püss* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:441 Kompensation till näringsidkare med anledning av förbudet mot alkoholförsäljning

av *Tobias Andersson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:472 Åtgärder med anledning av metoo

av *Malin Danielsson* (L)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:435 Skatten på kläder och skor

av *Tobias Andersson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:443 Svenska Spels konkurrens med ATG

av *John Weinerhall* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:437 Övergripping på kristna i Nordkorea
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:447 Ytterligare resurser till polisen
av *Thomas Morell* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:444 Utförsäkring av coronasjuka
av *Kenneth G Forslund* (S)
till statsrådet Ardan Shekarabi (S)

2020/21:476 Upprättelse för de svenska kurderna i Palmeutredningen
av *Håkan Svenneling* (V)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:451 Övningsområde för Försvarsmakten
av *David Josefsson* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:464 Avgifterna för virkesupplag vid väg
av *Sten Bergheden* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:474 Kulturmoms på digitala spel
av *Michael Rubbestad* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:454 Företagande i glesbygd
av *David Lång* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:455 Karenstid vid uppsagt permitteringsstöd
av *Katarina Brännström* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:448 Kriminalvårdens kapacitetsbrist
av *Johan Hultberg* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:461 Utvärdering av företagsstöd
av *Lotta Olsson* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

**2020/21:450 Tillgång för IVO till polisens belastnings- och misstanke-
register**
av *Johan Hultberg* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:452 Förändringar i bilstödet med anledning av bonus–malus
av *Lars Beckman* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:463 Snabbtester för covid-19
av *Sten Bergheden* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:509 Coronatester
av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:459 Snabb vaccinering av befolkningen
av *Åsa Coenraads* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:460 Förberedelse för massvaccination

av *Lotta Olsson* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:458 Antalet vargar i Sverige

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:467 Rättsosäkerheten i Århuskonventionen

av *Åsa Coenraads* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:456 Stävjande av assistansfusk

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:475 EU-beskattni

ning
av *Johnny Skalin* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:462 Krispengarna för kulturen

av *Sten Bergheden* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:449 Handelshinder inom EU

av *Johan Hultberg* (M)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2020/21:465 Regeringens bredbandsmål

av *Åsa Coenraads* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:453 Oriktiga folkbokföringsadresser

av *Eric Westroth* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:457 Kunskap om digitalt arbetssätt

av *Lotta Olsson* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:515 Snabbtåg

av *Katarina Brännström* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:520 Angrepp mot svenska staten

av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2020/21:529 Hot riktade mot staten och riksdagsledamöter

av *Thomas Morell* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2020/21:484 Kassaregisterlagen i ett digitalt samhälle

av *Per Åsling* (C)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:507 Influensområden och planläggning

av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:518 IVO:s tillsynsverksamhet

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:521 Förlängning av förordnandet för Folkhälsomyndighetens

generaldirektör
av *Björn Söder* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:524 Blåsljuspersionalens säkerhet
av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:519 Straffrabatt och stärkt vittnesskydd
av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:525 Minimistraffen för misshandel och rån
av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:513 Trafiksatsningar i Kronoberg
av *Katarina Brännström* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:478 Skatteregler som gör Sverige till en mer attraktiv sjöfartsnation
av *Hampus Hagman* (KD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:516 Regeringens roll och ansvar under pandemin
av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:482 Uppgradering av Inlandsbanan
av *Saila Quicklund* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:488 Levnadsvillkoren på landsbygden
av *Mats Nordberg* (SD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:491 Villkoren för svenska jägare
av *Tobias Andersson* (SD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:479 Kommunal samordnad varudistribution
av *Jens Holm* (V)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:469 Kapaciteten på Arlanda
av *Åsa Coenraads* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:490 Gymnasielagens rättssäkerhet
av *Ann-Sofie Alm* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:505 Regionernas provtagning för covid-19
av *Björn Söder* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:489 Bostadsbidrag till förälder med tidvis boende
av *Linda Lindberg* (SD)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:497 Avtalet mellan Azerbajdzjan och Armenien
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:498 Krigsbrott i konflikten mellan Azerbajdzjan och Armenien
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:477 En samlad nationell strategi för testning, smittspårning och isolering

av *Johan Hultberg* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:506 Investeringar i elnäten

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:470 Tomma platser på höstens polisutbildning

av *Åsa Coenraads* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:495 Fusk inom assistansersättningen

av *Linda Lindberg* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:501 Den ökande kristofobi i Sverige

av *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:480 Minskad sekretess mellan myndigheter

av *Katarina Brännström* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:503 Utvecklingen av miljökvalitetsmålet Levande skogar

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:504 Amerikanskt spionage mot Sverige och svensk försvars-industri

av *Björn Söder* (SD)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:544 Amerikanskt spioneri mot Sverige

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:508 Stängda gymnasieskolor fram till jullovet

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:494 Äldres hälsa under pandemin

av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:492 Företagsstöd för fler bolagsformer

av *Mikael Eskilander* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:512 Klädskatten

av *Jessica Rosencrantz* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:526 Bättre samarbete mot internationella brottsnätverk

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:468 Gårdsförsäljning i Västmanland

av *Åsa Coenraads* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:493 Neonatal herpes simplexencefalit

av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

Prot. 2020/21:42
26 november

2020/21:511 Plastpåskatten

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:486 Ett jämställt föräldraansvar från start

av *Linda Lindberg* (SD)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:496 En nedläggning av Bromma flygplats

av *Katarina Brännström* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:514 Sjukskrivning i tre veckor utan läkarintyg

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:523 En tunnel mellan Helsingborg och Helsingör

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:528 Bemötande av kvinnor som önskar kejsarsnitt

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:561 Statligt ägda bolag med verksamhet i Belarus

av *Hans Wallmark* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:530 Tullverkets förutsättningar att motverka smuggling

av *Anne Oskarsson* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:562 Vinterdäck på tunga fordon

av *Jasenko Omanovic* (S)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:527 Ett stärkt efterlevandeskydd

av *Jörgen Berglund* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:546 Politisk oro i Peru

av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:533 Köerna i cancervården

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:531 Beskattningen av lätta lastbilar

av *Thomas Morell* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:539 Demonstrationer för demokrati i Thailand

av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:542 Korruption och auktoritär utveckling i Zambia

av *Magdalena Schröder* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2020/21:554 Behovet av regelförändring inom läkemedelsförsörjningen

av *Sofia Nilsson* (C)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:532 Trängselavgift under coronapandemin

av *Margareta Cederfelt* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:568 Djurskyddet inom EU

av *Henrik Vinge* (SD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:535 Covid-19-strategin

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:570 Bedömningen att stoppa utbyggnaden av järnvägsnätet

av *Patrik Jönsson* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:564 Statsbidrag till radikala grupper

av *Markus Wiechel* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:555 Lagstiftning om patienter med bristande beslutsförmåga i hälso- och sjukvården

av *Michael Anefur* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:571 Distansarbetande gränsgångare under coronapandemin

av *Mats Sander* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:547 Projektpengar från EU

av *Pål Jonson* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:563 En internationell tribunal för IS-terrorister

av *Henrik Vinge* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:541 Sidas arbete med uppföljning av bistånd

av *Magdalena Schröder* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2020/21:534 Växande vårdköer

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:536 Kostnader för Sidas flytt till nya lokaler

av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2020/21:560 Demokratibistånd under snabba omvärldsförändringar

av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2020/21:569 Digitalisering även för distansarbetande gränsgångare

av *Mats Sander* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:558 Polisens arbete mot övergrepp mot barn på nätet

av *Johan Pehrson* (L)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:606 Polisens arbete mot barnsexbrott

av *Åsa Coenraads* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:545 Situationen för migrantarbetare i Saudiarabien

av *Yasmine Posio* (V)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:548 Kvinnoförtrycket i Saudiarabien

av *Amineh Kakabaveh* (-)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:557 Tidsbegränsade vapenlicenser
av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:627 Tidsbegränsade licenser

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:538 Arbetsförmedlingen i Falkenberg

av *Hans Hoff* (S)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:537 Åtgärder för fler poliser

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:572 Könsuppdelad undervisning

av *Sara Gille* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:565 Distansundervisning för samtliga skolor

av *Sara Gille* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:566 Uppföljning av sjukdomsincidens och optimering av anti-biotikaanvändning

av *Staffan Eklöf* (SD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:540 Kinesisk rekrytering av forskare i Sverige med tveksamma metoder

av *Robert Stenkvist* (SD)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2020/21:543 Sverige och ishockey-VM i Belarus

av *Fredrik Malm* (L)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 19.31.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.51,

av tredje vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 117 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 145 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Huvudmannaskap för personlig assistans	2
Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU10	2
Anf. 1 MIKAEL DAHLQVIST (S).....	2
Anf. 2 SOFIA NILSSON (C)	3
Anf. 3 BENGT ELIASSON (L)	4
Anf. 4 CAMILLA HANSÉN (MP)	5
Anf. 5 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	6
Anf. 6 BENGT ELIASSON (L) replik	8
Anf. 7 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	8
Anf. 8 BENGT ELIASSON (L) replik	8
Anf. 9 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	9
Anf. 10 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	9
Anf. 11 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	10
Anf. 12 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	10
Anf. 13 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	11
Anf. 14 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	11
Anf. 15 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	12
Anf. 16 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	12
Anf. 17 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	13
Anf. 18 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD)	13
Anf. 19 LORENA DELGADO VARAS (V).....	15
Anf. 20 BENGT ELIASSON (L) replik	17
Anf. 21 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	17
Anf. 22 BENGT ELIASSON (L) replik	17
Anf. 23 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	18
Anf. 24 SOFIA NILSSON (C) replik	18
Anf. 25 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	18
Anf. 26 SOFIA NILSSON (C) replik	18
Anf. 27 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	19
Anf. 28 PIA STEENSLAND (KD)	19
Anf. 29 BENGT ELIASSON (L) replik	21
Anf. 30 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	22
Anf. 31 PIA STEENSLAND (KD) replik	22
Anf. 32 BENGT ELIASSON (L) replik	22
Anf. 33 PIA STEENSLAND (KD) replik	23
Anf. 34 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	23
Anf. 35 PIA STEENSLAND (KD) replik	24
Anf. 36 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	24

Anf. 37 FÖRSTE VICE TALMANNEN	24
Anf. 38 PIA STEENSLAND (KD) replik.....	25
(Beslut fattades under § 7.)	25
§ 5 Avgiftsfritt pneumokockvaccin för vissa grupper	25
Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU11	25
Anf. 39 INGE STÅHLGREN (S).....	25
Anf. 40 SOFIA NILSSON (C).....	26
(forts. § 8).....	27
Ajournering.....	27
Återupptaget sammanträde.....	27
§ 6 Frågestund	28
Anf. 41 TREDJE VICE TALMANNEN.....	28
<i>Förtur för nyanlända i bostadskön.....</i>	<i>28</i>
Anf. 42 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	28
Anf. 43 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	28
Anf. 44 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	28
Anf. 45 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	29
<i>Anpassning av gymnasielagen.....</i>	<i>29</i>
Anf. 46 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD).....	29
Anf. 47 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	29
Anf. 48 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD).....	30
Anf. 49 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	30
<i>EU:s taxonomiförordning.....</i>	<i>30</i>
Anf. 50 PETER HELANDER (C).....	30
Anf. 51 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	30
Anf. 52 PETER HELANDER (C).....	31
Anf. 53 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	31
<i>Anställningstryggheten.....</i>	<i>31</i>
Anf. 54 CICZIE WEIDBY (V)	31
Anf. 55 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	31
Anf. 56 CICZIE WEIDBY (V)	32
Anf. 57 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	32
<i>Utredning om föräldraansvaret.....</i>	<i>32</i>
Anf. 58 PIA STEENSLAND (KD)	32
Anf. 59 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	32
Anf. 60 PIA STEENSLAND (KD)	33
Anf. 61 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	33
<i>Översyn av sjuk- och aktivitetsersättningen</i>	<i>33</i>
Anf. 62 BENGT ELIASSON (L).....	33
Anf. 63 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	33
Anf. 64 BENGT ELIASSON (L).....	34
Anf. 65 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	34
<i>Sjukförsäkringen.....</i>	<i>34</i>
Anf. 66 JOAKIM SANDELL (S)	34
Anf. 67 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	35
Anf. 68 JOAKIM SANDELL (S)	35
Anf. 69 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	35
<i>Finansieringen av industrins klimatomställning</i>	<i>35</i>
Anf. 70 LORENTZ TOVATT (MP).....	35
Anf. 71 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	36

Anf. 72 LORENTZ TOVATT (MP)	36
Anf. 73 Statsrådet PER BOLUND (MP)	36
<i>Mälardalens högskola som tekniskt universitet</i>	37
Anf. 74 MIKAEL DAMSGAARD (M)	37
Anf. 75 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	37
<i>Tillfällig förordning om 180-dagarsregeln</i>	37
Anf. 76 LINDA LINDBERG (SD)	37
Anf. 77 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	38
<i>Folkhälsomyndighetens riktlinjer och studenternas situation</i>	38
Anf. 78 SOFIA NILSSON (C)	38
Anf. 79 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	38
<i>Pedagogiska stödåtgärder till studenter</i>	39
Anf. 80 ILONA SZATMARI WALDAU (V)	39
Anf. 81 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	39
<i>Småhusbyggande</i>	39
Anf. 82 LARRY SÖDER (KD)	39
Anf. 83 Statsrådet PER BOLUND (MP)	40
<i>Dyslexi och en reformering av lärarutbildningen</i>	40
Anf. 84 ROGER HADDAD (L)	40
Anf. 85 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	40
<i>Forskning i hela landet</i>	41
Anf. 86 ÅSA LINDESTAM (S)	41
Anf. 87 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	41
<i>Förändringar av sjukförsäkringen</i>	41
Anf. 88 MATS BERGLUND (MP)	41
Anf. 89 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	42
<i>Konsekvenserna av EU:s taxonomiförordning</i>	42
Anf. 90 JAN ERICSON (M)	42
Anf. 91 Statsrådet PER BOLUND (MP)	42
<i>Ansvar för a-kassan</i>	43
Anf. 92 DENNIS DIOUKAREV (SD)	43
Anf. 93 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	43
<i>Förebyggande åtgärder mot coronarelaterade arbetsskador</i>	43
Anf. 94 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	43
Anf. 95 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	44
<i>Arbetsförmedlingens lokala närvaro</i>	44
Anf. 96 SERKAN KÖSE (S)	44
Anf. 97 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	44
<i>Tillgången till studenthälsan</i>	45
Anf. 98 KRISTINA AXÉN OLIN (M)	45
Anf. 99 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	45
<i>Äganderätten och skogsbruket</i>	45
Anf. 100 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	45
Anf. 101 Statsrådet PER BOLUND (MP)	46
<i>Höjda polislöner</i>	46
Anf. 102 KATJA NYBERG (SD)	46
Anf. 103 Statsrådet PER BOLUND (MP)	47
<i>Avrättning av svensk-iransk läkare</i>	47
Anf. 104 AMINEH KAKABAVEH (-)	47
Anf. 105 Statsrådet PER BOLUND (MP)	47

<i>Industrins gröna omställning</i>	48
Anf. 106 ISAK FROM (S)	48
Anf. 107 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	48
<i>Regeringens syn på taxonomiförordningen</i>	48
Anf. 108 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	48
Anf. 109 Statsrådet PER BOLUND (MP)	49
<i>Arbetsmarknadspolitiska insatser i hela landet</i>	49
Anf. 110 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M)	49
Anf. 111 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	49
Ajournering	50
Återupptaget sammanträde	50
§ 7 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	50
SoU10 Huvudmannaskap för personlig assistans	50
§ 8 (forts. från § 5) Avgiftsfritt pneumokockvaccin för vissa grupper (forts. SoU11)	50
Anf. 112 BARBRO WESTERHOLM (L)	50
Anf. 113 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	51
Anf. 114 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	53
Anf. 115 CLARA ARANDA (SD)	54
Anf. 116 KARIN RÅGSJÖ (V)	55
(Beslut skulle fattas den 2 december.)	57
§ 9 Skydds jakt på varg	57
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21: MJU5	57
Anf. 117 ISAK FROM (S)	57
Anf. 118 JENS HOLM (V)	59
Anf. 119 HELENA GELLERMAN (L)	60
Anf. 120 MARIA GARDFJELL (MP)	61
Anf. 121 JOHN WIDEGREN (M)	64
Anf. 122 MARIA GARDFJELL (MP) replik	66
Anf. 123 JOHN WIDEGREN (M) replik	66
Anf. 124 MARIA GARDFJELL (MP) replik	66
Anf. 125 JOHN WIDEGREN (M) replik	67
Anf. 126 JENS HOLM (V) replik	67
Anf. 127 JOHN WIDEGREN (M) replik	68
Anf. 128 JENS HOLM (V) replik	68
Anf. 129 JOHN WIDEGREN (M) replik	69
Anf. 130 RUNAR FILPER (SD)	69
Anf. 131 MARIA GARDFJELL (MP) replik	72
Anf. 132 RUNAR FILPER (SD) replik	72
Anf. 133 MARIA GARDFJELL (MP) replik	73
Anf. 134 RUNAR FILPER (SD) replik	73
Anf. 135 PETER HELANDER (C)	74
Anf. 136 MARIA GARDFJELL (MP) replik	76
Anf. 137 PETER HELANDER (C) replik	76
Anf. 138 MARIA GARDFJELL (MP) replik	77
Anf. 139 PETER HELANDER (C) replik	77
Anf. 140 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	78
(Beslut skulle fattas den 2 december.)	80

miljöbilar	80
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21:MJU3	80
Anf. 141 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	80
Anf. 142 MARTIN KINNUNEN (SD)	82
Anf. 143 MAGNUS JACOBSSON (KD)	84
Anf. 144 MARLENE BURWICK (S)	85
Anf. 145 MAGNUS EK (C)	86
Anf. 146 JENS HOLM (V)	88
Anf. 147 HELENA GELLERMAN (L)	90
Anf. 148 LORENTZ TOVATT (MP)	92
Anf. 149 JENS HOLM (V) replik	94
Anf. 150 LORENTZ TOVATT (MP) replik	95
Anf. 151 JENS HOLM (V) replik	95
Anf. 152 LORENTZ TOVATT (MP) replik	96
Anf. 153 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	96
Anf. 154 LORENTZ TOVATT (MP) replik	97
Anf. 155 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	97
Anf. 156 LORENTZ TOVATT (MP) replik	98
Anf. 157 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	98
Anf. 158 LORENTZ TOVATT (MP) replik	99
Anf. 159 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	99
Anf. 160 LORENTZ TOVATT (MP) replik	100
(Beslut skulle fattas den 2 december.)	101
§ 11 Nytt regelverk för handel med utsläppsrätter	101
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21:MJU4	101
Anf. 161 JENS HOLM (V)	101
Anf. 162 MARLENE BURWICK (S)	102
Anf. 163 JENS HOLM (V) replik	103
Anf. 164 MARLENE BURWICK (S) replik	103
Anf. 165 JENS HOLM (V) replik	104
Anf. 166 MARLENE BURWICK (S) replik	104
Anf. 167 MAGNUS EK (C)	104
Anf. 168 LORENTZ TOVATT (MP)	106
Anf. 169 JENS HOLM (V) replik	107
Anf. 170 LORENTZ TOVATT (MP) replik	107
Anf. 171 JENS HOLM (V) replik	108
Anf. 172 LORENTZ TOVATT (MP) replik	108
(Beslut skulle fattas den 2 december.)	109
§ 12 Bordläggning	109
§ 13 Anmälan om interpellationer	109
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar	110
§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor	113
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 19.31	120